

Caietele NORR

publicația asociației NORR / litere & arte / anul II, nr. 3-4, 2025 / Ploiești

Spațiul

EDITORIAL

Spațiul, un narativ în continuă expansiune / 1
Camelia Iuliana Radu

ANALIZE

Cucerirea emoțională a spațiului / 3
Marian Mărchidanu

ANALIZE

Spațiul și metamorfozele sale / 7
Savu Popa

TRADUCERI

Spațiul dintre cuvinte / 9
Manuela Klenke / George State

CRONICĂ DE TEATRU

E doar sfârșitul lumii / 12
Gabriela Călin

CRONICĂ LITERARĂ

Cronica Barbară / 14
Teo Cabel

Spațiul dintre trupuri, spațiul de sub piele / 15
Romeo Aurelian Ilie

DOSAR: NICHITA

Poezia lui Nichita Stănescu
spațiul unei teatralități posibile / 17
Mihai Vasile, regizor

„Hai să mergem acasă la mine. Vii?” / 21

La ușa lui Nichita / 22

Nicolae Tzone

JURNAL

Popescu. Cristian Popescu / 23
Mihai Gălățanu

Colivia e deschisă: FUGI! / 25

Angela Furtună

ESEU

Partea vizibilă și partea invizibilă / 27
Julien Caragea

DOSAR: SPAȚIUL CA MEMORIE

Atelierul unui romancier de calibru / 29
Dosarul cărții Călinescului / 29
Paul Cernat

Rămășițele misterioase ale locurilor / 30
Diana Bălan

Spațiu și Timp în opera Lui Paul Klee / 34
Ioana Ursu, critic de artă

Arta în spațiul expozițional / 36
Liliana Marin, președinte UAP Ploiești

CRONICĂ DE ÎNTÂMPINARE

O parte este în carte / 37

Adrian Victor Vank

ANALIZE

Spațiul intim al literaturii Science Fiction / 40
Aurel Cărășel

JURNAL DE CĂLĂTORIE

Brambura prin trei puncte cardinale / 42
Irina Catighera

VINIL

Muzicoteca de dinamită / 44
Bogdan-Lucian Stoicescu

POEZIE

Peter Sragher / 48
Gabriela Feceoru / 48
Dan Ciupureanu / 49
Luminița Giurgiu / 51
Mircea Teculescu / 52
Andreea Elena Negoianu / 53
Nicolae Nistor / 53
Dan Șalapa / 54
Carmen Ștefania Matei / 55
Dan Petruț / 56
Emilia Petcovici / 57
Vasilie Aurelian Alin / 58
Lidia Zadeh / 59
Sorin Micuțiu / 60
Iulia Dragomir / 60
Gelu Ungureanu / 61
Adrian Iona / 62
Gabriel Dinu / 63
Noemina Câmpean / 64

PROZĂ

Liviu Antonesei / 66
Bogdan-Lucian Stoicescu / 68
Simona Poclid / 71
Daniel Dăian / 73
Livia Dimulescu / 74
Gelu Vlașin / 75
Viorica Bédu / 77
George Cosmin Borș / 78
Angi Melania Cristea / 80
Raul Sebastian Baz / 81
Marina Anca – Franța / 84

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate
apartine autorilor.

Publicație a Asociației NORR / Redacția

REDACTOR ȘEF: Camelia Iuliana Radu

SENIOR EDITOR: Bogdan-Lucian Stoicescu

REDACTORI: Abie Elena / Marian Mărchidanu
Florina Valentina Nicolae

TEHNOREDACTOR: Marian Mărchidanu

ILUSTRAȚII: Dumitru Macovei, artist plastic
(pag. 21, 22, 23, 24, 25)

Coperta 1, 4; pag 3, 4, 5, 6: shutterstock

ADRESA: Bd. Independenței, nr. 22, Ploiești,
CP – 100028, Prahova, România

EMAIL: caietelenorr@gmail.com

TIPAR: Delta Print Line SRL, București

ISSN 3061 – 4724

ISSN-L 3061 – 4724

www.norr-magazine.com

Spațiul, un narativ în continuă expansiune

Camelia Iuliana Radu

Timpului i se acordă atât o dimensiune fizică, o dimensiune abstractă, cât și una filozofică. Este un personaj inventat, prezent în viața noastră prin convenție, un statistician al trecerilor, o formă prin care încercăm, credem noi, să rămânem ancorați în realitate, să nu ne pierdem într-o lume a iluziilor. Totuși, viața oricărui obiect sau ființă are ciclurile sale de existență, interferate unele cu altele, cu o obiectivitate proprie, aproape indiferentă la a celorlalte existențe din jur. Timpul ne solicită întrebări, clasificări, istorii, liste și este tot atât de artificial pe cât este de rece.

Când vine vorba de spațiu, însă, deși noțiunea lui este tratată de fizicieni ca având aceeași importanță, constatăm că el este impregnat de subiectivism și ținut minte în funcție de emoțiile transmise. Spațiului i se dau nume, locurile sunt marcate de existența noastră, de reacția noastră. Este suficient să menționăm numele unui loc, pe care l-am vizitat sau nu, și, imediat, mintea noastră va alătura numelui o emoție. O imagine, o făcătură mentală sau întâmplări petrecute aievea și ținute minte. Pe acest suport imaginativ s-au născut literatura și arta, exportatoarele de imaginar în lume, cele care hrănesc la nesfârșit exteriorul într-un tot mai mare și mai adânc fenotip uman.

Înăuntrul nostru, procesele de integrare a spațiului sunt la fel de complexe. Tot ce vedem, atingem, mirosim sau gustăm devine parte din noi înșine, ne construiește subtil zi de zi. Legăturile noastre cu spațiul sunt organice, ne asumăm spațiul ca pe o dimensiune personală, menită să ne definească. Ne auto-construim prin parcurgerea diferitelor spații, prin explorare, analiză, răspuns emoțional, selectare și memorare. Putem spune că spațiul determină identitatea fiecăruia, ca un organ global al vieții.

O ficțiune va avea același efect mental ca realitatea în care trăim, prim capacitatea de a vizualiza lumile propuse de scriitori și visate de ei. În acest caz, legăturile sunt interioare, dar se răsfrâng și în exterior, pentru că visele devin

adesea realitate, prin modul de viață, aspirație, inovație și, uneori, prin construcție (vezi artele plastice și arhitectura). Unde începe și unde se termină spațiul imaginativ sau cel real? Nicăieri, suntem, în legătura noastră cu spațiul pe Banda lui Möbius, parcurgem distanțele dintre interior și exterior în toate momentele vieții.

Spațiul real, virtual, imaginar; spațiul mental, ficțional; spațiul orașului și spațiul intim, al amintirilor, al fricii, al fericirii; tot felul de încăperi, mai mari și mai mici, pe care le parcurgem și le uităm sau le păstrăm în memoria noastră afectivă, cu tot atâtea fețe și cu tot atâtea stări de spirit. Transformate, idealizate, amestecate. Niciodată așa cum le-am vizitat prima oară, niciodată pe deplin schimbate. Micșorate sau alipite altor fragmente, rearanjate, decolorate sau impregnate cu noi revelații, spațiile călătoresc din locul lor fix, real sau ficțional, în memoria noastră, într-un lung proces de asimilare-uitare, până devin cu totul altceva. Uneori doar o adiere, alteori amintirea unei apăsări a cărei origine am uitat-o. Devin emoții amintire sau repere luminescente într-un proces creativ continuu.

Ar fi suficient să rămânem o săptămână în aceeași cameră, să ne aducem aminte un loc anume, să îl descriem zi de zi, și ar rezulta tot atâtea descrieri diferite câte încercări am face. Întregi sau mutilate de memorie, locurile rămân în memoria

trupului nostru și îl vor trata pe ca pe un spațiu de depozitare al ricoșeului. Din acest unghi, spațiul pare ca nici nu există, sau, dacă există noi nu vom ține minte decât răspunsul senzitiv pe care l-am trimis acelei prezențe exterioare sau ficționale. Intimitatea cu spațiul este atât de adâncă încât devine la fel de important ca un organ coordonator al vieții personale. Ne putem simți înstrăinați sau confortabil, ne putem simți intrigați, curioși sau acasă, prin răspunsul pe care resorturile noastre intime îl au față de spațiu.

Chiar și atunci când literatura evocă trecerea timpului, va apela tot la reperele spațiale schimbate, reconfigurate. Prin răspunsul emoțional primit la re-vederea spațiului. Poezia, mai ales, va fi cea care se va exprima în registrul ecourilor legate de amintiri, de traversarea unor spații, evocând tremurul liric prin ancore și legături cu locul, culorile, formele lumii. Nicio poezie nu poate fi total ruptă nici de vis, nici de experiența trecerii prin lume. Chiar dacă adesea timpul are o fascinație aparent mai mare, pentru a-l exprima, scriitorul va evoca spațiul. Timpul este atât de străin și de lipsit de trăsături care pot fi exprimate direct, încât, până și ideea morții pare goală de conținut, dacă nu este definită prin consecințele ei particularizate de loc și context.

Literatura își definește personajele prin sugerarea spațiului în care trăiește un personaj (sau mai multe), iar sentimentele acestora sunt sugerate într-un roman prin evocarea spațiului, a legăturilor

afective cu locurile și obiectele înconjurătoare, prin amintirile care leagă lumea interioară cu cea exterioară. Toate epocile și culturile sunt legate de regândirea și redecorarea spațiului, iar uneori, pentru a sugera trăinicia unei culturi, oamenii au încercat să fixeze în spațiu simboluri neclintite sute, uneori mii de ani.

Spațiul suntem noi, iar noi ne extindem sau ne restrângem dincolo de corpul în care ne-am născut, iar dacă proprietatea spațiului fizic nu a mai permis, ne-am făcut un hard extern în virtual, unde totul este posibil, încercând să eludăm timpul prin iluzia unei eternități virtuale, mult mai convenabilă, pentru că, nu e așa, în cazul unui eventual colaps, nimic din lumea fizică nu ar fi distrus. Doar lumile imaginate, depozitele de informații și sentimentul unei călătorii dincolo de imaginație ar fi afectate. Un fel de a fi sentimentali față de efemerul generaționist sau de cel al emoțiilor care fug tot timpul, ne face să ducem în virtual ce nu putem păstra nici pe pământ, nici în memorie, ca o alternativă a supraviețuirii cu orice preț a tot ce am iubit. Aici oamenii au început să își scrie poemele, să își trăiască iubirile interzise, să își dea în petec uneori, ca într-un uriaș carusel pe care legile pământești nu le permit.

Pot fi oriunde, în spațiul din afara mea sau în cel dinăuntru; de fapt, în amândouă în același timp. Sunt învăluită în mine însămi, am multe link-uri spre toate dimensiunile. Pot crea o poveste. Sau ziua de mâine în care voi locui.

Creație fotografică Dan Ciupureanu

Cucerirea emoțională a spațiului

Marian Mărchidanu

Cartografierea emoțională a spațiului

Omul este în continuă expansiune asupra mediului înconjurător. De la triburi mici, de numai câțiva membri, la orașe și megalopolisuri cu milioane de potențiale relații umane, de la o suprafață mică, pe care o putea străbate la pas, omul a cucerit continente și oceane, ieșind chiar și în spațiul cosmic, pășind pe alte corpuri cerești, promițând o călătorie nesfârșită – „*Un pas mic pentru om, un salt uriaș pentru omenire*” (Neil Armstrong, cosmonaut).

Fiecare pas a dus la o expansiune a conștientizării unor noi pericole, unor noi riscuri apărute din necunoscutul explorat, dar și la cunoașterea de noi metode de avansare. Conștientizarea rațională a noilor perimetre cucerite a determinat expansiunea **conștiinței emoționale**, deși prima reacție în fața necunoscutului e duală: curiozitate și frică. Odată satisfăcută curiozitatea, rămâne frica. Frica, cea care nu poate fi alungată de rațiune. Conștientizarea spațiului nou explorat sădește și crește frici. Acestea trebuie înlănțuite, dar cum? Prin domesticirea spațiului cucerit. Și nu o poți face prin forță. Nici prin cunoaștere. Nu e suficient. Frica rămâne. Iar frica nu poate fi alungată decât de alte emoții, unele de plăcere, bucurie sau chiar dragoste. Dar cum păstrăm aceste fluctuații emoționale vii, în trecerea timpului? Soluția a fost cucerirea spațiului prin artă; plasarea în spațiu a elementelor culturale generatoare de emoții, emoții care iau în stăpânire, prin bucuria confortului, a plăcerii estetice și chiar a iubirii. Arta, la rândul ei, este acel spațiu în care omul își depozitează

emoțiile, trăirile, simțămintele, subiectivismul. Fiind volatile, emoțiile nu pot fi captate și transferate în timp, decât prin incorporarea în obiecte estetice, fie ele și virtuale.

În căutarea spațiului expozițional

Mintea omului e o mașină de învățat, care caută tipare/modele cu scopul de a reduce anxietatea produsă de necunoscut. Ceea ce diferențiază omul de natură este emoția. Emoția și aspirațiile transpuse în artefacte culturale. Omul cucerește mediul înconjurător, îl domesticește, îi transformă necunoscutul și sălbăticia neliniștitoare în familiaritate, siguranță și confort, dar cunoașterea rațională nu este suficientă.

Cartografierea spațiului nu reduce frica, dimpotrivă, o detaliază, o sporește. Tehnologia e un cuțit cu două tăișuri: pe de o parte poate înlănțui lumea, pe de alta, creează noi pericole. Unica soluție este arta (exemplu: atunci când a fost instalat liftul la primele blocuri, oamenii erau panicați de durata transportului. Creșterea vitezei de deplasare era scumpă și nu ajuta cu nimic. A intervenit arta și, prin instalarea unei oglinzi în cabină, panica a dispărut. Liftul se putea deplasa acum oricât de lin, nimeni nu mai era deranjat).

Am putea spune că prima formă de cucerire emoțională a spațiului este gestul prin care un primitiv s-a șters pe mâini pe propriul trup gol și a aflat că există. Și-a desenat fața, și-a făcut tatuaje și piercing, luându-se în stăpânire. Primele semne de artă prin care omenirea a luat în stăpânire spațiul sunt landmark-urile, desene rupestre, petroglife, structuri de piatră (oameni de piatră –

grămadă de pietre așezate unele peste altele, ridicați de păstori pentru a marca potecile de migrațiune).

Muntele Rushmore, Crucea Eroilor de pe Caraiman, prin aceste landmark-uri, omenirea a îmblânzit spațiul, l-a domesticit, l-a luat în stăpânire, iar expansiunea conștiinței și-a depășit fricile de spațiul vast și sălbatic, pentru că acum locul era familiar, cunoscut și recunoscut ca fiind sigur, *al nostru*, deja cucerit și marcat. Cucerirea spațiului a continuat prin amplasarea de obiecte de artă pe fundul oceanului (Mediterranean) ori pe Lună (Lunar Museum).

Nu putem ști cum a apărut primul spațiu expozițional, însă putem spune că, la început, spațiul natural și cel expozițional nu erau încă segregate în conștiința umană. Ce mai putem spune este că spațiul expozițional este intrinsec legat de obiectul de artă expus. Un spațiu devine expozițional abia după expunerea primului obiect de artă; un obiect oarecare poate deveni artă prin expunerea într-un spațiu expozițional (Duchamp). Nu vorbim aici de valoarea obiectului, ci de calitatea lui de a depozita emoție, de calitatea de a inspira.

În natură, luarea urmei, a fost esențială supraviețuirii, atât pentru vânător cât și pentru vânat. Urma, ori amprenta, a devenit o primă formă de expunere a existenței umane.

Odată cu desenarea primelor palme pe pereții peșterilor (desene rupestre) ori pe suprafața pereților de stâncă, desenele rupestre ori petroglifele au devenit obiecte de ară, iar pereții respectivi spații expoziționale. Amprentarea se extinde de la pereți la piele și prin tatuaje ori încrustații cicatriciale, pielea umană devine un spațiu expozițional. Întreg corpul devine un spațiu de expunere pentru haine, măști, obiecte decorative (mărgelă, cercei, inele, părul împletit) ori, ulterior pentru coroane și chiar pentru armuri. În Creștinism, corpul omenesc nu scapă de acest rol nici după moarte, fiind transformat în moaște, spațiu expozițional pentru diferite artefacte, ori ele însăși devenind obiect de cult și expus în racle, cripte și biserici care preiau rolul de spațiu expozițional. Odată cu apariția clădirilor, s-a extins spațiului expozițional de la pereți naturali, la cei artificiali. De exemplu, se presupune că pereții caselor Culturii Cucuteni erau pictate cu motive decorative. De asemenea, templele Egiptului antic erau decorate cu desene și hieroglife, iar în interiorul și exteriorul lor erau amplasate statui. Dar nu numai casele erau decorate ci și hainele, astfel omul ca purtător de haine a devenit un spațiu pentru alt spațiu de expunere.

Odată devenit conștient de existența proprie, de limite, de viață și de moarte, de conexiunea dintre trup și viață, de existența sufletului animator, de corpul omenesc, ca sălaș al sufletului, al conștiinței și al existenței individuale, omul a devenit la fel de valoros ca mediul înconjurător recreat. Corpul a devenit spațiu expozițional pentru haine, bijuterii, tatuaje, măști și însemne ale puterii. Șamanii, eroii, șefii de trib purtau însemne ale narațiunii magice, mai apoi regii și liderii religioși au devenit purtători de artă ai însemnelor valorice.

În paradigma modernistă, **funcția și rolul** preiau întâietate asupra magicului și valorii, iar uniformă și decorațiile (insigne, ecusoane, legitimații) reflectă rolul și poziția de putere în cadrul organizației. În cele din urmă, în paradigma postmodernă, corpul devine un spațiu expozițional pentru haine, tatuaje, operații mai mult sau mai puțin estetice, reflectă personalitatea și creativitatea individuală, identitatea asumată (silicoane, botox, haine și tunsori sau machiaj – identitate sexuală, măști și hamuri – identitate BDSM, costume – cosplay, bărbii tatuaje geci asortate – hypsteri, gang-găști de cartier, cluburi de motocicliști). Sunt cucerite și spațiile expoziționale exterioare multi-generaționale, și cele personale, nu doar propriul corp; se părea că totul e sub

control, totul a fost domesticit, însă tehnologia a deschis un nou orizont, acela al lumii virtuale.

Apariția scrisului, extinde spațiul expozițional de la real la imaginar, fiecare lectură a unui text populând spațiul imaginar al cititorului cu obiecte și imagini. Necesitatea transmiterii mesajelor scrise a dus la apariția tabletelor de lut, suluri de papyrus, și apoi a cărților de hârtie, un nou spațiu expozițional, cu dublă utilizare, atât pentru imagini cât și pentru texte. Primul pas a fost făcut de tipar, cel care a transformat hârtia în carte, iar cartea în spațiu expozițional. Albumul cu imagini și povestea din text au cucerit acest spațiu dar și percepția despre spațiu. Acesta a fost doar începutul. Telegraful, radioul, Televiziunea, computerul personal, telefonul mobil cu display video conectat la internet, au deschis noi spații virtuale, pe care încercăm să le domesticim prin social media, prin muzică, filme și cât mai mult entertainment.

Înainte de tehnologie, un nou spațiu s-a deschis conștiinței umane. Spațiul interior, imaginar. Un spațiu individual, care nu poate fi cucerit decât prin cultură și tot numai prin cultură se poate racorda la celelalte spații imaginare. Fără cultură, fără dezvoltare personală, spațiul imaginar, interior și personal, rămâne sălbatic, cauzator de tulburări mentale, depresii și/sau isterii. Astfel, în modernism, însăși cultura privitorului devine un spațiu expozițional personal, în care un obiect poate deveni artă. În lipsa culturii generale, un obiect își poate pierde calitatea „de artă”, iar posesorul devine un simplu colportor (Frăția trandafirului – căruțașii care au adunat cărțile supraviețuitoare incendiului).

Relația dintre obiectele de artă și spațiul expozițional e relevantă în cazul tabloului folosit ca ușă pentru o cocină de porci (cazul unui tablou de van Gogh). Într-un spațiu neadecvat, un obiect de artă poate deveni un simplu obiect utilitar, așa cum a fost cazul lui Brâncuși, unde sculpturile sale au fost tratate de către vameși ca fiind piese industriale, și abia aducerea lor într-un spațiu expozițional (imaginar, cultural, obținut prin educarea judecătorilor) le-a readus calitatea de obiecte de artă (În cele din urmă, tribunalul a decis încadrarea obiectului într-un narativ, într-o intenționalitate a artistului creator, care poate astfel fi considerat obiect de artă, iar narativul, ținând loc de spațiu expozițional oferă context obiectului și îi conferă valoare de artă). Pentru a obține calitatea „de artă”, un obiect trebuie să fie prezentat într-un spațiu expozițional.

În căutarea spațiului pierdut

Un spațiu odată cucerit nu rămâne veșnic cucerit și din varii motive, poate fi pierdut. Fiecare generație nouă are nevoie de experiența luării în stăpânire asupra spațiului și acesta poate fi spontană, dacă e un spațiu în care trăim, ori ritualică, dacă e la limita cunoașterii. Astfel, ritualul ca mod de a recuceri, redobândi un spațiu se dovedește a fi esențial: zile de naștere, sărbători laice ori religioase anuale, sunt ritualuri de a recuceri timpul. Escaladări pe munți (Everestul) ori excursii regulate în diferite locații, de origine ori exotice, sunt ritualuri de a recuceri spațiul.

La orizontul mileniului trei, o nouă generație de oameni care nu au trăit pe viu experiența aselenizării, a dezvoltat o anxietate față de pierderea spațiului selenar și în lipsa reluării ritualului refuzată de agențiile spațiale, noua generație își protejează sentimentele negând aselenizarea. Decât să accepte că nu poate realiza ritualul de recucerire a lumii, o parte semnificativă a omenirii preferă să nege prima cucerire a Lunii.

Un nou spațiu cucerit

Și totuși, pe acest fundal al pierderii și negării, există și speranța cuceririi. În 2018, Elon Musk a lansat în spațiu un automobil electric Tesla Roadster, și un manechin în costum de astronaut, StarMan. Nu a fost un simplu experiment științific rezultat din necesitate, ci un eveniment cultural, o manifestare artistică, un simbol al cuceririi spațiului cosmic.

În istoria artei cunoaștem nenumărate opere de artă (multe cu autori necunoscuți) care sunt lipsite de declarațiile de intenționalitate din partea autorilor, însă nimeni nu le pune la îndoială caracterul de artă, dar în acest caz, avem declarația lui Elon Musk, care demonstrează caracterul artistic al acțiunii sale: „Viața nu poate fi doar despre rezolvarea unei probleme triste după alta. Trebuie să existe lucruri care să te inspire, care să te facă bucuros să te trezești dimineața și să faci parte din umanitate. De aceea am făcut-o”. De asemenea, el a declarat că prin acest act urmărește să reaprindă entuziasmul publicului cu privire la spațiu și la viitorul umanității în explorarea acestuia (space.com).

Jerry Saltz (critic de artă, *The New York Magazine*, laureat al Premiului Pulitzer) a descris lansarea ca fiind „cel mai scump și extravagant performance-art din istorie”. Jonathan Jones (critic de artă, *The Guardian*) a considerat că evenimentul are mai mult legătură cu brandingul, ori, acesta, este strâns legat de publicitate, care este recunoscută ca o formă de artă și concretizată în evenimentul internațional *Noaptea devoratorilor de publicitate*, înregistrat în cartea recordurilor cu o arhivă ce se apropie de un milion de clipuri. Ori, acest festival este, în primul rând, un manifest cultural.[...] Este un fel de act artistic. Multe reclame pe care le selectează sunt cu tematică socială și încearcă să transmită un mesaj – explica Andrei Gheorghe, pentru Digi24, în 2013.

Precum Duchamp, Musk a folosit conceptul ready-made, pentru a realiza un obiect de artă prin scoaterea din serie și plasarea într-un spațiu neconvențional, adică a unui autoturism electric pe orbită, în jurul Soarelui. Lansarea

Starman-ului și a Tesla Roadster-ului a fost văzută atât ca un gest spectaculos de marketing, cât și ca o expresie artistică postmodernă, comparabilă cu mișcările dadaiste, suprarealiste sau pop art. Starman mai este și un landmark, precum Rushmore, un simbol al ocupării spațiului Sistemului Solar de către omenire. Nu o simplă revendicare, cum sunt steagurile plasate pe Lună, ori pe Marte, ci posesie și asumare prin integrarea spațiului Sistemului Solar în conștiință ca spațiu expozițional, loc de depozitare a emoțiilor și inspirație, ce însoțesc Obiectul expus – Starman. Ceea ce face ca Starman să poată fi denumit fără îndoială ca fiind artă e dubla noutate pe care o aduce: este primul obiect lansat în spațiu care are un scop inspirațional, estetic, iară nu unul tehnologic, util, fiind și prima utilizarea a spațiului cosmic ca mediu expozițional, artistic.

Starman deschide o nouă cale artistică, rezervată elitelor financiare, pentru că numai ele își pot permite să plaseze artă pe orbită, în spațiul Sistemului Solar și, în același timp, ne arată că arta poate fi creată de oricine, nu doar de artiști cu studii, atâta vreme cât prezintă noutate și inspirație. Elon Musk, fără diplomă de artist, fără niciun fel de talent artistic, a reușit să producă o piesă care revoluționează arta prin deschiderea unui nou spațiu expozițional și, astfel, ajută la integrarea emoțională a spațiului și expansiunea conștiinței umane ca ființă ce stăpânește și locuiește nu doar o planetă, ci chiar un sistem solar.

D.p.d.v. al policulturalismului, știm că putem avea mai multe definiții pentru artă și mai multe seturi de criterii care nu sunt cu necesitate aplicate simultan, ci câte unul pentru fiecare din cele patru poziții identitare pe care și le poate asuma un om:

narativă / emoțională (metamodernă),
valorică / convențională (antemodernă),
structurală / rațională (modernă),
personalizată / subiectivă (postmodernă).

Dacă este respectat oricare dintre cele patru seturi de criterii, atunci un obiect este de artă, iar Starman respectă criteriile policulturalismului în artă, fiind un artefact depozitar de emoție și generator de inspirație.

Spațiul și metamorfozele sale

Savu Popa

Spațiul și metamorfozele sale aparțin unor culturi aflate la confluența mitului cu istoria, a profanului cu sacru. Fie că ne petrecem timpul în preajma lor, locuindu-le definitiv sau temporar, fie că le tranzităm, spațiile ne amprentează, într-un fel sau altul, existența.

Fiecare dintre noi deține o locuință personală, un spațiu propriu, acel sublim și inefabil *acasă*, irepetabil poate în alte părți. Ne mișcăm sau trecem prin acele spații care își dovedesc o utilitate publică, socială, culturală, etc.. Din această permanentă confruntare între exterior și interior, reiese o anumită ambivalență a spațiului, uneori tensionată, o anumită scindare a acestuia între, să spunem, o dimensiune apolinică și alta dionisiacă. Este vorba despre apolinicul spațiilor prielnice creației și cercetării, unde mințile luminate ale unui anumit secol se adună, polemizează sau se angajează într-un permanent schimb de idei. Însă, predomină și dionisiacul acelor spații exterioare, devenite, fie câmpuri de luptă, de război, fie piețe, pietonale animate de forța unor spectacole teatrale, de circ, de animație stradală etc. În această ipostază, întregul spațiu interferează cu lumea spectacolului, anulându-se orice graniță între realitate și ficțiune.

În *Dicționar de simboluri*, autorii Jean Chevalier și Alain Gheerbrant precizează că „spațiul, inseparabil de timp, este deopotrivă locul posibilităților – în acest sens, simbolizează haosul originar – și locul realizărilor – când simbolizează cosmosul, lumea organizată”¹. Din aceeași sursă aflăm că, în Japonia, spațiul este „perceput... ca *arcă a misterului*, iar acest mister i se oferă omului pentru ca, în el, omul să-și edifice și să-și organizeze construcțiile”². Spațiul personal, transfigurat astfel, permite circuitul armonios al energiilor, asigură contraforții intimității personale, ai securității familiale. Omul nu poate accede la spațiu fără „un sentiment de respect

pentru tot ce e sacru și nici fără grija de a purifica gândurile și trupurile care folosesc acest spațiu”³. De asemenea, la polul opus al spațiilor concrete, pământești, se regăsește imensitatea incomprehensibilă a spațiului cosmic, la care, după spusele lui Pascal, „omul și Pământul nu pot fi raportați”⁴.

La un alt nivel, putem vorbi despre o altă varietate de spații, cele simbolice sau cele ideale, aparținătoare, cu precădere, propriilor noastre lumi imaginare. În acest sens, Gaston Bachelard afirma că „spațiul curprins de imaginație nu poate rămâne spațiul indiferent, livrat măsurării și reflexiei geometriei. El este trăit. Și este trăit, nu în pozitivitatea sa, ci cu toată pătina imaginății”⁵. Totodată, pot fi amintite și acele spații care au prilejuit apariția și dezvoltarea unor arte, tot spații publice, sau cele în care s-au pus bazele unor sisteme politice sau sociale, cum era în Grecia Antică, celebra *agora*, și, nu în ultimul rând, acele spații ale dialogului și ale polemicii, din dezbaterile personale sau publice.

În categoria spațiilor cu o încărcătură catastrofică, thanatică, intră și câmpurile de luptă. De curând, scriitorul și matematicianul **Bogdan Suceavă** a publicat un eseu interesant, intitulat *Furtuna barocă. Poemul unei epoci*⁶, în care, îi realizează secolului al XVII-lea o radiografie culturală și religioasă extrem de vie. Un secol plin de splendoarea unor descoperiri științifice care au marcat istoria de atunci încolo, dar și de continue frământări sângeroase care au dus la nenumărate conflicte politice și, mai ales, religioase.

¹ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coord.), *Dicționar de simboluri*, trad. de Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coord.), Ed. Polirom, Iași, 2009, p. 851.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, trad. Irina Bădescu, Ed. Paralela 45, Pitești, 2003, p. 29

⁶ Bogdan Suceavă, *Furtuna barocă. Poemul unei epoci*, Ed. Polirom, Iași, 2024.

Scriitorul oferă o informație istorică, descoperită/analizată cu o acribie specifică cercetătorului atent la nuanțe și la conexiuni evenimentiale, pe care o livrează într-un discurs curgător, plin de inflexiuni melancolic-poetice și de volute sapiențiale. Împreună cu autorul, constatăm că anumite fapte istorice, mai ales cele legate de luptele acerbe care au dus la o continuă vărsare de sânge, redau o panoramă a dezumanizării care bântuia, precum o molimă, cancelariile regale de la acea vreme, tratatele încheiate, dorința de a cuceri și dezbină lumea. Iar, anumite revelații filosofice sau științifice ale secolului amintit rămân, pe mai departe, învăluite într-un mister inexpugnabil.

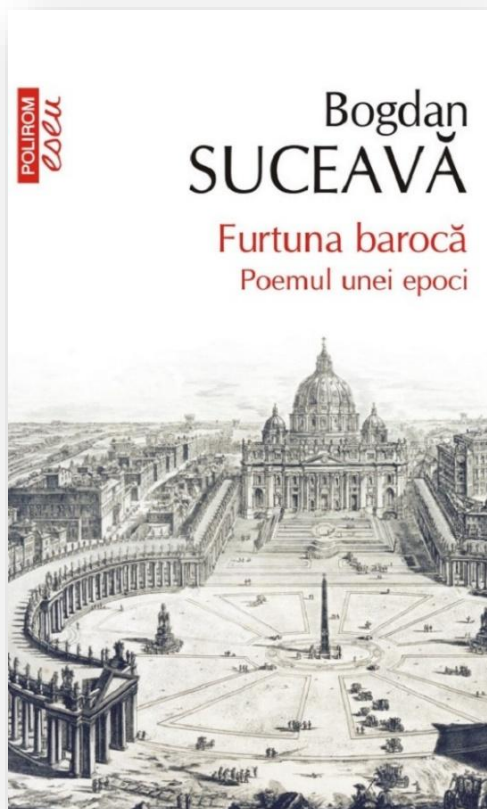
”În esul lui Suceavă există o relație antagonică între o multitudine de spații care sugerează, prin alternanța sau intersectarea lor, o realitate străbătută de contraste sau de paradoxuri. Secolul acela devenise un arhispațiu furtunos și capricios, sângeros și nemilos, simbolizând, în permanență, dimensiunea atemporală parcă a unui câmp de luptă aflat într-o continuă dinamică. Între palpitul minților luminate și sângele scurs din rănilor luptătorilor s-a consumat, în acele timpuri, existența creatorilor artistici și a inventatorilor

științifici, a regilor sau a oamenilor bisericii, aparținând celor două confesiuni rivale, catolicismul și protestantismul, inegale ca forțe beligerante.

Vorbim, în primul rând, de spațiul cultural al unei țări care a încurajat dezvoltarea gândirii, a artelor și a unor anumite atitudini umane. Este vorba despre Olanda secolului al XVII-lea, care devenise „... un spațiu al libertății, unde toleranța religioasă și gustul pentru artă făceau casă bună cu interesul pentru cultură și comerț” (p.108). Din nou, ni se amintește că spațiul desfășurat ca o hartă nevralgică a unei omeniri dornice de putere și înveșnicire este cel al tratatelor politice și religioase, finalizate într-o continuă și cât mai spectaculoasă baie de sânge care a numărat „opt milioane de vieți pierdute” (p.113). Un spațiu străbătut de valurile de mocirlă ale dușmăniei între regatele dominate de strategii care anunțau răsturnări de situație, neașteptate, adevărate *quiproquouri* dramatice: „Pe câmpul de bătlie e altfel, moartea dănuiește laolaltă cu geografia, cucerirea unui deal poate schimba istoria, arta de a trece un râu la timp poate schimba echilibrul, inspirația de a așeza niște tunuri unde trebuie poate decide ce este Europa” (p.45). Cele mai teribile, mai dezumanizante spații au devenit cele ale câmpurilor de luptă care, în secolul respectiv, au împânzit aproape întreaga Europă, preschimbând-o într-un abator clocotitor. Pe când, frumoasele și întinsele câmpii europene au fost cuprinse de o nesfârșită furtună însângărată.

Totuși, după atâta fum și întuneric, rămâne un secol în care, pe scena creației artistice și științifice, au pășit, fiind contestați sau aclamați, Galilei, Leibniz, Racine, Celsius și alții. Tot aici, ca un adevărat triumf al barocului, se cuvine amintit și spațiul clădirilor, în mod special cel al catedralelor, care se caracterizau printr-o arhitectură geometrică, străbătută de fiorul nestatorniciei și al unor geometrii crepusculare. Se produce, parcă la tot pasul, în arhitectura clădirilor, intersectarea furtunoasă a liniilor sau a unor forme care trădau iureșul, tumultul unei imaginații frisonante, în lipsa căreia „n-ai cum să înțelegi stelele dacă nu simți toate armoniile și dacă nu descoperi că emoțiile au conotații devoalate de simetrii și previziune, capabile să îngenuncheze intelectul și să se înalțe dincolo de rudimentele rațiunii” (p.130).

Și, cu toate acestea, ne încântă miracolul arhitectural pe care aceste construcții le oferă fiecărui privitor, indiferent de timp și spațiu.

Manuela Klenke
George State

Spațiul dintre cuvinte

**Despre posibilități, constrângeri și negociere în traducere,
pornind de la transpunerea poemului „löffel” de Jan Wagner**
(*Steine & Erden*, Berlin: Hanser, 2023)

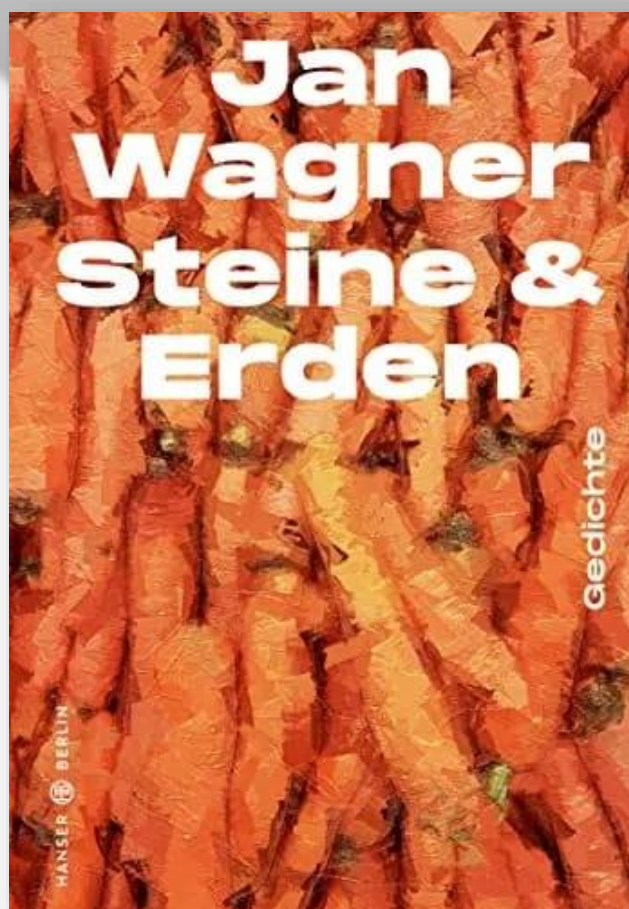
löffel

er war schon da, nun bist du sein,
vielleicht nur deshalb herbestellt,
um ihn blitzblank zu lecken –
schon hängt dein spiegelbild hinein
in seine welt
wie fledermäuse von der höhlendecke.

einmal gedreht: ein kind
im einweckglas, mit wasserkopf
und dicker als mangroven
der arm, während ein wind
die äpfel von den bäumen klaubt, der topf
mit suppe spuckt und puckert überm ofen.

wie er dich steif mit seinem kalten
visier betrachtet, aber immer weiter
mal karg, mal üppiger entlohnt;
wie er ganz glatt bleibt, ohne falten,
ein silberschein, dein ständiger begleiter,
dein mond.

Jan Wagner, *Steine & Erden*
© 2023 Hanser Berlin in der Carl Hanser Verlag
GmbH & Co. KG, München

Dificultățile întâmpinate

[MK] Păstrez rima sau cuvintele din original? Atunci când autorul face din forma poeziei sale un exercițiu de constrângere, am o mare problemă. Pe de-o parte, vreau să-l urmez, să ajung într-un loc neașteptat, la o formulă neutilizată până atunci; pe de altă parte, conținutul ce trebuie transpus mi-e oarecum impus. Trecând textul prin filtrul minții, mi se deschid concomitent mai multe variante de redare, date fiind sintaxa și topica limbii române. Ținând însă cont de procedeul autorului, aleg cărările nebătătorite sau chiar să mă pierd, intenționat, în căutarea a noi drumuri.

Despre titlu: m-am gândit inițial să echivalez „löffel” (substantiv masculin în germană), ținând cont de genul gramatical, prin „cuțit”. Ar fi fost o variantă care, din punctul meu de vedere, ar fi putut funcționa, deși ar fi provocat alte asocieri. Pentru autor, primează totuși imaginea lingurii, indiferent de genul gramatical căreia îi aparține.

[GS] Întrebat despre folosirea rimei în poezie, Jan Wagner a declarat:

Rima pură este privită cu scepticism. Arno Holz a spus odată că primul care a rimat „Herz” (inimă) cu „Schmerz” (durere) a fost un geniu, dar al nșpelea a fost un cretin. Afirmatia lui poate fi întoarsă, considerându-se astfel că tocmai de aceea este un act de curaj să rimezi din nou „Herz” și „Schmerz”. Cu toate acestea, rimele pure au ceva problematic în sine, deoarece se impun singure și, de asemenea, fiindcă numărul lor este limitat. Pericolul repetării este mare. Cu totul altfel stau lucrurile în cazul rimelor impure, al căror număr tinde spre infinit. Pentru mine, rima nu este un exercițiu obligatoriu; o folosesc precum Robert Frost și alții, ca pe o formă de rezistență creativă, care mă forțează să explorez zone de imaginație și metaforice la care altfel nu aș fi ajuns. Este un fel de constrângere blândă, prin care pot fi surprins de propriul meu poem.

Cum am procedat

[MK] Inițial ne-am propus să oferim fiecare câte o variantă tradusă, după care să luăm ce e mai bun din cele două versiuni și să o găsim pe cea mai apropiată, mai credincioasă originalului. Cu toate acestea, după cum se poate cu ușurință constata, fiecare dintre noi a pus accentul pe un alt aspect al poemului:

lingura

era deja aici, acum îi aparții
pesemne te-a atras
doar ca s-o lingi toată –
imaginea-ți oglindită
-n lumea ei atârna sus
precum liliicii-ntr-o grotă.

odată-ntoarsă: vezi un copil
într-un borcan, capul alungit,
mai întins decât mangrovele-i plutește
brațul, în timp ce-un vânt pueril
merele din copaci pigulește, oala
pe sobă scuipe și pufnește.

și-n timp ce țepănă și rece te observă,
te recompensează pe mai departe
uneori rudimentar, alteori preabună;
netedă și fină, se conservă
o rază argintie, însoțitoare-aparte,
a ta lună.

traducere de Manuela Klenke

linguroiul

el era aici, iar tu ai venit,
poate de asta ți-a zis hai încoa',
să-l lingi până-i curat ca un cazan –
deja-ți atârna chipul oglindit
în lumea sa,
asemeni liliicilor în peșteri pe tavan.

de-l răsucești: zărești în borcan
un plod hidrocefal, decât mangrovele
brațul lui este mai gros,
în timpul ăsta un vântan
culege merele din pomi, iar oalele
cu supă cârâie și pârâie vârtos.

imobil, cu ochiul înghețat,
te observă și te răsplătește
ba meschin, ba generos; dar
mătăsoș rămâne, neridat,
un sclipăt de argint ce te-nsoțește
selenar.

traducere de George State

Concluzii

[MK] Atâta timp cât traduceri vor fi făcute de oameni, și sper ca lucrul ăsta să nu se schimbe niciodată în mediul artistic (să lăsăm inteligența artificială să scrie cursuri pentru analfabeți, iar oamenii acolo unde-i rost de emoție și sentiment), traducătorul/traducătoarea nu poate rămâne invizibil/ă, căci își va lăsa mereu amprenta asupra textului. Doar un exemplu din experimentul de față: pentru a păstra rima, George a făcut din vântul original – „ein wind” – „un vântan”, ceea ce denotă deschiderea lui spre inovație, pe când eu am ales să adaug un atribut, să zicem adecvat contextual, existent în arealul limbii române: „vânt pueril”. Cumva m-a dezamăgit concluzia că nu se poate ajunge la un compromis când se traduce același text, însă, pe de altă parte, m-a fascinat ideea că prin fiecare variantă a traducerii ies la iveală alte și alte fațete ale originalului. Și că în definitiv traducerea nu e doar despre autor sau autoare în sine, ci și despre cea/cel care traduce.

[GS] Cam asta cred și eu, că poezia – inclusiv traducerea ei – este compromițătoare, iar versiunea Manuelei și maimuțarea mea se potrivesc rimând ca Herz cu Schmerz. Închei cu o scurtă confesiune: mai mult decât ca o profesie sau o profesiune de credință, traducerea, ca speculație, mă preocupă, ocupându-mi de multă vreme mintea. De fiecare dată când încerc să redau în românește o voce poetică nouă, să interpretez o partitură străină, mă simt dezarmat: am senzația că nu mai știu nimic și că trebuie s-o iau iarăși de la căderi de mâini. Ca să mă apăr cumva (de limba mea alienată, de limba celuilalt, alienantă), încerc să las, între cuvinte, un spațiu pentru contingență. O întâmplare cu această poezie: în al treilea vers din prima strofă apare un „blitzblank”, pe care m-am tot gândit cum să-l surprind (strălucitor, imaculat, curat lună, deși c-o lună – „dein mond” – se încheie textul). Ridicându-mi privirea de pe pagină, mi-am văzut motanul lingându-se de zor (iar asta nu se-ntâmplă des), până-i curat ca un... și-am zis – evrika! – „motan”. După ce-a citit varianta mea, kolega Klenke mi-a scris că i-a plăcut, exceptând motanul, care-i complet din alt film, și c-ar fi cazul să-l înlocuiesc cu ceva din familia poemului. Așa c-am dat motanul pe cazan.

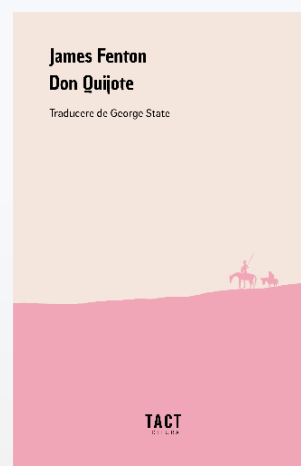
Manuela Klenke (n. 1984) a crescut bilingv și a studiat limbi moderne aplicate. Dintre traduceri în limba română: *Salutare, barbarilor! Antologie de poezie germană, de la Elke Erb la Yevgeniy Breyger* (Casa de Editură Max Blecher, 2022), iar mai recent poeme de Anja Utler (*Steaua*, nr. 7/2024) și Dinçer Güçyeter, *O poveste despre Germania noastră* (Tact, 2025).

George State (n. 1979) a publicat volumele de versuri *Crux* (Cartea Românească, 2016) și *Sarx* (Nemira, 2023), a editat (împreună cu Mihai Pop) un album al lui Șerban Savu, *drifting* (Idea Design & Print, 2019) și a tradus *Opera poetică* a lui Paul Celan (Polirom, 2019, 2 vol.), o selecție din lirica lui Georg Trakl, *Grodek* (Art, 2020) și dramatizarea lui James Fenton după *Don Quijote* (Tact, 2024).

Noi traduceri de Manuela Klenke și George State

Dinçer Güçyeter scrie povestea Germaniei contemporane, aducând pe scenă o categorie marginalizată, străinii. Într-un ansamblu polifonic, îndreaptă atenția asupra imigranților turci, care ar putea fi la fel de bine români sau bulgari, și surprinde până în cele mai mici detalii provocările celor care trăiesc între două culturi.

James Fenton, unul dintre cei mai importanți scriitori britanici de azi, a dramatizat *Don Quijote* pentru Royal Shakespeare Company în 2016, la 400 de ani de la moartea lui Cervantes. Fenton comprimă povestea lui Quijote și a lui Sancho Panza într-o versiune excelent ritmată, spirituală și poetică, atemporală, dar și actuală prin limbaj.

IGNORANCE=FEAR

- cronică de teatru -

Gabriela Călin

La secția germană a Teatrului Național Radu Stanca din Sibiu, pe 13 februarie 2025 a avut loc a treia reprezentație cu spectacolul „E doar sfârșitul lumii” - „Einfach das ende der welt” de Jean Luc Lagarce, regia Eugen Jebeleanu, cu Johanna Adam, Malena Silberschmidt, Marc Illich, Fabiola Petri, Gyan Ros.

Modernismul acestui spectacol (*E doar sfârșitul lumii*) rezida nu numai prin tema pusă în discuție – COMUNICAREA – ci și prin mijloacele de a îl aduce în fața spectatorilor. „Sala” de spectacol este un spațiu rezidual al unui imens mall *Promenada*, cu conducte, cabluri, robineti la vedere, cu stâlpi groși de beton. Acest spectacol în spațiu neconvențional a fost gândit în principal pentru tineri; ei frecventează cu precădere mallurile și se presupune că vor ajunge și la teatru. În fapt, drumul nostru este presărat cu întâmplări; dar eu nu cred în tinerii care nu caută. Sala este un spațiu flexibil unde spectatorii se mișcă liber, funcție de punctele de interes. Este un spectacol-instalație care face să dispară bariera dintre înălțimea scenei și șiragul de fotolii ale spectatorilor. Actorii *răsar* dintre spectatori (poate fi și un flash-mob), respiră același aer, se intră în relație directă.

Impresionant este și corpul nud imens din ghips, răsturnat pe podea, în semn de abandon și renunțare, în fața căruia se petrec toate scenele. Chipul corpului de ghips este cel al lui Louis; dar

foarte bine poate fi și al tatălui lui Louis, mort de tânăr. De aici se pot țese o multitudine de interpretări, conexiuni, întrebări. Louis, fiind primul născut al familiei, a luat numele tatălui, care tată a luat numele tatălui lui., iar firul se duce adânc în timp. Cum Louis nu va avea copii, acest nume s-a transferat primului născut al lui Antoine (fratele lui Louis). În fața iminentei morți a lui Louis ne punem firesc întrebarea ce se întâmplă cu ce suntem noi, după ce nu mai suntem? *Ei sunt permanent cu noi* ne sugerează corpul de piatră al tatălui. Iar când Louis trece pe celălalt tărâm, în fapt el se contopește cu trupul tatălui, intră în ființa lui.

Firul poveștii începe de la Louis, un bărbat de 34 de ani care se întoarce acasă la familia din care se trage (acum compusă din mamă, soră, frate, cumnată) știind că în curând va muri. Louis vine cu gândul să se destăinuie și să găsească alinare de la cei mai apropiați ai lui. Din păcate aceasta nu se întâmplă, toți sunt niște pietre tari, niște stânci între care nu există comunicare și empatie. Fiecare își are drama lui pe care nu reușește să o împărtășească celorlalți, dar fiecare nu e capabil să absoarbă din drama celor din jur. Un *dialog* înfricoșător al surzilor, orbilor și muților. În globul lui (în bula lui), fiecare este victimă și victimizator. În toată această nebunie, apare o ființă care e capabilă să *asculte*, să *înțeleagă* nevoia omului și se atașează de aceștia. Ființa aceea minunată este un câine care execută comenzi, se gudură, așteaptă și dăruiește iubire. Din aceste nefuncționalități/disconexiuni între membrii familiei apar niște viduri/hiatusuri conectate nu pe plan exterior/fizic, ci undeva în interiorul psihicului; se simte nevoia

de a inventa un nou limbaj de comunicare, o comunicare a unor evenimente interioare. Suferința apare ca un laitmotiv, suferință interioară, a sufletului, care se adâncește prin propria voință, mai mult, tot mai mult, în aceste nisipuri mișcătoare; și trage după ea și o altă suferință, care se sparge în mii de cioburi în alte inimi. E o creștere continuă, exponențială, pe care doar moartea o mai poate curma, cu timpul. Sfârșitul spectacolului este și sfârșitul fizic al lui Louis; în singurătate, printr-o plecare, fără a-și împlini gândul cu care a revenit acasă. Negrul domină în haine, în suflete; este un negru-zid, durerile sunt măcinate individual, în profunzime, diferit, chiar dacă duc aceeași coroană. Toate personajele în final sunt efeminizate, poate pentru că femeia este cea care aduce binele și răul, preaslăvește viața și moartea, își găsește calea în lumină și în întuneric.

Spațiul desfășurător al *litaniei* m-a dus arhitectural/compozițional cu gândul la biserica cu navă centrală (naos), care se întinde de la intrare până la altar, poziționat opus față de intrare; aici altarul este străjuit de corpul răsturnat de ghips, de unde Louis pleacă în eternitate. Culoarele laterale ale naosului sunt despărțite de sala centrală prin coloane, iar în absidele create se desfășoară scene unde personajele își trăiesc evenimentele separat de familie.

Ce se întâmplă cu/în teatru? este întrebarea cea mai frecventă, atât a criticilor cât și a spectatorilor. Acolo unde arta modernă își deschide geana, o întrebare mai bună ar fi *Ce se*

întâmplă în universul interior al spectacolului? Deseori, nu însăși imaginea propriu-zisă, vizualizată pe scenă, reprezintă suficientul obiectiv al teatrului modern, ci *evenimentul reacție* generat de spectacol, în interiorul spectatorului (auditoriului + privitorului + (azi) degustătorului). La finalul spectacolului, ca la orice spectacol care nu te lasă fără întrebări, am încercat să-mi conturez accentul primordial care mi-a rămas pregnant într-o primă respirație profundă; nu prea m-am putut fixa pe unul. În fapt, a fost o avalanșă de trăiri, sentimente pe care noi toți le avem în viața reală, la diferite intensități: abandon, lipsa iubirii, lipsa comunicării verbale, furie, vinovăție (sub forme cât mai ascunse), frustrare, absență emoțională între oameni, singurătate, ură, traume vechi, înstrăinare.. toate convergând spre violență. În toate variantele ei: violență verbală, violență emoțională, violență fizică, violență psihică..

Arta modernă este în oglindă perfectă cu societatea contemporană care se afirmă ca un separator al (re)surselor fundamentale ale umanității. Anxietatea, izolarea în interior a emoțiilor sunt semne ale unei comunități în degradare. Dar, mă întreb, *emoția estetică copleșește emoția personală?* Care sunt efectele ei în societate? Spectatorul a simțit în felul său personal, funcție de educație, morală, experiențe, sensibilitate ceea ce au încercat să transmită dramaturgul și regizorul. IGNORANCE = FEAR ar putea fi chintesenta mesajului spectacolului, scrisă mare, cu roșu pe peretele din spatele trupului răsturnat din ghips.

Foto articol: Gabriela Călin, arhiva personală

Cronica barbară

Traseul unor destine complicate

Teo Cabel

Cronica barbară, cartea Anei Maria Negrilă, publicată în 2023, la Hyperliteratura, este un roman de ficțiune cu filon istoric. Istoricitatea e bine aspectată, printr-o foarte bună documentare:

1. cronologică, jumătatea secolului XV;
2. geografică, la intersecția și în interiorul marilor culturi, în orașele Cairo, Alexandria, Constantinopol, Veneția, ca să ajungă în final în Muntenia;

3. socială, condiția de sclav, dorința de eliberare.

Descrierea Constantinopolului, cu zonele sale celebre, dar și partea nevăzută, obscură, decăzută, ridică câteva întrebări despre capitala de răsărit a lumii creștine, înainte de cucerirea din 1453. Veneția este bine descrisă, de parcă ai fi acolo, printre locuitorii epocii.

Cartea începe și se termină cu Yamar și jurnalul acestuia. Orice lucru complicat începe de la ceva simplu. Hamid a fost răpit de mic și adus în Egipt. Șocul deșelării este uitarea numelui și obligativitatea de a folosi nume impuse de cei în a căror stăpânire intră vremelnice.

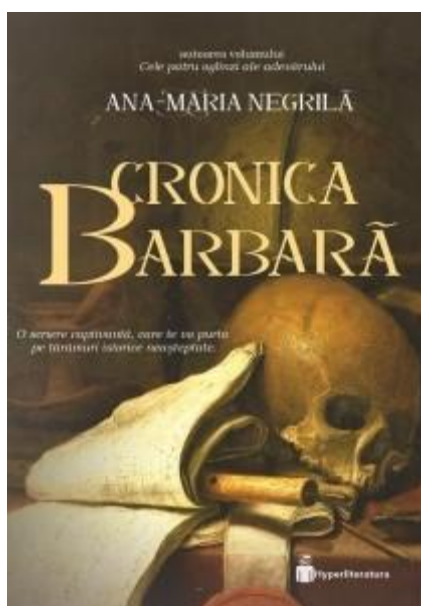
Caznele la care este supus sunt traumatizante pentru copil. Individul sub presiunea mediului social își schimbă / adaptează personalitatea. Adaptarea este dramatică. Traseul său fizic și emoțional este bine construit de autoare. Regăsirea identității este temă importantă în structura romanului. Textul cărții este o alternanță între cei doi. Jurnalul este forma de redare a acțiunii.

Yamar, djinnul, îl folosește drept adăpost pe Hamid. Djinnul este o creatură

supranaturală, pozitivă sau negativă mai mult, din mitologia arabă. Apare și în islamism, fiind de multe ori menționat în Coran. Captiv într-un corp, el nu se poate manifesta cum vrea. Fire pragmatică, cu atitudine de luptător, intră în conflict cu Hamid, omul năpăstuit de soartă, bolnăvicios, care își amintește frânturi din limba părinților, frânturi din locurile natale, dar nu știe cum a ajuns acolo sclav.

Ștefan este ocrotitorul său, mentorul, rampa spre libertate, prin atitudinea sa binevoitoare. Acesta are experiența omului care a avut norocul să fie găsit de cineva care să-i acorde încredere. De aceea și el îi ia partea lui Hamid. Yamar nu are libertate de mișcare, fiind obligat să practice ritualuri religioase care nu îi plac. Hamid este partea temătoare, paralizată de evidența vremurilor, care alege pacea din slăbiciune. Primește scrisoarea de eliberare, dar îi este furată de o persoană care îi înșală încrederea, Dionisos, pe care îl va ucide la Veneția. Ultimul Capitol se intitulează *Țara Românească 1445* și cartea se termină în Muntenia, unde Hamid rămâne sclav, deși la Veneția a trăit ca om liber.

Cronica barbară este despre trădare, vinderea copilului, despre drumul greu al regăsirii, cu diferitele ei forme, pe care le poate îmbrăca în funcție de oamenii care fac parte din arhitectura vremii. Succesul nu este garantat. Doar supraviețuirea este miza romanului. O carte care, după ce o citești, te determină să îți pui multe întrebări. Autoarea și-a atins scopul. Ne-a plimbat prin această galerie a epocii, prin culturi diferite, tipologii diferite de oameni și de existență.

Spațiul dintre trupuri spațiul de sub piele

Romeo Aurelian Ilie

*Ioana Vintilă (născută în 1997, la Sibiu), a absolvit Facultatea de Biologie și Geologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, secția Biotehnologie și un masterat în biotehnologie moleculară, în prezent fiind inginer biotehnolog. În anul 2016 a reprezentat România, ajungând în finala PEN Internațional New Voices Award. În anul 2018 a debutat cu volumul de poeme, **Păsări în furtuna de nisip**, ca urmare a câștigării concursului anual de debut în poezie organizat de Casa de Editură Max Blecher, volum ce a primit premiile pentru debut, „Justin Panța” și „George Bacovia”. În anul 2022, îi apare și al doilea volum de poeme, **buncărul de origami**, tot la Casa de editură Max Blecher. În cele ce urmează, însă, mă voi apleca asupra volumului său de debut.*

Este adevărat, s-au scurs șase ani de la apariția volumului de debut al tinerei poete Ioana Vintilă, dar, în ceea ce mă privește, trebuie să recunosc, la momentul apariției acestei cărți, nu mi-am putut forma o părere clară. Ulterior, am citit și **buncăre de origami** și mi-a produs o impresie strălucită, așa că am revenit cu lectura la volumul de debut. L-am recitit recent și am rămas surprins de profunzimea poemelor din acea perioadă a începuturilor. Așa că azi vă propun această lectură.

Dintru început voi spune că poezia Ioanei Vintilă din volumul de debut este una profund viscerală, dar are un *ceva* în plus. În sensul că ea nu se mulțumește doar să pună focusul pe diversele umori ale trupului omenesc și nici nu se rezumă la acea atitudine vădit sfidătoare a mizerabiliștilor care făceau un spectacol vizual, fie el și grotesc, din explorarea viscerelor umane; ea pune sub lupă, atât trupul cât și sufletul, fie că este vorba despre interacțiunea dintre două

persoane, fie că este vorba despre intimitatea intrinsecă a omului în singurătatea camerei sale.

Aș spune chiar că Ioana Vintilă vizează mai degrabă *spațiul dintre trupuri*, atunci când se apleacă asupra relațiilor inter-umane; acel spațiu (aparent inexistent) dintre piele și viscere, când surprinde un moment de intimitate. Iar aceste forme de spațiu, fiecare în parte, sunt de fapt populate de gânduri, de zbateri, de emoții, de trăiri de tot felul.

La rândul său, spațiul dintre trupuri poate să fie mai mic sau mai mare. Poate să fie spațiul dintre piele și piele, caz în care tensiunea care se formează în acest spațiu este una foarte ridicată: „mix de/ spermă/ nebunie/ sânge/ idoli de lemn/ mâini bătătorite// n-am simțit nimic din asta/ dar am văzut totul// cum se leagă instinctul de picioarele care se târăsc/ pe distanțe/ & perioade colosale// & oasele rămân goale// aproape curate/ aproape ascuțite// gata să taie orice copac/ gata să taie orice cuvânt în lucrul pe care-l denumeste”; poate să fie un spațiu între corpuri străine, care

interacționează cu umori străine fără să aibă habar, caz în care tensiunea este joasă, exact ca în cazul vibrațiilor negative, pentru că, în fond, fie și fără a conștientiza asta, contactul cu energia negativă a cuiva îți perturbă propria energie: „am văzut străzile acoperite de transpirație scuipați/ bălți de sânge pișat/ am văzut oameni care călcau în toate astea/ am văzut invalizi care urlau că-i doare membrul care nu mai e acolo/ am văzut copii care stârneau mici furtuni de nisip pe plajă/ & cel mai slab dintre ei cu acnee & ochelari cu lentile de -5/ întotdeauna nimerea în ochiul furtunii”; sau poate să fie acel spațiu pe care două corpuri îl locuiesc alternativ și în care unul dintre ele se încarcă cu energia bună al celuilalt, pentru că dorința unuia pentru celălalt, fie ea și inocentă, provoacă o căutare, chiar dacă nu întotdeauna se bucură și de un răspuns pe măsură: „când erai mic te jucai des de-a v-ați ascunselea cu Cezara/ ea număra cu mâinile la ochi sprijinindu-se/ de zidul blocului/ întotdeauna îi rămâneau mici urme roșii pe antebrate// te ascundeai în același loc/ sub scările de la etajul 5/ & așteptai să auzi pantofiorii cu toc ai Cezarei/ cât mai aproape// până atunci schițai omuleți cu pălării/ cu un băț pe perete/ dar atât de prost încât nu îți dădeai seama decât/ că sunt două cercuri unul într-altul// apoi te găsea și făcea mișto de tine// că nu știi să te-ascunzi/ că întotdeauna te pitești în același loc/ că desenezi aceeași chestie/ că ai și mai multă mizerie sub unghii după ce scrijelești/ peretelă ăla// că era rândul tău/ și numărai rar// că terminai/ și te dureau ochii de la lumina puternică/ nu vedeai bine/ &/ te învârteai frenetic/ uitându-te peste tot// &/ nu era nimeni acolo”.

În ceea ce privește spațiul dintre piele și ceea ce se află sub piele, spațiu aparent inexistent, pe care poeta îl pune sub lentila microscopului său poetic, este, în viziunea poetei, preponderent locuit de durere, pentru că organele interne încep să se manifeste sesizabil, doar atunci când ceva nu funcționează, exact ca la o mașină, unde semnalul că ceva s-a defectat sunt zgomotele venite din vintrele sale metalice și mecanice, dintr-un spațiu în care, pe timp de armonie, este o liniște deplină. Doar că la corpul uman, este altfel decât la mașină. Mașina nu simte durerea, omul, da. Și omul detestă să-l doară, dar detestă totodată și să se trateze, mai ales că, uneori, tratamentul vine la pachet cu pierderea lucidității, a deplinătății facultăților mintale, cu depersonalizarea și poate chiar cu

dezumanizarea. Și atunci în mintea unui om bolnav rămâne întrebarea: ce ar fi de preferat: durerea sau luciditatea?: „pe ce picior să te sprijini mai mult/ & dacă iei medicamentele la timp/ să le dai skip o seară pentru câteva ore de luciditate 100%// nu pot spune că am ales bine sau rău/ eroziunea vertebrelor s-a întâmplat oricum// într-o lume în care iubești/ și niște palme tremurânde îți culeg portocale/ dintr-o livadă de la marginea unui sătuc spaniol/ îți lipesc interiorul cojii/ de obrajii moi/ & mirosul rămâne mult în piele/ chiar și după ce ai folosit exfoliantul ăla zilnic// TE GÂNDEȘTI CĂ NU TU AI ALES ASTA// pumnul de pastile/ durerea cronică devine treptat un dihor/ care mișună pe spate/ & sub tendoane// dolofan & jucăuș”.

Interesant este și faptul că pentru Ioana Vintilă o mare însemnătate o are și implicarea socială. Ea înfierează cu putere abuzurile petrecute inclusiv în văzul lumii, abuzuri care nu sunt de fapt decât punctul maxim de viciere a aceluiași spațiu dintre piele și piele: „de ce plângi tu?// pentru carnea topită pe oasele altuia?/ pentru penetrarea violentă a fetelor cu vâl?/ pentru alicele care străpung fiecare epiteliu/ ale copiilor desculți?/ pentru gazele lacrimogene din ochii celor/ care dau jos guverne?// de ce plângi tu/ pentru anusul sângerând al întregii lumi?”.

Așadar, în poemele sale, Ioana Vintilă analizează ce se întâmplă în spațiile dintre corpuri, dintre piele și piele, dar și în spațiile dintre organe, dintre piele și tot ceea ce se află sub piele. Este o viziune poetică influențată desigur și de formarea sa profesională, de lumea microbiologiei în care și-a petrecut anii de studiu. Dar este totodată și un fel de a repune în centul atenției faptul că omul este format atât din trup cât și din suflet, iar sufletul nu este doar acel ceva ce nu se vede, care pune corpul în mișcare, din interior, ci că sufletul se manifestă la fel de puternic, dacă nu chiar mai puternic la exterior, în spațiul dintre pielea unuia și pielea celuilalt, că acest spațiu trebuie respectat, trebuie protejat, trebuie iubit, ca unul care a găzduit trupul sau respirația celuilalt.

Nu întâmplător a luat acest volum două premii importante pentru debut, ci pe bună dreptate, fiind un volum foarte puternic, scris de o poetă puternică, cu o voce proprie, un discurs original și o forță a sugestiei și a pătrunderii incredibilă.

Mihai Vasile,
regizor

Poezia lui Nichita Stănescu spațiul unei teatralități posibile

În unul din capitolele cărții mele „Cealaltă parte a umbrei. Fals tratat de antropologie teatrală” (București, Ed Akakia, 2020) dezvoltam cumva mai pe larg conceptul de „teatru al poeziei”, concept care a devenit, aproape simultan cu fondarea Teatrului Equinox din Ploiești (1980), și un îndelung proiect artistic care a căpătat chiar această denumire: *Teatrul Poeziei*.

Descoperisem de multă vreme forța extraordinară de evocare a poeticului translat în spațiul scenei. Eram, totuși, pe un teritoriu nesigur. Pe de-o parte mi se părea un pleonasm, atâta timp cât teatrul a fost încă de la începuturile sale poezie, pe de altă parte aveam acut senzația că teatrul modern se ferea de această idee a folosirii textului poetic în spațiul scenic. Era și nu era adevărat. Epoca modernă oferea destule exemple ale unei aglutinări de tehnici și resurse de toate felurile. Teatrul devenise pe la sfârșitul secolului trecut un fel de burete absorbitor al tuturor experiențelor trăite, verificate sau eșuate ale artelor vecine cu el. Și cu toate astea poezia era doar sugerată. Foarte rar cineva se încumeta să ia, de exemplu, poezia unui poet și s-o transpună dramaturgic. Mă refer aici nu la cunoscutele recitaluri poetice – duse aproape de perfecțiune de mari actori români, precum Ovidiu Iuliu Moldovan, Leopoldina Bălănuță, Ion Caramitru, spre exemplu –, sau chiar la acele spectacole în care poezia era înglobată, așa cum se întâmpla în spectacolele de euritmie ori chiar în dansul contemporan etc., ci la ceea ce sugera textul poetic, adică la adevărate construcții dramaturgice, cu replici, cu personaje distincte, unele chiar inventate de sugestiile textului etc.

Desigur, aici este nevoie și de un alt... autor. Un autor al unui scenariu aproape cinematografic în care textele poetice, devenite replici, să fie transferate într-un așa-numit decupaj regizoral. Dar și aici, în cazul meu, a intervenit această șovăială, această îndoială pe care am numit-o „mecanica trădării”. În fond ceea ce îmi propuneam eu era, de fapt, o „traducere”, care se supunea dictonului „traduttore-tradittore”. Și nu se punea aici problema de a găsi acele texte poetice epice, cu desfășurare dramatică, cu personaje și replici, așa cum se găsesc în marile literaturi ale lumii. Era vorba aici de ceva mult mai subtil, de o construcție care pleca de la ceea ce sugera un text sau o grupare de texte poetice și de a traduce toată această substanță poetică în dramă. Am fost întrebat în nenumărate rânduri cum am creat aceste scenarii transformate apoi în spectacole. Mi-a fost totdeauna greu să răspund la aceste întrebări. Pentru că aventura aceasta este una personală, extrem de riscantă și, așa cum spuneam mai devreme, are alura unei „trădări” a poetului pe care-l translam în spațiul teatral. Dar am avut întotdeauna la îndemână acest exemplu.

Iată-l: lucram la scenariul unuia dintre spectacolele importante ale Teatrului Equinox. Se numea „La multă vreme după potop” și se...

sprijinea pe idei și texte din creația lui Nichita Stănescu. Tot căutând acele texte care s-ar fi putut folosi într-o creație dramatică (este cunoscută extraordinara „oralitate” a multora din textele sale) mă tot săcăia un detaliu care era tot timpul în ceață, ca o nebuloasă, până când s-a relevat dintr-o dată. Se vorbea tot timpul de un EL, adică de un personaj care nu era de față niciodată. Surprins și intrigat am reluat la lectură toate aceste texte și am notat acele versuri în care apărea acest misterios personaj. Am umplut câteva pagini cu aceste texte care, devenind replici, au creat un adevărat spectacol, similar celui din tragedia antică. Iată-l mai jos, în varianta din spectacol, care are alura unui poem de sine stătător:

- El este orb!
- El este mut!
- Regele păsărilor!
- Este surd!
- Este șchiop!
- Este nemâncat!

- Este nebăut!
- Este nedus!
- Este nenăscut!
- Este nefericit!
- Este nevăzut!
- Este neauzit!
- Este nepipăit!
- Este... nenăscut...
- Mie nu-mi spunea mare lucru țipătul acela, îmi rămăsese ca un sunet oarecare.
- Dar el, el imediat și-a dat seama.
- Lui, lui imediat i s-a vădit că era un geamăt uman...
- El îmi arată ce e mai frumos în el.
- Viața lui plăpândă mi-o arată.
- Viața lui străvezie mi-o arată.
- ...dar nu-l vede nimeni.
- Unii nu-l văd pentru că nu au vedere.
- Alții pentru că nu au inimă.
- Ceilalți nu-l văd pentru că nu sunt.
- El apărea câteodată în felul tău de a merge.
- El cânta uneori în privirile tale când te uitai prin mine.
- El îți prelungea uneori mâna.
- El întrerupea cu sinea sa orice altă mișcare.
- El face să nu mai fie ceea ce este.
- El schimbă totul în vedere.
- El leagănă moartea.
- Nimeni n-are nevoie de el!
- Dar fără el nu se poate!
- El știe plânsul altora și lacrima care li se cuvine...

- El a înnebunit!
- El a început să aibă aripi!
- El a spus apei de sub el că nu mai vrea să se oglindească în ea.
- El arăta cu degetul dar nu știm ce arăta.
- Să ne fi vorbit, să ne fi cântat am fi știut poate...
- Să ne fi surâs poate am fi înțeles ceva...
- ...dar el arăta cu degetul și noi n-am înțeles.
- De s-ar fi uitat cu ochii lui în ochii noștri...
- Dar el arăta cu degetul și tot timpul în altă parte...
- Unii ziceau că el șchioapătă pentru că a fost lovit în gleznă!
- Alții ziceau că el șchioapătă pentru că a mâncat mărăgună!
- Unii ziceau că trebuie să fi fost cal!
- Alții ziceau că el este lebdă!
- Alții spuneau pur și simplu: șchiopul dracului!
- Pe urmă nimeni n-a mai zis nimic...
- El însuși nu mai era el...

Spus de un grup de șase actrițe, acest colaj de texte așeza poeticul în spațiul pur al teatrului. De aceea, atât publicul cât și criticii au rezonat minunat la aceste spectacole realizate după textele și temele poeziei lui Nichita Stănescu.

S-a întâmplat la fel și cu alți mari poeți ai lumii: Mihai Eminescu („Insula lui Euthanasius”), Victor Hugo („Les Rayons et les Ombres” – spectacol bilingv), Geo Bogza („Cu genunchii la gură”), Magdalena Ghica („Trandafirul de carne”), Lucian Vasilescu („Sanatoriul de boli discrete” și „Muzeul întâmplărilor de ceară”), Matei Călinescu („IOV sau Lungul drum al nopții către zi”), Roland Ménéard („La parabole de la flûte / Parabola flautului” – spectacol bilingv), Jorge Luis Borges („Cartea de nisip”), Federico Garcia Lorca („La orele cinci spre seară”), ca să citez doar câteva din spectacolele acestui inedit proiect teatral.

Cumva obsedat de poezia lui Nichita Stănescu, dar și de fascinanta sa personalitate, am intrat, la început, cu multă naivitate în acest

univers. Mi s-a părut încă de la începutul acestei aventuri, că poetul se juca „de-a” și „cu” cuvintele, că metaforele sale erau sclipitoare și la îndemână, că însuși felul lui de a-și rosti poemele (vezi vinilul „O recitare”) este cel care mă poate direcționa către o bună „înțelegere” a universului său. Fals! Atât de fals!

Când am constatat acest fals, mărturisesc că m-am cutremurat. Vocea lui de pe respectivul disc de vinil era atât de tragică, mai ales când părea „jucăușă”, ușoară sau chiar nostalgică. Mi s-a părut, ascultându-l, că se deschide un univers la care nu avusesem acces până atunci (respectivul vinil apăruse cu un an înaintea morții sale). M-am întors la cărțile sale și totul mi se părea un hățîș dureros și greu de trecut prin el. Ca în metaforele biblice, îmi sângerau tălpile și brațele – totul mi se părea, la acel moment dat, im-po-si-bil... Dispariția sa a fost declicul cel mai puternic pentru cei din generația mea. Pierdusem un fel de frate mai mare, căruia îi plăcuse să se joace cu sentimentele, emoțiile și conceptele noastre.

După câteva încercări modeste de a crea un spectacol după poemele sale, când încă mai băjbâiam printre cuvintele sale, a venit momentul primei revelații și a primei confirmări: filmul de metraj mediu „Nichita azi”, pe care l-am terminat după vreo șase luni de filmări și care a fost subiectul multor dispute pro și contra. Pentru mine

a fost poarta prin care am intrat în lumea misterioasă a operei sale. S-a datorat asta și faptului că personalități importante din lumea filmului românesc (Valerian Sava, Eva Sârbu,

Călin Căliman, Andrei Blaier, Bob Călinescu ș.a.) au scris despre poemul meu cinematografic (așa cum a fost încadrat la vremea aceea – anul 1987) sau l-au susținut cu ferveare în fața detractorilor mei și ai filmului.

Regizorul Andrei Blaier (prieteni vechi și dedicat al poetului Nichita Stănescu) scria în articolul său din revista „Cinema”: *Am văzut, de curând, un film al cineaștilor din Ploiești intitulat așa cum își semna poetul versurile dăruindu-le prietenilor, „Nichita Azi”. Am văzut, surprins și bucuros, un film în care ficțiunea era imaginea atașantă și paradoxală a stării de poezie pe care o emana prezența poetului, căutată cu evlavie chiar, în însuși misterul ei, sugerată prin asociații vizuale de mare expresivitate, în tonuri voite nesigure, subtil evocatoare, în impresii schimbătoare ce par, pentru o clipă, să câștige contur, redevinând taină. Plutește în film o aură de venerație, ca într-un ceremonial, o mișcare continuă, ritualică, în jurul unor detalii obișnuite care devin, printr-o privire insistentă în unduiri armonice, într-un fel anume, relevante, miraculoase. (...) Filmul e un prilej de meditație gravă, tulburătoare, despre poezie ca o condiție de existență. Cu grație și înfinită preocupare pentru cauza propusă autorul, Mihai Vasile, reușește să te ducă alături de el, într-o călătorie-omagiu, ca un cortegiu prietenos și deloc trist, spre țărături de visare și prodigioasă speculație filozofică, așa cum au avut șansa să trăiască, în preajma poetului, cei care l-au cunoscut...*

Filmul „Nichita Azi” rămâne pentru mine, în întregul lui, o reușită certă, un poem elegiac și patetic pentru o mare dragoste.

Astfel a luat naștere o serie de spectacole „nichitiene” care s-au jucat, de-a lungul deceniilor, la Teatrul Equinox și la Centrul Dramatic Mythos din Ploiești, iar dintre acestea „Bufonul și Moartea”, „Chip imprimat în piatră”, „La multă vreme după potop” și, mai ales spectacolele „Antrenorul de îngeri” și „Măreția frigului” fiind considerate atât de public cât și de critică, adevărate evenimente...

Festivalul artelor **Nichita la echinocțiu**, pe care l-am dorit o reeditare a festivalurilor din anii '80, când spiritul lui Nichita era parcă mai prezent, mai viu în acest oraș, și care în acest sfârșit de martie al anului de grație 2025, ajunge la cea de a XX-a ediție, a fost cel mai bun prilej de a explora această „mirifică lume a metaforei” (cum o numea plasticianul Sorin Dumitrescu). Mii de tineri au petrecut zile și nopți fierbinți în această lume și au dus mai departe cu ei, în lumea largă, crâmpoie de lumină, vrajă și mister, au învățat, adică, lecția despre cerc, despre cub, despre arbori și cai și, mai ales, au învățat să fie „trimbulinzi” – așa cum sugerează Nichita Stănescu în poemul său „Cântec în doi”: „Noi nu vrem să fim geniali / noi vrem să fim trimbulinzi.”

Foto articol: Mihai Vasile, arhiva personală

„Hai să mergem acasă la mine. Vii?”

Nicolae Tzone

Eram pe o stradă dintr-un oraș care putea fi oricare oraș. Și București, dar nu era București, și Brașov, și Iași, și Giurgiu. Dar nu știu dacă era vreunul dintre acestea, ori dacă era Cluj, ori Timișoara, sau un alt oraș al României. Sigur este – cât de sigur poate să fie într-un vis – că mă aflu într-un oraș din România. La fel de cert este că nu eram singur. Mă însoțea sau îl însoțeam pe Nichita Stănescu. De ce Nichita Stănescu? Poate pentru că la Roma îi vorbisem lui Valeriu Dg Barbu despre el? Poate pentru că ieri dădusem peste cărțile sale desenate memorabil, de Sorin Dumitrescu? Valeriu îmi ceruse să spun ce am de spus despre Eminescu și Nichita. Pesemne că se aștepta să plusez pe suprarealiștii mei și să arăt că este un prag net între suprealism, clasicul Eminescu și contemporanul nostru de până mai ieri Nichita Stănescu. Nu era pentru mine dificil de răspuns. Dimpotrivă, puteam răspunde cu ochii închiși și cu o claritate deplină.

Eminescu este chiar scoarța pământului pe care stăm. Scoarța pământului poeziei noastre este, de la un capăt la altul, limba lui Eminescu, în sine, un zăcământ infinit, complet ca vocabular, sensibilitate, inteligență, forță maximă îmbrățișată în subtilitate maximă. Fără Eminescu poezia noastră nu ar avea trup, trupul poeziei noastre nu ar avea sânge, sângele poeziei noastre nu ar avea pământ, pământul poeziei noastre nu ar avea lumină, lumina poeziei noastre nu ar avea ochi. De aceea, ivirea lui Nichita Stănescu nu ar fi fost posibilă fără preexistența desăvârșirii teritoriului masiv ce a fost să ne fie Eminescu, prin poezia sa. Deloc hazardat, un contemporan al lui Eminescu, un monah instruit, călugărul Grama de la Blaj, l-a denunțat vehement pe Eminescu ca vinovat de a fi „stricătoriu[1]” limbii și simțirii naționale contemporane lui. Nu, călugărul Grama nu-l nega de florile răului pe Eminescu, ci chiar spunea Adevărul de până atunci al Limbii Locului. Eminescu chiar asta făcea, strica (nu punem ghilimele) din temelii limba strămoșească din clipele anilor acelora. Și, firește, rătăcea (iar nu folosim ghilimelele) de trunchiul înțepenit și sensibilitatea-i, ca atare, aidoma de-nglodată în înțepenie și-n rigiditate. Călugărul Grama nu avea cum înțelege Noutatea nimicitoare a Acțiunii lui Eminescu. În orice caz, ar fi extrem de facil să-i

punem onestitatea la îndoială. Majoritatea congenerilor Călugărului Grama erau la unison cu convingerile acestuia.

Este fără dubiu azi că Nichita îl continuă pe Eminescu și „subteran” (coboară în cuvânt până la adâncimea și profunzimea ADN-Eu-lui acestuia), și „aerian” (îi locuiește ochii, devine totuna cu lumina lor, dar, mai ales, le continuă privirea în transcendent).

Dar să revin la visul meu. Eram pe o stradă, urcam pe o stradă ce putea fi a oricărui oraș românesc, alături de Nichita Stănescu. Pășea fiind aplecat ușor spre înainte. Era vesel. Era destins. Respira bucuria de a fi viu și de a se afla, cum se răsfața el, „în timpul vieții sale”. În ce mă privește, nu eram deloc emoționat de prezența lui, era ca și când l-aș fi cunoscut de când lumea și am fi fost cel puțin atât de apropiați încât să țină de firesc faptul de a ne afla împreună. În vis, nu conta că eu nu l-am văzut în carne și oase niciodată. Urcam pe acea stradă, respiram, râdeam, vorbeam, părea că suntem fără niciun fel de grijă, fără nici un fel de țință, fără nicio constrângere de ceas sau de minut. Și, nu știu cum, Nichita îmi spune: „Hai să mergem acasă la mine. „Vii?” „Vin. Hai să mergem!””. Naturalețea cu care am răspuns însemna că mai fusesem cu Nichita acasă la el, cel puțin de o mie de ori mai înainte de invitația sa de acum.

Am ajuns în fața unui bloc, nici nu aș ști să-l descriu, pentru că toată atenția mea era îndreptată spre Nichita. El a deschis ușa, iar eu l-am văzut pe el și aproape deloc ușa. Am intrat. Da, am intrat pur și simplu. Am pășit în spatele lui Nichita, în apartamentul lui Nichita. Dar când am pășit, Nichita nu mai era nicăieri. Și mă aflu într-un spațiu bizar. Ușa pe care o deschisese Nichita se evaporase ca prin farmec. Eram într-un loc întins, foarte larg, pe jos era cimentuit, iar unde ar fi fost camere, erau doar temelii care desemnau locurile de unde ar fi urmat să se ridice zidurile. Dar nu erau ziduri, erau doar ridicături mărunte de o palmă sau două, care indicau fie fosta prezență a ceea ce fusese construit cândva, fie posibila tentativă de zidire, abandonată. Și pretutindeni aproape, la câțiva metri distanță, se aflau grămăjoare de pietre. Și ici-colo, câteva grupuri de copiii. Zglobii și neastâmpărați, ca toți copiii la vârsta de-nceput.

Nichita nu se mai găsea nicăieri. Eram acolo, în acel „apartament” care era orice altceva în afară de a fi apartament. Eram brăurile mici, impecabile în geometria lor, erau pâlcurile de pietre și erau mănunchiurile de copii care se jucau fără grijă. Eu îi vedeam pe ei, îi puteam atinge cu mâna, i-am și atins, și atunci mi-am dat seama că de fapt sunt invizibil pentru ei. Cum și Nichita devenise invizibil pentru mine.

Acum, treaz, mă mir foarte tare că nu am avut nicio reacție. De ce nu l-am strigat? De ce nu l-am căutat pe Nichita? Doar pășisem împreună în „apartamentul” lui. Doar deschisese ușa Casei lui. De ce am rămas atât de liniștit? De ce nu m-am speriat deloc-deloc că nu mai e lângă mine? Unde s-o fi dus oare? Chiar așa, unde s-o fi dus Nichita, deodată cu ușa pe care a deschis-o, pășind dincolo de ea?

Pagină de jurnal 15 noiembrie 2016

La ușa lui Nichita

Nicolae Tzone

Săptămâna trecută am urcat până la ușa lui Nichita, a apartamentului său din Piața Amzei. Am urcat cu liftul, mi l-am inchipuit plin de respirațiile atâtor poeți tineri, Aurelian Titu Dumitrescu (cu care Nichita a scris „Antimetafizica”), Traian T. Coșovei, Ion Stratan... Eram pe Scara C, în dreptul apartamentului cu nr. 16. De câte mii și mii de ori se va fi deschis ușa și Nichita va fi intrat sau ieșit pe ea?

Este adevărat că în Poezie Moartea nu este ceea ce este în afara Poeziei. Și dacă mă aflu acolo era limpede că venisem pe urmele unui Poet VIU.

Am privit pe fereastra de la etajul 4 în curte, din cei trei ploi de odinioară mai erau încă în cer cu vârfurile doar doi. Cel cu care de obicei vorbea Nichita, Plopul Gică nu mai era. A fost tăiat târziu după plecarea poetului, pentru că îi putrezise lemnul. Am coborât pe trepte. Le-am numărat. Sunt 81. Aș fi vrut, mereu, să pot imagina un Poem, în care să fie posibilă reîntoarcerea în timp.

Astfel ar fi verosimil ca, ajuns din nou la ușa lui Nichita, numai privind-o, mânerul s-ar

răsuci singur, și în spatele ei, surâzător, Nichita ar spune, cu brațele deschise:

— Mă tot întrebam cine mă va vizita azi. Mă bucur că ai ajuns! Ești binevenit!

Popescu. Cristian Popescu

Mihai Gălățanu

Zece ani cu Popescu

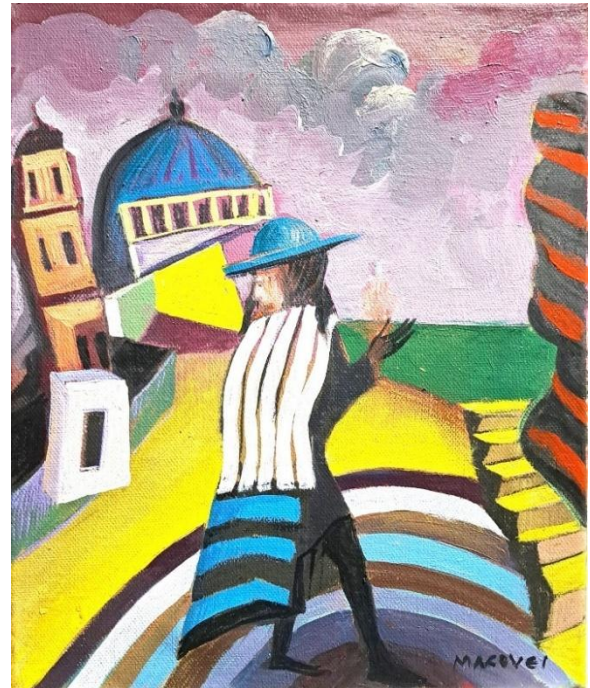
Zece ani s-au scurs – și mai bine – de când l-am cunoscut pe Cristi Popescu – și pînă ce acesta s-a săvârșit din viață. Îi rămân îndatorat – și recunoscător – pentru că m-a invitat – și, apoi, m-a primit la el în casă. Am avut și bune și rele. Sunt și lucruri pentru care nu îi sunt prea îndatorat, dar pe acestea prefer să le trec sub tăcere. L-am sunat, în 1988, din Galați, înainte de a veni. Vorbisem mai întâi față în față – și își reiterase invitația. Spusese că mulți au fost înaintea mea, îi găzduise, printre ei cred că și poetul G. Arun, pe care îl cunoșteam, binișor, amândoi.

Secvențe cu Cristi Popescu

Popescu, așa cum era el. Dacă, uneori, mă întreb de ce nu eram mai prieten cu Popescu, firește Cristian Popescu poetul, îmi și răspund (imediat) singur: fiindcă eram prea diferiți unul de altul. Desigur, el avea deja doi foarte buni prieteni, asta era știut. Și cei mai buni prieteni ai săi erau – fără îndoială (pentru mine, cel puțin) – Radu Sergiu Ruba – și Cătălin Țirlea. În orice ordine vreți dumneavoastră. Mai erau, negreșit, și cei din lumea teatrală. Tot doi. Unul dintre ei era regizorul Gavrili Pinte, pe care am avut de asemenea șansa de a-l cunoaște – și care am avut întotdeauna încredințarea că e un tip foarte mișto. Și încă un Radu. Țuculescu, cred. Dramaturg și romancier. Pe care l-am fost zărit tot o dată.

Dublu domiciliu

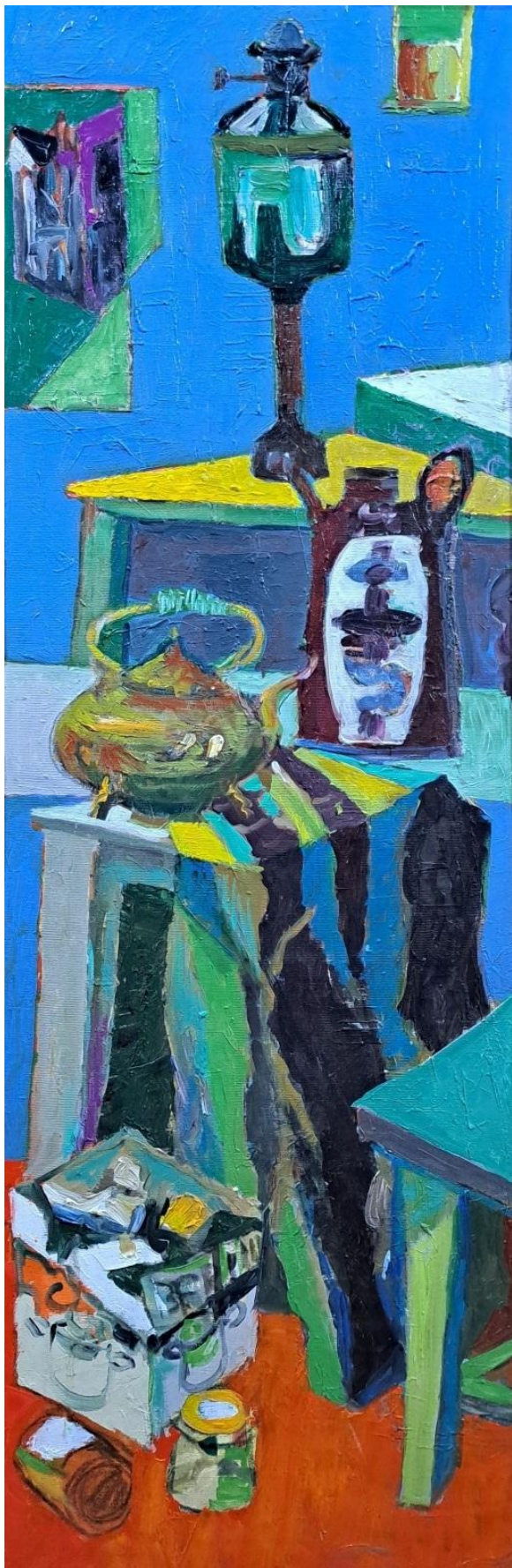
La acea dată, august 1988, aveam numai două gazde la care aș fi putut apela. Unul era Popescuu, ubicuul(BIBICUUL UBICUU, cum îl alintam, din motive caragialești!). Al doilea, tot poet, dar veșnic nesperios, de la Cenaclul Numele Poetului (al lui Don Cesar!), e primul meu prieten ce l-am avut, după ce am venit în București: să-i spunem VD. Cristi, cum se știe, locuia în Piața Iancului, deasupra (aproximativ) unui aprozar, iar

VD avea la dispoziție o mansardă, care nici măcar nu era a lui, ci a unchiului – fără nici un fel de utilități. Dar în centru, la EVA. Acolo, un frigider era/ar fi fost o binecuvântare aproape divină, dar nu era... La un aragaz nici măcar nu îndrăzneam să visez. Toaleta fusese dezafectată cu ani înainte, adică exista, fizic – dar vasul era ruginit – și funcționa ca un fel de mobilă, fără nici un fel de apă. Când te apuca burta, aveai o singură șansă: să fugi, pe scări, cinci etaje, în jos, să traversezi, numai atunci când se făcea verde semaforul! – și să intri, ca din pușcă, la GRĂDINIȚA(actualmente, Mc Donalds). Și să te rogi să fie deschis. Dar, confort suprem, mansarda avea o chitară...

Familia Popescu

Știam că el, Cristi, stă, după moartea tatălui, survenită în adolescență, cu mama și Dana, sora poetului. Dana era veșnic îndrăgostită – cel puțin așa mi se părea mie – și, inițial, așa mi-am și închipuit-o – ca fiind o fire foarte romantică. În primele zile de august 1988, mi-am luat, cu greu(după infinite lupte intestinale, căci era luna august – și toți, normal, vroiau să plece în concediu!!), avânt din Galați – și am plecat glonț la București. Eu voiam să mă angajez în București Aveam douăzeci și patru de ani – și, încă, o traistă doldora de iluzii (deșarte!) în spate. Popescu mi-a dat adresa și m-a așteptat acasă la el. Aveam să rămân toată luna august în București. Asta era, totuși, acum 37 de ani...

Prima dată, am tras la Cristi Popescu

Așa că prima dată am fost la Cristi Popescu, în Piața Iancului. Am nimerit cu greu, căci nu știam (prea bine) nici unde e Piața Romană. Nu am rezistat mai mult de trei zile, după care m-am refugiat în mansarda de la EVA. Unde, iarăși, n-am putut, spre rușinea mea, rezista decât o noapte.

Dar, să recapitulăm: apartamentul lui Cristi (al mamei/familiei, de fapt) era pe Mihai Bravu, aproape de InterMacedonia de astăzi. Îl am și acum în fața ochilor. Vederea era spre față, spre Piața Iancului. Dedesubt, erau magazine, printre care și un fel de cofetărie/simigerie. Cum intrai, te întâmpina holul. Drept înainte, era bucătăria. În stânga, se intra în sufragerie. Pe mâna dreaptă, din sufragerie, intrai într-un hol micuț: în fund, era baia. Din holișor, se făcea intrare spre dormitor. În sufragerie, stăteam eu cu Cristi. Așezați turcește, pe podea, pe parchet cred. Cristi era mai mult în blugi și geacă. Și tricou sau cămașă (tot de blugi). Eu eram în niște raiți bleumarin, cu fermoar. Și într-un tricou bleumarin. Fumam. Amândoi. Până ne ardeau chiștoacele deștele.

Lecturi (In)fidele

Citeam. În reprize. Cristian Popescu, din ale lui. Eu, din ale mele. Cristi avea niște caiete studențești, cu coperte groase. Eu aveam niște caiete hard-cover (cum s-ar zice acum!), format mare, negre sau albastre. Îmi amintesc secundă cu secundă, ca acum. Cristi îmi citea din CIRCUL, SECȚIUNE din ARTA POPESCU. Eu, din manuscrise ale mele, mai vechi sau mai noi. Ambii îl negam vehement pe celălalt, din lectura anterioară. Gesticulam. Ne maimuțăream. Am fi inventat orice fel de argument, numai să nu fim de acord cu celălalt. Eu îl scoteam din toate săritele pe Cristi. Dar se abținea. El trebuia să dea dovadă de înfrânare, căci era cel matur, avea douăzeci și opt de ani, deh! Așa că dădea ochii peste cap, ca un contor refuzat. Eu eram cu vreo cinci ani mai mic, așa că eram tratat ca unul căruia nu i-au mijit tuleiele poetice. Bineînțeles că, la rândul meu – și eu dădeam, simili, ochii peste cap – belindu-i cât cepele! Eu îi reproșam că nu tot epicul devine poetic. El îmi pigulea clișeele ca pe stafidele din cozonac.

Colivia e deschisă: FUGI!

Angela Furtună

Un cântec despre iluzia tinereții perfecte

Un prieten care cântă excepțional mi-a amintit de Peter Hammill și de gusturile profunde, exigente și stilate în care ne maturizam în adolescența prelungită, cu muzici una și una (clasic, jazz-rock, progresiv-rock și jazz). Prin acești mari artiști, de care auzeam la Radio Europa Liberă, BBC, Radio Voice of America etc., (pe atunci interzise și bruiate în România) – Emerson Lake & Palmer, Jethro Tull, Van der Graaf Generator, Gentle Giant, Pink Floyd, Led Zeppelin, Genesis, Yes etc. – prin ei, așadar, ne proiectam visul de libertate și de a fugi din dictatura de acasă.

Nu toți am reușit să evadăm, sau să rămânem întregi sufletește și moral. Dar muzica, marea muzică, de la Bach până la Enescu, și de la Queen până la Phoenix, ne-a ținut în viață, pe lângă Literatură. Monica Lovinescu spunea că adevărata victorie a creatorului sub regimul totalitar este să reziste presiunilor și să rămână liber.

Bătrâna și marea

1. Dacă reușesc să ne pună la București un președinte pro-rus, vor găsi că e ok să ne retrimită și în zona de influență a Rusiei. În fond, ei vor doar zăcămintele din Marea Neagră, nu și toate problemele neaoșe. Nu ești obligat să te căsătorești cu fata săracă sedusă.
2. Știam de mult că țara lor, căreia îi vom rămâne veșnic recunoscători, nu mai face față lumii multipolare și Axei Răului, mult întărite azi. Ar fi putut pur și simplu să anunțe, demn și sincer: ne pare rău, v-am apărut 80 de ani, acum nu mai putem, vom pleca, pentru a ne salva pe noi, de data aceasta. Nu era nevoie să ne umilească.
3. Sper că ne vor lăsa drepturile de a revedea filmele bune și de a re-asculta muzica lor bună. Măcar până murim și noi, generațiile care am prins Războiul Rece și WW II. În fond, noi pe acei americani i-am așteptat.

Trăim un maximum de nedeterminare

Accelerarea istoriei, impunerea comunicării digitale și globalizarea produc, în planul logicii, al rațiunii și al axiologiei, serioase tulburări. Majoritatea oamenilor nu mai știu ce este bine și ce este rău, ce este drept și ce este strâmb, ce este corect și ce este greșit: totul, din cauză că nu mai dispun de suficient timp pentru validarea percepțiilor și exprimarea discernământului.

În „Hazard și necesitate”, Jacques Monod spunea: „Vechea alianță s-a destrămat. Omul știe, în sfârșit, că este singur în imensitatea universului din care a apărut grație hazardului. Ca și destinul său, datoria lui nu este scrisă nicăieri. El singur trebuie să aleagă între împărăție și tenebre”. Dar

alegerile, în condițiile de haos, turbulențe și războaie hibride, îi sunt deturnate (prin mecanismele dementelor și psihozelor digitale), adesea chiar împotriva propriilor interese.

Literatura morgana

Literatura o ia întotdeauna înaintea criticii, spunea Nicolae Manolescu, dar nu numai el, și nu numai la noi, în micuța provincie care este România. Fata morgana e din ce în ce mai greu de prins. Îi zăresc, uneori, pe critici, cum încearcă să mă ajungă. Mulți, însă, nu pot să-mi ia urma, pentru că sunt obosiți, bolnavi, pierduți.

Cei misogini – adică majoritatea – sunt îndopați cu clișee și orori toxice. Nu pot ieși decât în calea geniului creator masculin.

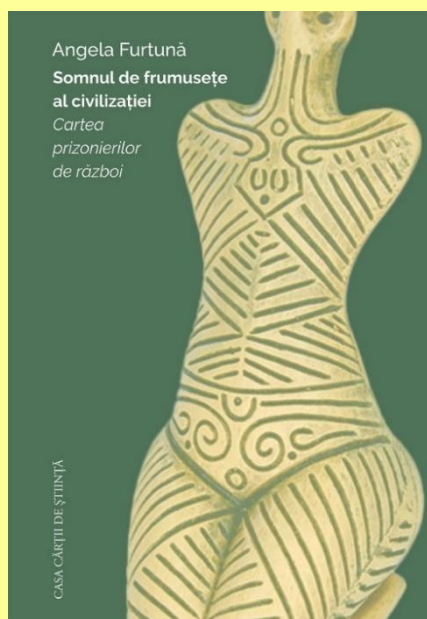
De fapt, majoritatea criticilor, ei, da, au fost confiscați de sistemele de marketing ale unor fabrici de reputații bazate pe politică, succes, monopol public asupra discursului (alături de propaganda), servicii diplomatice (și de informații externe) și mafie (citește „găști”). Adevăratul spirit critic s-a apropiat mai mult de filosofie, unde viziunile etice și axiologice încă rezistă, dincolo de cultura capitalizării *like*-urilor.

Criza actuală a literaturii a fost accelerată și agravată în primul rând de prăbușirea criticii, care, din sistem imunitar de apărare a operelor valoroase, s-a preschimbat rapid în soluție de îmbalsămare sau de albire a moaștelor de scriitori.

Zile cu rost

Îmi încep ziua, de la o vreme, cu vizitarea unor texte pe FB sau alte rețele. Pe unele, le preiau. Adesea, ele vin din minți sau curente antagoniste, dar ceea ce urmăresc este analiza trendurilor și spiritul critic onest. Preiau mai ales textele ce par a fi scrise ca articole gata de publicat în volume de autor. La culcare, audiez conferințe și podcasturi: idei (mai noi sau mai vechi) și oameni care propun discurs și atitudine înțeleaptă. Citesc și printuri, câteva ore pe zi. În ultimele zile, cele trei studii importante despre Cenaclul de Luni, apărute în România. (La intrarea în 2025, mă apucase un dor de anii mei de studenție și activitate, când vizitam – cu spaimă – cenaclurile. Și pe cel de Luni. Care nu mă încânta, nici el, la vremea aceea). Propria minte se structurează, se poziționează, se vindecă, se amplifică. Un adevărat câmp psihic și intelectual se țese, dacă ești atent, prin dialogul inteligențelor cu putere de adaptare la spiritul digital și la sensul nou al vocii în Cetate.

Eu scriu, iată că este un fel de jurnal involuntar, dar accelerarea istoriei mă determină să conserv tempoul și temele proprii ființe, altminteri ne putem dezagrega. Acesta este un război dus și împotriva naturii umane, prin anihilarea unei matrici culturale și identitare ce ține de relația cu obiectivarea și cu cuvintele. Deci, instinctul ne spune: continuă să respiri, să scrii. Dar de vorbit, nu mai pot vorbi.

Există în această poezie pe care o propune Angela Furtună acel strigăt autentic, neîmpus de vreo ideologie, de vreun curent de gândire, al clarvăzătorului, al vizionarului – în înțelesul de voyance al lui Arthur Rimbaud, nu în cel al voyeurismului poeziei de după Andy Warhol – conștient de tăcerea lumii adormite, dar convins de puterea libertății de exprimare spre judecata istoriei. Și mai există o conștiință limpede a vârstelor creației umanității, care înseamnă, deopotrivă, ca în vremurile dării de seamă prin jurnalul de călătorie transformat în jurnal de război al cronicarului unor vremuri improprii, există o narativitate clasică a torturii/ și tocmai de aceea ea nu poate fi/ deslucită corect în cheie post-modernă.

Adrian Lesenciuc

Partea vizibilă și partea invizibilă

bizarul meu caz de atitudine și relaționare la mediu

Julien Caragea

A ne construi noi înșine *hiperealitatea*, a ne instala (confortabil sau cu disconfort) în ficțional, face parte din viață. „Mi s-a părut c-aud la geam/ Cu degetul cum bate./ Dar n-a fost el!... Să-l văd venind./ Aș mai trăi o viață.” (G. Coșbuc). Dar și: „O zi ploioasă./ Expoziția unui fotograf orb.” „E perfect albă floarea/ din ghiveciul tău bătrânico/ e o floare presată parcă-n sticlă/ tu nu mai ridici storurile.” (A. Bodiu). Diplopia ca patologie oculară și halucinațiile vizuale. Meteosensibilitatea fantasmagorică a estropiaților, cu mialgii în locul de aer al piciorului amputat. Motivul *Doppelgänger*-ului și angoasa identitară. Denaturările imagologice și discriminarea socială. Arta proletcultistă și veleitățile sale melioriste. Insidioasele utopii totalitare, ducând la ireversibila degradare a ființei morale. („Îmi tremură mâna ca și când prin descrierea crimelor aș resimți eu, în locul ucigașilor, remușcările conștiinței.” – B. P. Hașdeu). Sau, în fine: depeizanta intrare în *Matrix* și capcanele spațiului virtual (sabie a lui Damocles și oroare a ororilor pentru lumea modernă). S-au făcut și se pot face (lăsându-ne furați de galopul triumfalist al jargonului scientist) multe speculații și extrapolări. Însă mintea obosește și, până la urmă, lipsiți de repere care să nu fie șubrede, suntem siliți să dăm dreptate *Ecleziastului* și dezolantei concluzii eminesciene: „Urechea te minte și ochiul te-nșeală.”...

Însă, cum nu doresc a mă zvârcoli în plasa de păianjen a rațiocinării și a mă pomeni – Doamne ferește! – captiv în cimentul solidificat al prețiozităților pe tema (auto)mistificării, vă voi mărturisi că intenția mea, când am plănuir să scriu acest articol, a fost una senină și benignă. Să depăn, pur și simplu, niște amintiri nostime și încărcate de parfumul amar al nostalgiei. Să vă supun atenției (poate mă luminează și pe mine cineva la minte, oferindu-mi, după matură chibzuință, niște explicații care să nu fie lezante!) bizarul meu caz de atitudine și relaționare la mediu. Dar... „să revenim la cojoc” (cum, chemând la moderație și focusare pe obiectul de studiu, cu ironică înțelepciune, îndeamnă zicala culeasă din gura breslașilor de odinioară)! Ascultă, dară, isnaful, spune encefalograful!... Hm!

Refuzând din instinct percepția pur fotografică a lumii, m-am considerat acasă și în largul meu într-un ambient, numai când (utilizând imagini izvorâte de undeva, din tainițele subconștientului), am reușit să-l complinesc dându-i coloratura mea personală...

Mă apropiu eu pe o șosea vicinală a satului meu; și văd, profilându-se pe șes niște siluete gigantice de frigiderie diafane, mărețe, întinzându-se ordonat, ca într-un depozit cuminte, până la cer. De fiecare dată când parcurg același drum, le zăresc. Ele sunt tot acolo. Sau, într-un rând, când să cobor dealul Radovanului spre Craiova, am distins prin pâcla de lapte a zorilor, așteptând, cu indecizia și prudența întâlnirilor neprevăzute, niște ozeneuri. Când circul pe aceeași rută, și ajung la știutul loc de parcare, mă uit, îngrijorat și prietenos, să le regăsesc.

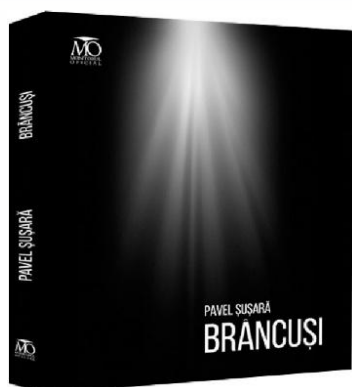
Decupaj din alt film... La un moment dat (în perioada ceaușistă), absolvind Filologia craioveană, fusei repartizat ca profesor stagiar într-un sătuc amărât, din Dobrogea. Nu mi-aș fi putut niciodată închipui că poate exista un capăt de lume mai stagnant și mai izolat ca acela. Cocioabe de tizic, zăcând în acalmie, înghesuie pe o rână. Geamuri sparte, înlocuite cu ziare vechi. Iar înăuntru, te ia de nări atmosfera stătută, bolnăvicioasă. E drept însă, existau acolo și câteva locuințe normale. La intervale rare, trece pe ulițe și câte o cotigă hurducată de măgăruși, mânăta de țigani turciți, înfășurați în straiile lor largi, tradiționale. Melodii trăgănite, cu sfâșieri sentimentale, învăluindu-te de la vreun aparat de radio ascuns, uitat în stare de funcțiune de către stăpânii săi morți ori mutați în altă parte, mă duceau cu gândul la stepele nemărginite ale Asiei. Am ajuns acolo cu vreo lună înainte de începerea școlii. Plouase (atipic pentru această zonă) strașnic, nu cu mult timp în urmă. Ca să ajung la ferma de I.A.S., unde fusesem sfătuit în doi peri de către un căruțaș ursuz și indicând vag cu degetul să caut găzduire, trebuie să răzlesc o porțiune a drumului năclăit de nămoale. Ce să fac? O iau, nesigur, înhămat la bagaje, peste gardușul de ciment de pe lature. M-am descurcat eu. Am șezut o vreme într-o odaie precară, dintr-un corp de clădiri risipit pe un

deal. Apoi m-am instalat într-o încăpăre podită cu ciment, aflată în incinta unui „cămin cultural” dărăpănat. Chiar în capătul drumului despre care v-am vorbit. Într-o seară cenușie, tolănit în patul cazon cu saltea mizeră, scot eu nasul de sub pătura jerpelită cu care eram acoperit și mă uit pe geam. Atunci, am înviat din torpoare. Dincolo de crengile despuiate ale caisului (pe care nu l-am văzut niciodată să facă fructe), se înălța năvălită în trepte generoase o nălucire de vegetație bogată, splendidă, paradisiacă. De atunci – cum să nu iubesc eu acel loc? Copiii, ațintindu-te îndrăzneți cu luminițele ochilor, guralivi, însă bine crescuți, așteptând ceva de la tine și dornici să-ți împărtășească fără ocolișuri ce îi interesează și îi reprezintă. Părinții... Ce mai, la un moment dat, am aflat că există și oameni buni. Când în iad trăiesc și oameni buni, el încetează să mai fie iad. De la ei (narată în modul lor specific, precipitat, însă un pic feris, cu tâlcuri nastratinești), am aflat următoarea anecdotă: „Ce faci, bade, pentru ce ești supărat? – Păi am un câine care aleargă după mașini. – Și ce dacă? Toți câinii aleargă după mașini. – Da, bre, dar al meu le mai și prinde!”... Ha, ha, ha!... (*Unde fac o pauză, ca să-mi trag sufletul*).

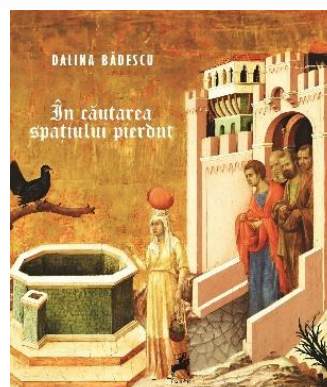
Sigur, mi s-ar putea spune, prevenitor, că aici nu este vorba de baudrillard-esca hiperrealitate. Ci de imaginație creatoare. Citându-mi-se, eventual, din Gaston Bachelard: „Pierre-Jean Jouve scrie: *Poezia este un suflet inaugurând o formă*. Sufletul inaugurează. El este putere primară. El este demnitate umană.” De acord. Însă, ca și în anecdota ciobanilor, problema e alta. Viziunile instituite de mine își pierd caracterul de irealitate. Devin (pentru o singură persoană, evident) aieva. Frigiderele fac parte integrantă din peisaj. Aș putea oricând să deschid unul și să-mi trag o cutie de bere rece din despărțitor. Mă surprind cumpărând un spray anti-rugină ca să îi repar ușa care scârțâie... De aici recunoștința și bucuria mea. De aici sociabilitatea și sincerul meu altruism.

Poate, totuși, cândva, devenind cu totul și cu totul săraci, vom învăța să fim reali. Omul (așa cum credem noi că îl știm) este partea vizibilă a singurătății. Lipsită de fantezmele nopții și de clipirea din pleoapă a dimineții în apele mării, lumea nu merită să fie locuită.

În acest studiu-eseu **Brâncuși**, Pavel Șușară urmărește nașterea și evoluția operei brâncușiene într-un dublu context: pe de o parte, în mediul de formare din România, din care sculptura a lipsit cu totul până în a doua jumătate a sec. XIX și, pe de altă parte, în mediul parizian, în cea mai spectaculoasă perioadă a modernismului.

Dalina Bădescu vă propune o călătorie prin timp și spațiu, pornind de la cele mai impresionante grădini ale tuturor timpurilor, trecând prin variante ale cetăților ideale, utopii imaginate sau puse în practică, descoperind planurile divine ale templelor și ale bisericilor, ajungând în final la capătul lumii și al istoriei, acolo unde ni se vor deschide porțile Paradisului, de data aceasta sub forma unui oraș ideal al Luminii.

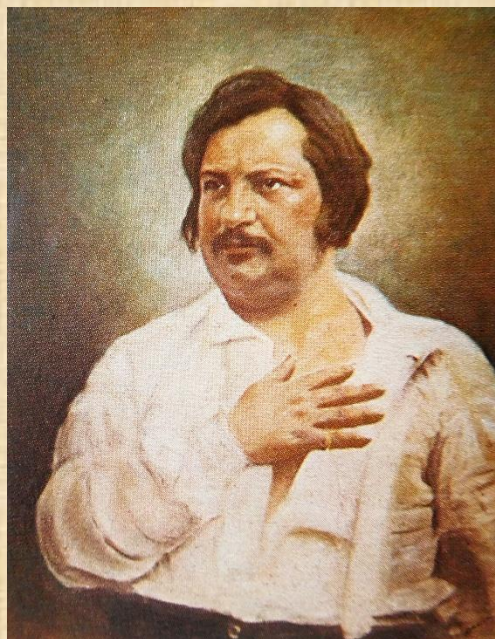
Paul Cernat

Atelierul unui romancier de calibru

Stiința literaturii (a scrierii, nu a comentării ei) există. În proză și mai ales în roman, e o știință a documentării, a organizării, a construcției și reconstrucției de lumi. Marea proză realistă înseamnă, înainte de orice, studiu, rigoare vizionară (și sensibilă) de arhitect al marilor sisteme umane sau, vorba lui G. Călinescu, al „universurilor” acestora.

Uitați-vă cum se documenta Balzac: ca un istoric, ca un psiholog și ca un sociolog empiric de forță al epocii sale. Cît de la curent erau cu evoluția științelor marii prozatori moderni în general. Cîtă erudiție mitologică a topit Tolkien în epopeile sale heroice fantasy. Ce expert în patologie socială era naturalistul Zola, ce complexă savanterie filologică e în romanele lui Joyce, ce psiholog simfonic era Proust, ce filosofie și muzicologie e asimilată în structurile prozei lui Thomas Mann, cîtă erudiție hermeneutică găsești în proza lui Borges și Eco. Cum se documenta Camil Petrescu al nostru pentru trilogia pașoptistă *Un om între oameni*, sau cu cîtă acribie a studiat, tot el, mobilierul, vestimentația, ambientul, mediile eroilor săi din *Patul lui Procust*.

Mai mult decît atît, autorii cu pricina fac și ceva muncă de antropologi, intrînd pe rînd în pielea (cultura, mentalitatea) propriilor personaje, experimentîndu-le viața. Cine crede că toate astea se fac doar așa, „la inspirație”, e un naiv aflat în treabă. Atelierul unui romancier de calibru seamănă cu laboratorul unui om de știință, fie ea și „inefabilă”.

Portrait d'Honoré de Balzac - Wikipedia

Dosarul cărții Călinescului

O carte pe care o „vînez” este cea a regretatei arhitecte Mariana Celac, „Arhitectul B. Ioanide. Viața și opera”, Editura Unarte, București, 2016. O perspectivă biografico-ficțională și arhitecturală asupra proiectelor lui B. Ioanide, arhitectul și alter ego-ul lui G. Călinescu; și, totodată, autor, în Bietul Ioanide, al unui monumental proiect neoclastic și modern al Catedralei Neamului, opus celui al rivalului său ratat Ion Pomponescu. Un fel de Mănăstirea Argeșului reloaded în buricul Centrului bucureștean...

Dosarul cărții Călinescului e pasionant; începînd chiar cu elaborarea ei, direct legată de agendele politico-arhitectonice ale autoritarismului interbelic (o reconstituire a genezei romanului poate fi găsită în notele lui Nicolae Mecu, la ediția critică din G. Călinescu, Opere II, 2004, FNSA și Univers Enciclopedic). Am mai scris că suspectez arhitectura Casei Poporului, realizată de Anca Petrescu, ca fiind măcar inspirată de proiectul călinescian. Ar fi, cred, niscăi săpături de făcut pe linia asta, merită. Oricum, acest extraordinar roman universitar, arhitectural, politic, de idei și caractere, poate fi investigat detectivistice începînd cu documentarea lui.

Ce salt de la arhitectura bătrînească a casei pe care moș Costache Giurgiuveanu o începuse pentru „fe-fetița” lui, Otilica, în strada Antim, nu departe de locul unde se înalță azi Catedrala Neamului, Casa Poporului (pardon, Palatul Parlamentului) și Casa Academiei, care adăpostește inclusiv Institutul „G. Călinescu”... Într-o notă mai veche, unde insistam mai ales asupra Catedralei lui Ioanide (supuse în roman unor critici de tip trupa Taxi: „Dumnezeu iubește spațiile mici”), aminteam și legătura directă, foarte discretă, dintre cele două romane călinesciene: undeva, se spune că Ioanide îl cunoscuse și pe avocatul Stănică Rațiu...

Rămășițele misterioase ale locurilor

Diana Bălan

Contrar oricărei aparențe, locurile abandonate nu mor niciodată. Ele se solidifică în dimensiunea memoriei celor care le-au locuit, până când devin un element ireductibil al identității. Trăiesc prin fizicalitatea lor, prin consistența lor corpulentă și materială. Se hrănesc dintr-o grosime dublă și reflectată. Ele nu cer fixitate, ci, dimpotrivă, mișcare; drumul fizic și mental al unei recuceriri continue.

Nu pot să nu fiu uimită de măreția unei construcții, de grația și frumusețea ei, ceea ce mă împinge "la recherche"; o multitudine de spitale psihiatrice, care la 1800 erau case-familie, astăzi abandonate în ruină, demolate sau dispărute, dar toate demne de a fi comparate cu arhitectura "du Versailles". După cum vedeți, arhitectul folosește mult vizualul, aici îmi vine în minte faptul că ar trebui să am îndemânarea lingvistică a lui "H. Balzac" pentru a putea "picta" și a aduce un elogiu a ceea ce ochiul vede. Deci, iată cum facem recurs la o altă disciplină precum literatura, pentru a ne putea exprima.

Toate descrierile lui Balzac sunt foarte minuțioase. Dar trebuie subliniat faptul că fiecare descriere își are importanța ei, pentru că, după părerea lui Balzac, amănuntele reprezintă o garanție a realității. Fiecare detaliu are, la Balzac, importanță majoră, diferită față de a altor scriitori, ca de exemplu Flaubert, care, prin descrierile lui realizează niște exerciții de stil.

Un element arhitectonic de interior sau de exterior, o piesă de mobilier, o plantă dintr-o grădină sau o haină, după ce au fost o dată menționate vor deveni elementul arhitectonic, piesa de mobilier, planta sau haina, cu alte cuvinte, ca și personajele, vor reveni în narațiune, pentru a întări impresia de adevărat și stabil. Începând romanul "La Recherche de l'absolu", cititorul se

află în fața unui alt text prin care scriitorul își explică pasiunea pentru descrierile exacte și minuțioase, pe care le numește "pregătiri didactice".

După părerea lui Balzac, între elementele vieții oamenilor (fie ea publică sau personală) și arhitectură, există niște legături puternice. Așa cum un naturalist poate reconstitui un animal preistoric pornind de la un singur os, tot așa, un sociolog poate reconstitui o întreagă societate, pornind de la un element constructiv, un mozaic, de exemplu.

Arhitectura va influența oamenii aproape în aceeași măsură în care oamenii concep arhitectura. Pentru a realiza universul fiecăruia dintre romanele sale, Balzac începe cu o descriere lungă și minuțioasă a scenei unde se petrece acțiunea. Se mai poate remarca și plăcerea lui Balzac de a descrie case, sau "hoteluri". Faimoasa pensiune Vauquer este un exemplu clasic "Le Père Goriot", dar la fel de importante sunt textele care descriu casa lui Grandet, "Eugénie Grandet", a lui Balthazar Claës, "La Recherche de l'absolu", hotelul Hulot, "La Cousine Bette", castelul contelui d'Hérouville, "L'Enfant maudit" sau muzeul lui Pons și casa prietenului său sărac, Topinard, "Le Cousin Pons". Descrierile încep aproape întotdeauna cu exteriorul clădirilor, cu numeroase detalii arhitectonice, și continuă cu interiorul, cu mobilele, ajungând până la amănuntele de obicei

mai puțin importante, ascunse, cum ar fi beciul sau podul "Le Cousin Pons".

Fiecare detaliu are importanța lui în ochii lui Balzac și, de aceea, el nu uită nimic, niciodată. Multe locații (cum ar fi DENVER STATE HOSPITAL), în trecut erau locuite și pline de viață. Abandonate din motive dintre cele mai diverse, acum par orașe fantomă, mai asemănătoare cu seturi cinematografice, decât cu locuri care există în realitate. Așa cum am mai văzut, rămășițele misterioase ale locurilor care cândva erau aglomerate, zgomotoase și pline de viață pot stârni curiozitate, fascinație și teamă; adesea, toate acestea în același timp.

Memoria colectivă în Contextul Modern

Memoria colectivă și cea individuală se intersectează într-un mod profund în spațiile arhitecturale, acestea devenind martori tăcuți ai istoriei comune și repere personale care modelează identitatea atât a comunităților, cât și a indivizilor. Arhitectura, cu puterea ei de a păstra, evoca și transforma amintirile, reprezintă un teren comun, în care trecutul și prezentul se întâlnesc, iar memoria devine un element vital în definirea spațiului și a identității.

Memoria colectivă este un ansamblu de imagini și reprezentări ale trecutului pe care mass-media le transmite, pe care fiecare grup le reconstruiește și le reinterpretează, pentru a le păstra și transmite mai departe, ca elemente semnificative ale propriei istorii și identități. Privim obiectul de artă, el se recrează în imaginația noastră și astfel ni-l însușim. După care, din memorie, vom povesti, folosind propriile cuvinte, ceea ce vizualul am înmagazinat despre obiectul de artă după cum spunea Roberto Peregalli, *patina, ca și praful, se depune pe lucruri. Le dă viață. Le introduce în timp. O masă, un scaun, un pahar vorbesc despre trecut, despre mâinile care le-au atins, prin pielea timpului care le învăluie încet.*

Același lucru se întâmplă și cu un grup de persoane care privește un element de interes comun (un tablou, o statuie). Privim, memorizăm și povestim mai departe. Memoria individuală, prin urmare, depinde de cea colectivă și poate fi interpretată ca rezultat suprapunerii și interacțiunii dintre experiențele noastre și cele ale altora, într-un schimb constant și implicit, care nu presupune întotdeauna o voință explicită și conștientă. Problema definirii locurilor memoriei implică riscul unei enumerări infinite a locurilor care ar putea fi recunoscute ca atare. Totuși, nu

orice loc istoric este un loc al memoriei; însă, locuri aparent fără legătură între ele pot contribui la construcția memoriei colective.

Pierre Nora, în lucrarea sa *Les lieux de mémoire*, a descris locurile memoriei ca simboluri sugestive care păstrează amintirea națională prin intermediul unor elemente precum sărbători, embleme, monumente sau comemorări, dar și prin elemente mai abstracte, cum ar fi dicționarele și muzeele. Locurile sunt semnificative prin greutatea evidenței lor, dar și prin dimensiunea lor simbolică și conceptuală.

Cele trei procese principale ale memoriei care transformă modul în care un loc oarecare capătă importanță personală sau colectivă fixează anumite etape de integrare a informației în mental. Informația nouă este integrată într-un context de informații anterioare (codificare) și este menținută în memorie (păstrare), după care, informația codificată și stocată anterior în memorie este readusă în stare activă (recuperare).

Memoria colectivă și construirea ei

Memoria colectivă se naște din evenimente capabile să marcheze profund o comunitate. În timp, aceasta se organizează într-o formă mitică, combinând realitatea documentabilă cu elemente ficționale. Memoria oficială este rezultatul unui proces constructiv, în care statul și instituțiile sale decid ce valori, simboluri și credințe sunt transmise generațiilor viitoare. Se creează o *religie civilă* care promovează un spațiu public de acceptare reciprocă între ideologii și apartenențe diferite. Se abordează complexitatea locurilor memoriei și importanța lor atât în procesul educațional cât și în cel cultural. Locurile publice nu sunt doar puncte fizice, ci simboluri care reconstruiesc trecutul, invitând la reflecție asupra semnificației lor în istorie și în prezent.

În educație, este important să conștientizăm discrepanțele dintre ceea ce este cunoscut și necunoscut, între locurile vizibile și cele uitate. Procesul de învățare poate include atât explorarea locurilor recunoscute, cât și investigarea celor mai puțin evidente sau neexplorate. Aceasta implică o contextualizare istorică și o examinare a modului în care memoria este construită, influențată de instituții și evenimente politice. Locurile memoriei nu oferă întotdeauna o experiență directă a trecutului, deoarece ele suferă transformări și nu toate semnificațiile lor sunt vizibile. Scopul acestor locuri este să ofere un cadru autentic și concret pentru un fapt istoric, unind istoria cu geografia.

Totuși, o abordare educațională adecvată poate aduce în prim-plan locuri mai puțin cunoscute sau chiar absența lor, pentru a înțelege mai bine contextul istoric. Tot Roberto Peregalli spunea că *urmele trecutului se citește între crăpăturile zidurilor, dincolo de umiditatea ploii și căldura uscată a soarelui.*

Se ridică întrebări despre percepția și înțelegerea locurilor memoriei: ce vedem când privim aceste locuri, cum ne influențează viziunea personală și preconcepțiile, cum se diferențiază perspectiva unui turist de cea a unui localnic sau a unui student? În ciuda diversității motivelor pentru care oamenii interacționează cu aceste locuri, experiența trăită poate fi similară pentru cetățeni și turiști.

Explorând legătura dintre teoria contemporană a evoluției adaptărilor psihologice universale și concepția lui Jung despre arhetipuri și inconștientul colectiv, psihologia evoluționistă analizează stresul ancestral, mecanismele psihologice dezvoltate pentru a-l gestiona și funcțiile acestora în prezent. Jung descria inconștientul colectiv ca un rezervor al memoriei și istoriei ancestrale, acumulat de-a lungul evoluției umane. Acest inconștient include arhetipuri – categorii fundamentale de oameni, obiecte și situații care au persistat pe parcursul istoriei evolutive.

Oportunitățile de colaborare interdisciplinară între teoreticienii jungieni și cei evoluționiști a determinat apariția unui concept nou în arhitectură: integrarea cădirilor cu renume social nefast, unde istorii tragice sau mistere nefaste au persistat în istoria locului, în prezentul și viitorul unei urbe, prin reconfigurarea identității, a aspectului, dar și a destinației sale. *Ochiul care privește aceste locuri (locurile dărăpănate și abandonate) își imaginează trecutul lor, simte prin pielea consumată de timp, sufletul care le învâluie.* – Roberto Peregalli

Integrarea în prezent a memoriei colective traumatice

Recalificarea spațiilor arhitectonice reprezintă procesul de reconfigurare, reamenajare sau reutilizare a unor spații existente, pentru a le oferi funcționalități noi, relevanță estetică sau valoare socială. Acest concept implică adaptarea clădirilor și a zonelor urbane pentru a răspunde cerințelor contemporane, fără a pierde din vedere contextul istoric, cultural și arhitectural. Se presupune un echilibru între conservare și inovație, adaptând spațiile pentru noi utilizări fără a compromite identitatea lor originală.

Foto: John Gray, captură imagine din arhiva Bing maps

Un exemplu al recalificării unui spațiu arhitectonic este Spitalul Danvers State, cunoscut și sub numele de Lunatic State Hospital din Danvers – arhitect Nathaniel Jeremiah Bradlee, cunoscut pentru arhitectura sa impunătoare din perioada târzie a secolului al XIX-lea. Acesta a fost construit pentru a găzdui și trata pacienți cu boli mintale. De-a lungul timpului, spitalul a fost martorul unor schimbări majore în tratamentele psihiatrice, dar și a unor controverse legate de metodele utilizate. După închidere, clădirea a rămas abandonată, devenind un simbol al trecutului și o oportunitate de revitalizare, ceea ce s-a și întâmplat. Clădirea fostului Danvers State Hospital a fost recalificată.

După închiderea sa oficială în 1992 și a anilor de degradare, spitalul a fost transformat într-un complex rezidențial de apartamente de lux numit Avalon Danvers. Proiectul a păstrat anumite părți ale structurii originale, cum ar fi fațada centrală și turnul iconic, pentru a conserva o parte din istoria arhitecturală a locului. Cu toate acestea, multe dintre clădirile originale au fost demolate pentru a face loc noilor construcții. Procesul de recalificare a fost controversat, fiind criticat de istorici și susținători ai conservării patrimoniului, care considerau că demolarea unei mari părți din spital a reprezentat o pierdere a unui simbol important al istoriei psihiatriei. Complexul rezidențial rezultat oferă facilități moderne și a

devenit un spațiu atrăgător pentru comunitate, dar legătura cu trecutul psihiatric al locației a fost în mare parte pierdută, fiind păstrate doar câteva elemente istorice pentru a aminti de fostul spital.

În concluzie, memoria colectivă și individuală reflectate în spațiile arhitecturale – precum fostul spital Danvers State – subliniază legătura profundă dintre trecut și prezent. Transformarea acestui spațiu dintr-un simbol al psihiatriei într-un complex rezidențial modern evidențiază atât potențialul, cât și provocările procesului de recalificare. Într-un mod similar, alte spitale precum Touton State, Worcester, Trans Allegheny Lunatic Asylum, Waverly Hills Sanatorium, Villa Sbertoli, Lazzareto Di Ancona etc au trecut prin procese de recalificare, transformându-se din instituții medicale controversate în muzee, spații culturale sau destinații turistice

Prin integrarea elementelor istorice și păstrarea simbolisticii locului, astfel de proiecte pot contribui la păstrarea memoriei colective și la crearea unui nou sens pentru comunitate. Totodată, ele oferă un prilej de reflecție asupra modului în care istoria și identitatea sunt modelate și transmise, reafirmând importanța spațiilor ca depozitari ai memoriei și ca surse de inspirație pentru viitor, ilustrând modul în care memoria colectivă poate fi integrată în reutilizarea spațiilor arhitecturale.

Dicționar

Definiția conceptului de *post-ingeniozitate*

Post-ingeniozitatea este un termen care desemnează o etapă a progresului tehnologic și cultural în care inovațiile și soluțiile creative nu mai vizează descoperiri sau invenții complet noi, ci îmbunătățirea, integrarea sau reinterpretarea unor idei, tehnologii și practici deja existente. Această fază pune accentul pe rafinament, adaptare și utilizare eficientă a resurselor, mai degrabă decât pe revoluționare.

Termenul poate fi aplicat în diverse domenii, cum ar fi tehnologia, arta, economia sau știința, și este strâns legat de idei precum sustenabilitatea, circularitatea resurselor și maximizarea valorii din ceea ce deja există.

Arhitectura modulară și reciclarea materialelor de construcție

În construcții, se reciclează materiale precum betonul, oțelul sau lemnul din clădiri vechi pentru a construi structuri noi. Exemple includ clădiri construite din containere maritime sau materiale din demolări.

Relevanța post-ingeniozității

Această etapă reflectă o schimbare de paradigmă spre un model mai sustenabil, în care progresul nu mai presupune risipirea resurselor sau reinventarea continuă, ci extragerea maximului din ceea ce avem deja. Este o viziune pragmatică a inovației, care poate fi considerată răspunsul societății moderne la provocările globale, precum criza climatică și limitele resurselor.

Ioana Ursu, critic de artă

Spațiu și Timp în opera Lui Paul Klee

*Nu pot fi înțeles aici și acum, pentru că trăiesc deopotrivă cu morții / și cu cei care nu s-au născut încă.
Ceva mai aproape de inima creației ca de obicei, dar încă nu îndeajuns de aproape. (Epitaful lui Klee)*

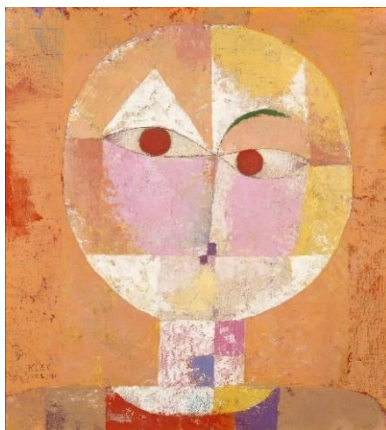
Klee a fost comparat de Giulio Carlo Argan cu Leonardo da Vinci, susținând că, pentru ambii, creația nu însemna pur și simplu fructificarea unor aptitudini artistice înnăscute, ci o formă de comportament, un țel personal de a fi în lume. Ca și Leonardo, Klee ne oferă nu numai spectacolul unei opere inimitabile, dar și pe aceea a unei copleșitoare personalități. În jurnalul său, în iunie 1902, Paul Klee scria: *Trebuie să vă dezamăgesc de la început: se așteaptă de la mine lucruri care l-ar face pe un om priceput să dea impresia că a reușit. Mă voi consola spunând că ceea ce mă împiedică este mai puțin lipsa cunoștințelor sau a priceperii, cât puritatea intențiilor. Presimt că va fi cazul să descopăr niște legi, nu numai pornind de la ipoteze, ci prin exemple, slujindu-mă de cele mai mici lucruri, dacă trebuie. Când voi izbuti să stabilesc legile organizatorice, voi fi mai câștigat decât dacă aș fi făcut niște construcții entuziaste și imaginare. Și exemplele se vor dezvolta automat în tipuri* (*The Diaries of Paul Klee: 1898-1918*, United States of America, University of California Press, 1964).

1902 e anul când tânărul Klee, la 23 de ani, descoperă Italia, barocul genovez, pictura bizantină. Era încă îmbibat de muzică, deoarece până atunci ezitase să aleagă între aceasta și pictură. Din copilăria petrecută în preajma tatălui său, dirijor, și de la repetițiile unde – copil fiind – cânta și el, încă de pe atunci, într-o mică orchestră, Paul Klee a păstrat deprinderea armoniei și a celui mai subtil contrapunct. Klee și-a construit propria doctrină, însă el nu este un teoretician, chiar dacă susține dizertații despre toate problemele expresiei plastice; mai mult decât ideile, pe el îl interesează *exemplele care se vor dezvolta automat în tipuri*. Automat înseamnă că, odată stabilită maniera sa de a reprezenta lumea, Klee știe că o anumită creație secundă se va instala în el și că va dezvolta această imagine a lumii care ia naștere din operațiunile

vecine cu imaginația și cu rațiunea. Este important de examinat această stare de spirit prin care Klee pornește în căutarea lui însuși și a operei de artă. Întâlnirea cu Antichitatea, cu Evul Mediu, cu Renașterea, cu Barocul îl tulbură mult, dar îl și ajută la consolidarea personalității sale. Nepunându-se problema înscrierii lui Klee în termenii limitativi ai unei „școli”, singularitatea acestuia pare completă, chiar când „participă” la Secesiunea de la Munchen, în 1906, la expozițiile de grup ale lui Blaue Reiter la Berlin, în 1911, și la eforturile pedagogice de la Bauhaus din Dessau, alături de Walter Gropius, începând din 1920. El este considerat unul dintre maeștrii expresionismului german, în aceeași măsură ca și Kandinsky, dar suprarealismul poate să-l revendice deopotrivă, ca și abstracționismul. Opera sa se dezvoltă, perfecționându-se, în adâncul unei perfecte izolări (Senecio, 1922).

În cadrul diferitelor metode pe care Klee le-a pus în mișcare în vederea alegerii și intensificării forței artistice de expresie, în vederea îmbogățirii vocabularului vizual, inventarea unui nou limbaj de

simboluri reprezintă elementul hotărâtor. Klee spune că artistul de azi a devenit mai complicat, mai bogat și mai spațial și cere picturii și pictorului epocii sale atât o capacitate de trăire multilaterală, cât și o forță de exprimare optică cu semnificații multiple. Simbolurile formale ale lui Klee sunt simbioze ale formei exterioare și ale conținutului interior. Strâns legată de făurirea acestui limbaj simbolic, se desfășoară aspirația lui Klee către o totalizare în conceperea obiectului din natură. Întoarcerea la zonele prelogice ale mijloacelor de expresie – inventarea liniei primitive – înseamnă înainte de toate *cultura elementului pur*, cum o numea Klee. Prin aceasta el subliniază rolul ideii constructive în pictură. Numai prin aceste mijloace, fără prejudecăți și în mod liber, putea fi făurită, după opinia lui Klee, o nouă cultură. Numai

Senecio, 1902, Kunstmuseum Basel,
Martin P. Buhler

astfel putea fi realizată aceeași sinceritate a simțirii în exprimarea artistică. Această nouă imagine a lumii trebuie să vorbească prin formele ei esențiale. Pentru Klee, lucrurile existau într-o libertate independent de rațional a elementului spiritual și formal. Klee folosește un limbaj optic proaspăt, adesea umoristic, desene care au în ele ceva original, pătrunse de ironie și superioritate pe care nu le posedă copilul. Acestea se disting și printr-o măiestrie formală conștientă. Klee sesizează minunile vieții în germene, în devenirea lor polivalentă și în desfășurarea lor, pentru ca apoi să ordoneze totul cu o legitate riguros plastică. Pentru Klee viața înseamnă mișcare, timpul apare ca un factor dinamic, spațiul devenind inseparabil de timp. Triumful asupra gravitației este ilustrat atât în ce privește omul, cât și lucrurile: el este demonstrat ca joc și confruntare cu elemente aflate în poziții corporale specifice și cu materiale umflate.

În arta lui Klee, există mișcare și în sensul dezvoltării biologice, spirala la el revenind sub forma unei ecloziuni germinale, simbolul creșterii vegetale; o regăsim în procesul devenirii și al morții. Suntem conduși în zonele ascunse ale vieții, în sfera trecutului și a viitorului, pe care privitorul le poate cuprinde simultan. Întâlnim și desfășurarea mecanică a mișcării în spațiu. Elementul nou la Klee este mișcarea spațiului interior însuși, care se deplasează odată cu personajul, concepție pe care o găsim în basm și mit. Mai târziu, artistul se exprimă în limbajul abstract, în care domină jocul ritmic al culorii, liniei și suprafeței. Lucrările sale sunt eliberate de perspectiva liniară statică, existând o fluentă continuă a spațiului interior și exterior.

Spațiul lui Klee capătă o trăsătură irațională, deschizându-se spre depărtări enigmatice. Apar și spații scenografice cu mai multe puncte de perspectivă, prin care se creează un efect spațial amplificat, plurivalent. Klee accentuează însă mai ales latura magică: sistemul numeric ca schelet al mișcării planetare, numărul ca o cheie a interrelațiilor din univers, numărul ca noțiune calitativă în sens pitagoreic. Arhitecturile

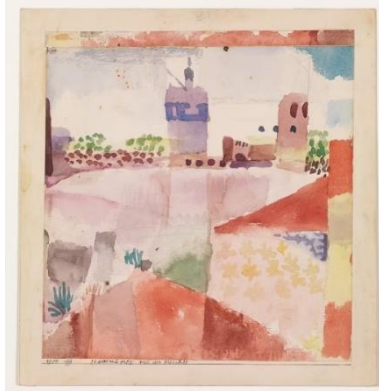
lui Klee primesc și prin culoare un nou specific și o altă semnificație. După călătoria bogată în evenimente de la Kairouan, pictorul suprimă orice element de greutate în edificarea construcțiilor sale, stivindu-le ca niște plutitoare planuri colorate. Tot mai eliberată de orice element figurativ, pictura lui Klee e doar vibrația unei ample sinteze colorate, la el totul metamorfozându-se într-un simbol general a ceea ce poate fi construcție în spațiu (*Hammamet cu moschee*, 1914).

În operele lui Klee, există un flux continuu între odinioară și acum, între trecut și viitor, el reușind să învie imagini de mult dispărute și uitate, ființe mitologice îndepărtate.

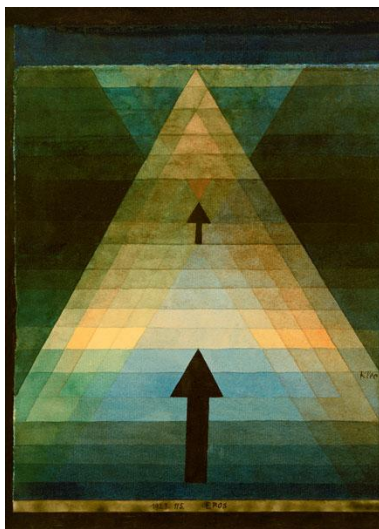
Săgeata apare la Klee ca un indicator grafic tensionat, sugerând procesul în curs de dezvoltare, *geneza*. Klee a folosit-o mai întâi ca simbol orientator în lumea spațio-temporală și, în sens mai larg, ca semn premonitoriu al unor activități terestre, subterane și cosmice în plină desfășurare. E vorba de acea săgeată neagră, care după cum spune Klee, *este orientată de la albul prezentului spre negrul activ al viitorului*. Ea cuprinde deci prezentul și viitorul, devenind semnul unei creșteri energetice dinamice, sau poate fi un indicator al dezvoltării și intensificării unui climat psihic. Săgeata poate deveni chiar un semn fatidic, dramatic (*Eros*, 1923).

Scrierea runică a stilului din ultima perioadă, înviorarea unor mari suprafețe și ritmizarea unor forme elementare se dezvoltă și ca stenogramă, ca invocare a unor elemente obiectuale și peisagistice (*Port bogat*). Mari pete de culoare, în formă de dreptunghi sau de cerc, într-o libertate colorată, luminează din spatele semnelor, grupându-le. Contactul cu opera lui Klee ne pune în fața unei lungi suite de perechi

polare: figurativ-nonfigurativ, linie-culoare, spațiu-timp, hazard-necesitate, rațional-irațional. Această insistentă dualitate se menține și în binomul cosmic Ordine - Haos, masculin original - feminitate originară. *Pentru a-și găsi pacea, pentru a-și împlini odihna dincolo de jocul forțelor, fiecărei energii îi trebuie un complement*. Acesta este cazul lui Klee. Lecția lui este aceea despre vocația totalității, inerentă speciei noastre.

Hammamet cu moschee, 1914, Metropolitan Museum of Art

Eros, 1923, Lucerne Museum, Collection Rosengart

Arta în spațiul expozițional

Liliana Marin

Președinte UAP - Ploiești

Un spațiu expozițional este o compoziție tridimensională estetică în sine, pare doar un fundal pasiv, însă este un mediu activ care influențează transmiterea mesajului artistic. În funcție de amplasare, lucrările, pot apărea fie statice, fie dinamice, pot sugera ordine sau haos, pot crea un ritm vizual armonios sau pot intrigă privitorul prin contraste puternice. Arta tridimensională, spre deosebire de cea bidimensională, are o relație directă cu spațiul, iar această relație trebuie gândită astfel încât să poată oferi privitorului o interacțiune dinamică aproape performativă.

În cazul expoziției „Radiografii Cromatice”, conceptul a fost construit în jurul relației dintre lumină, culoare și materialitate. Pornind de la ideea că lumina nu doar dezvăluie, ci și transformă, lucrările au fost amplasate astfel încât să creeze o succesiune de imagini care se schimbă în funcție de intensitatea luminii. Un alt aspect important a fost crearea unei conexiuni între lucrări prin cabluri, element conceptual ce sugerează interdependența dintre obiecte, asemenea unor nervuri ce transportă energie vizuală. În acest context apare un dialog continuu ce invită privitorul să parcurgă traseul expozițional ca pe o descoperire personală.

Conceptul expoziției „Radiografii Cromatice” și relația sa cu spațiul

Expoziția „Radiografii Cromatice” este o invitație la descoperire, un dialog între lumină, culoare și materialitate. Conceptul de „picto-ceramică”, pe care îl explorez în această serie, reprezintă o fuziune între pictură și materialitatea tactilă a porțelanului. Prin tehnica *nerikomi*, straturile colorate din porțelan capătă profunzime, asemenea unei radiografii cromatice, care își dezvăluie interiorul doar sub acțiunea luminii. Spațiul expozițional a fost gândit astfel încât fiecare piesă să interacționeze cu celelalte, creând un flux vizual ritmic devenind „ferestre de lumină”, iar firele vizibile care leagă piesele de sursa de energie sugerează ideea de conexiune și flux energetic. Totodată, în anumite momente ale zilei, umbrele și reflexiile din spațiul ambiental devin parte integrantă a lucrărilor, subliniind caracterul lor dinamic și transformator.

Exemple din alte expoziții și abordarea spațiului

În cadrul expoziției „Unrushed Motion” de la Galeria Galateea, din București, am explorat relația dintre stabilitate și mișcare, dintre formele clare și dinamica spațiului care le înconjoară. Prin intermediul curbilor line juxtapuse cu margini ascuțite, al suprafețelor concave și convexe, am creat un joc de iluzii optice care redefinește percepția asupra tridimensionalității. În acest caz, intenția a fost de a contrabalansa ritmul alert al lumii contemporane printr-o estetică a clarității formale și a echilibrului în dezechilibru. Prin modul de expunere, am amplificat dialogul dintre plin și gol, dintre lumina care sculptează formele și umbra care le amplifică prezența. Piesele, au devenit parte dintr-un dans ritmat, unde percepția privitorului se schimbă în funcție de unghiul de observare. Această experiență m-a ajutat să înțeleg și mai bine spațiul care poate deveni partener activ al lucrărilor, iar amplasarea lor poate influența și intensifica mesajul artistic. Aceeași abordare am folosit-o și în „Radiografii Cromatice”, însa lumina și transparența materialului au avut un rolul esențial, transformând porțelanul într-un filtru cromatic.

Ceramica: între obiect tridimensional și suport conceptual

Adesea percepută ca un mediu tradițional legat strict de funcționalitate, în realitate ceramica are un potențial artistic infinit, poate fi sculptură, pictură, grafică, poate fi element arhitectural sau chiar mediu conceptual, cu alte cuvinte poate depăși limitele sale tradiționale și poate deveni un mediu de explorare a luminii, a culorii și al percepției senzoriale.

O parte este în carte

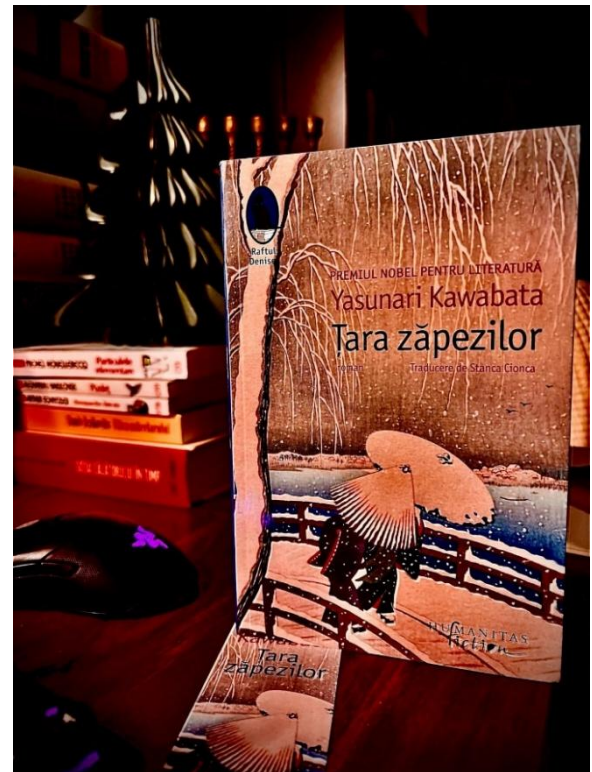
Adrian Victor Vank

Gravitație, avion, balon, navetă spațială

Mi-aș dori să ajung în țara zăpezilor din cartea lui Yasunari Kawabata (regiunea muntoasă Niigata). Punctum. Cel mai probabil, nu voi ajunge. Dată fiind teama de zbor și de tot ce sfidează gravitația, avion, balon, navetă spațială ... etc. așa că rămân cu imaginile furnizate de laureatul premiului Nobel pentru literatură (1968), cel mai liric prozator pe care l-am întâlnit vreodată, Yasunari Kawabata. Aseară am reușit să văd „Heretic”, cu Hugh Grant, dar am realizat că asta nu-mi folosește la nimic. Hugh Grant a salvat doar prima jumătate a filmului, a doua jumătate este jenant de banală. Revenind, cartea urmărește relația dintre Shimamura, un bărbat bogat și stilat din Tokyo, și tânăra gheishă, Komako. Kawabata face o disecție a complexității relațiilor dintre cei doi, demonstrând că ceea ce este complex nu este neapărat durabil. Citind cartea, realizezi că în spatele dialogului dintre Komako și Shimamura se ascunde un alt dialog, dialogul nerostit dintre cei doi. Bine, e posibil să bat câmpii, dar asta a fost senzația mea pe tot parcursul lecturii. Tot ieri am văzut și „Maria” și mi-a plăcut indecent de mult. În sfârșit a apucat și Angelina Jolie să joace într-un film care contează. Am ațipit doar de două o ori, la părțile muzicale, dar putea fi și mai rău ... să dorm juma de film, așa cum am dormit la ceremonia dervişilor rotitori din Capadocia. Revenind, cei doi, Komako și Shimamura, în ciuda atracției reciproce evidente, sunt foarte „zgârçiti” unul cu celălalt, astfel că, la final, rămâi cu gustul amar că ceea ce apropie două ființe umane poate să le și separe. Finalul este indecis, astfel că romanul nu poate fi încadrat în cele două mari categorii literare: el-rămâne-cu-ea și ea-nu-rămâne-cu-el, dar nu asta este miza scrierii lui Kawabata, ci abordarea unor teme fundamentale: singurătatea și izolarea, complexitatea și simplitatea, natura și cultura, efemeritatea relațiilor dintre oameni. Cel mai greu mi-a fost să rețin numele personajelor, așa că le-am notat pe un bilețel și le țin lângă laptop până termin textul ăsta. Gata, am terminat!

Komako venea tot mai des la el nechemată, deși lui i se întâmpla să treacă fără să se oprească prin fața casei, când pleca cu mașina la vale, în căutarea priveliștilor cu frunziș de toamnă. De fiecare dată, Komako ieșea în fugă din casă. de

*cum auzea zgomotul mașinii, convinsă că e el, și nu altul. Dar Shimamura nici măcar nu întorcea capul spre locul unde știa că stă ea. Și, deși ea îi tot spunea că e lipsit de inimă, venea în camera lui de câte ori o chema. La fiecare drum spre baie, intra pentru câteva clipe la el. De la banchete fugea și se strecura în odaia lui, unde rămânea chiar câte o oră întreagă, pînă venea după ea câte o slujnică să o cheme. Ieșea adesea în toiul câte unei petreceri să-și aranjeze fardul de pe față, lângă măsura de toaletă din camera lui. (Yasunari Kawabata – **Țara zăpezilor**)*

Camere de hotel

*Nu poți iubi pe cineva mai mult decât pe tine însuși. Cine nu se salvează singur, nu e salvat de nimeni. Cesare Pavese – **Femei singure***

M-am trezit cu noaptea-n cap; și-n cap, pe lângă noapte, zăcea și intenția de a vedea „Heretic”, un horror cu Hugh Grant, asta până să se scoale aparținătorii și să-mi confişte existența. Am bocit în fața monitorului din pricina netului care s-a lenevit. Poate nu am plătit factura. Verific on-line și văd că am plătit-o. Încep să salvez pe tastatură când, en passant, văd factura de gaze.

Gizăăăss Craissst! Parcă am respira gaze în loc de aer. Mai bine cumpăr o sobă pe cocs industrial. *En fin* ... s-a dus naibii zenul cinefil și mă iau de Pavese, Cesare Pavese ... **Femei singure**.

Personajul central, Clelia, este o creatoare

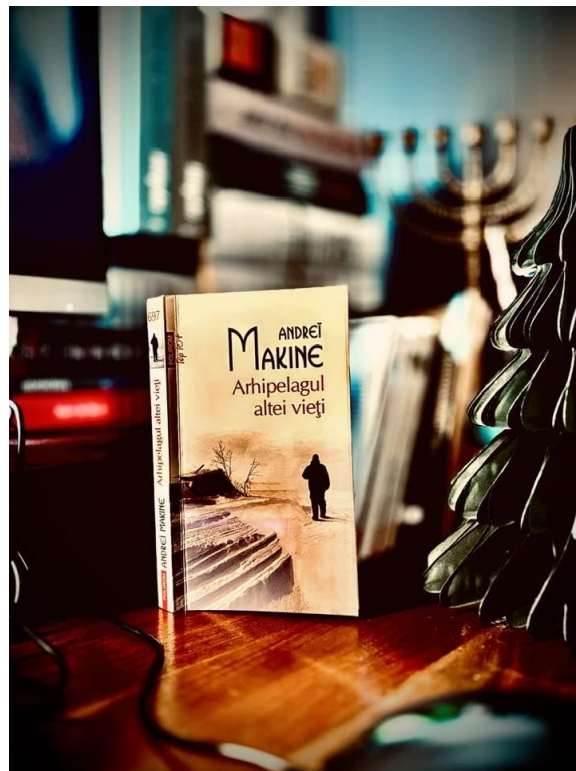

de modă care se întoarce la Torino, orașul ei natal (modă, Torino, rimează). Titlul îmi amintește de Murakami, Haruki Murakami, și cârticica lui de proză scurtă ... **Bărbați fără femei**. Din ce îmi amintesc, doar una a fost pe gustul meu, aia cu tipul care nu putea să iubească și la final a crăpat din dragoste. Revenind la Pavese, am vrut să citesc câte ceva despre carte, pentru că nu întotdeauna ceea ce scrie pe coperte are legătură cu cartea. Am băgat *femei singure* pe google și mi-au năvălit pe ecran o grămadă de site-uri de dating fără taxe ... femei singure Brăila ... chat matrimoniale Brăila. Aflu că cea mai apropiată pipiță disponibilă este la doar un kilometru ... K să vezi. Bag și Pavese în dreptunghiul virtual al motorului de căutare și ecranul trece din modul erotic în cel literar. Revenind, Clelia se pregătește să-și deschidă un magazin în Torino și intră într-un cerc de tineri mondeni, atrași de restaurante, petreceri, artă&stuff. Clelia o cunoaște pe Rosetta, o tânără cu tendințe suicidare. Chiar așa începe romanul, cu o tentativă de suicid a Rosettei. Personajul central al romanului este, în opinia mea, singurătatea. O singurătate apăsătoare transpare din fiecare propoziție și frază. Incontestabil, personajele dialoghează, dar dialogul este unul gol, lipsit de

încărcătură afectivă. Cu excepția Cleliei și a Rosettei, singurele bine conturate, celelalte personaje nu sunt decât crochiuri, niște umbre vorbitoare. Nu vă spun dacă Rosetta reușește să se sinucidă. Romanul apare în anul 1949, iar după încă un an, Cesare Pavese se sinucide într-una din camerele hotelului **Roma** din Torino.

Busola nu mai indică Nordul

Primul lucru pe care îți vine să-l faci după ce isprăvești de citit și ultima pagină din **Arhipelagul altei vieți**, de Andrei Makine, este să scoți din bibliotecă atlasul geografic și să identifici, chiar și așa, simplu, cartografic, locurile prin care te-a purtat autorul în această minunată poveste a două personaje straniu de ... umane: Pavel Garțev și tunguza Elkan. Nu am găsit insula pe care au trăit cei doi, insula Belitci, din arhipelagul Șantar. Chiar și cel mai bun prieten al omului, după câine, motorul de căutare Google, m-a plimbat între Belize și insula delincventului Dragnea, Belina, dar nici urmă de Belitci, iar când am căutat arhipelagul, rezultatele afișate erau doar despre cartea lui Makine. *Arhipelagul unei alte vieți* este o poveste despre iubire și ură, moralitate și amoralitate, război și pace, inocență și brutalitate.

Povestea lui Pavel Garțev, el fiind cel care îi povestește autorului istoria vieții sale, începe în Rusia stalinistă (1952), o perioadă în care teroarea era la putere. Garțev avea o iubită (Sveta) și elabora

o lucrare despre *Legitimitatea violenței revoluționare* (comuniștii aveau nevoie de justificări pentru orice porcărie făptuită). Garțev este dislocat în Extremul Orient, într-un program de exerciții menite să testeze rezistența umană în ipoteza unui atac atomic din partea *imperialismului occidental*. Despărțirea de Sveta nu are accente dramatice, pentru că Pavel tocmai aflase că aceasta îl înșela. La scurt timp, împreună cu câțiva tovarăși, pleacă într-o misiune de capturare a unui evadat dintr-un lagăr de muncă. Consemnul misiunii era ca evadatul să fie capturat viu. Urmărirea evadatului este pretextul pentru ca autorul să ne plimbe prin taigaua rusească. Urmărirea se prelungește și capătă nuanțe dramatice în momentul în care se dovedește că *evadatul* este o femeie. Faptul că evadatul este femeie declanșează o adevărată criză misogină în mintea fiecărui urmăritor. Curând, Garțev ajunge să fie singurul urmăritor al evadatei Elkan.

O vedeam cum înainta – singură, tăcută, o siluetă subțire de-a lungul unui râu care oglindea crenelurile negre ale pădurii și auriul câte unui nor ... Mi-au răsunit în minte cuvintele lui Vasin, cu siguranța lor senină: să mergi, zi după zi, pe urmele unei femei care îți ignoră existența, așa cum tu îi ignori destinația, să nu trăiești decât pentru această înaintare nesfârșită, să nu ai nevoie de nimic altceva.

Makine are nevoie de poveste pentru a evada din *mascarada universală*, din locul unde oamenii trăiesc *dușmănindu-se*, iar povestea eliberatoare se țese între un bărbat și o femeie, Garțev și Elkan, trăind pe o insulă de vis, într-un arhipelag de poveste, departe de lume, în locul în care, din pricina unei anomalii magnetice, busola nu mai indică Nordul. Makine este asemeni unui magician, pornește de la o Rusie aflată sub bocancul stalinist, te poartă prin taiga, într-o veritabilă vânătoare de oameni, și aterizează pe o insulă de poveste, un adevărat Eden arctic, lipsit de pomul cunoașterii și deranjanta prezență a divinității. Istoria lui Garțev și a Elkaniei este dusă până la capăt, cu mult după moartea lui Stalin și implozia U.R.S.S.-ului, dar povestea în întregul ei vă lasă să deslușiți cu ochii din dotare. Nu o să vă pară rău. Makine s-a născut în Rusia și este familiarizat cu toate enormitățile comunismului sovietic. În 1987, i s-a acordat azil politic în Franța și s-a apucat de scris. De abia în 1995 a fost publicat. A mai publicat și sub pseudonim, Gabriel Osmonde. A fost prima mea întâlnire cu Makine, dar, în funcție de rapiditatea curierului, vor mai urma câteva. Enjoy!

Dicționar

Definiția conceptului de *post-adevăr*

Post-adevărul este un concept care se referă la o situație sau o epocă în care opiniile personale, sentimentele și emoțiile au mai multă influență asupra formării opiniei publice decât faptele obiective și adevărul. Într-o eră a post-adevărului, adevărul obiectiv devine secundar față de narațiunile care se potrivesc cu convingerile individuale sau colective.

Caracteristici ale post-adevărului:

Subiectivizarea realității: Adevărul nu mai este căutat în mod obiectiv, ci este construit sau reinterpretat în funcție de preferințele personale.

Manipularea emoțiilor: Emoțiile și prejudecățile sunt adesea folosite pentru a influența opinia publică.

Proliferarea dezinformării: Fenomenul este accentuat de rețelele sociale, unde informațiile false sau distorsionate circulă rapid.

Impactul erei post-adevărului:

Scăderea încrederii în instituții: Mass-media, guvernele și organizațiile științifice devin ținte ale scepticismului.

Fragmentarea societății: Oamenii se împart în "bule informaționale", unde consumă doar conținut care le confirmă convingerile.

Dificultatea dialogului: Faptul că oamenii pornesc de la seturi diferite de „adevăruri” îngreunează discuțiile raționale.

Într-o lume post-adevăr, alfabetizarea media și gândirea critică sunt esențiale pentru a naviga prin informațiile disponibile.

Chat GPT

Spațiul intim al literaturii Science Fiction

Aurel Cărășel

I. Domenii Limitrofe

În "Literatură SF", criticul Florin Manolescu consideră că până la sfârșitul secolului al XIX-lea, literatura SF trecea drept "un subgen sau o variantă a literaturii de aventuri, a utopiei sau a prozei fantastice" (s.n.). De altfel, nu este singurul care observă coexistența ei cu alte specii care, treptat, ajung să i se alăture sau să i se subsumeze (vezi cazul utopiei și al anticipației). Același lucru îl face și M. Opriță în volumul dedicat utopiei; și S. Iosifescu în "Considerațiunile..." referitoare la granițele dintre SF și mit; și A. Marino în "Dicționarul de idei literare". Paleta este însă cu mult mai largă, familia în care SF-ul este, în prezent, *copilul neastâmpărat* al literaturii cuprinzând nenumărate *odrasle*; utopia, distopia, basmul științific, anticipația, opera spațială, literatura fantastică, cea de tip heroic-fantasy, literatura straniului, ucronia, literatura feerică (feeria), ficțiunea politică, literatura onirică etc. De ce este SF-ul elementul susceptibil de a determina coagularea în jurul său a tuturor trăsăturilor celorlalte modalități de creionare a *posibilului imaginar*?

Limitele stânga - dreapta, respectiv spațiul de desfășurare în vederea construirii universului ficțional, sunt extrem de generoase, între dimensiunea *științei* (cele mai *științificate* opere literare, cu excepția vulgarizărilor, sunt cele încadrate în hard-SF – a se vedea, spre exemplu, romanul lui David Brin și Gregory Benford "Inima cometei") și cea a *fantasticului* (cele mai apropiate de mister și supranatural sunt operele care utilizează elemente și structuri specifice literaturii fantastice și stranii, de tipul romanului lui Robert Sheckley "Immortality Inc.") existând posibilitatea creionării unei multitudini de aspecte ale unei realități ce aparține zonei literarului.

II. Între posibil și probabil

Conform definiției întâlnite în DEX, *posibilul* reprezintă "ceva care se poate întâmpla sau realiza, care poate fi făcut sau imaginat" (1). Orice ține de domeniul imaginarului își găsește, automat, loc în câmpul posibilului. O astfel de explicație favorizează, într-un fel, înțelegerea opțiunii unor teoreticieni pentru denumirea de "literatura posibilului", a lui Augusto Illuminati.

Prin ceea ce constituie parte de ficțiune, literatura SF ține de factorul posibil. Și, cum această secvență este denumită "fiction" (ficțiune) în engleză și "fantastic" în traducerea și adaptarea românească, suntem nevoiți să admitem că acceptarea în câmpul semantic al existenței posibile sau virtuale se datorează tocmai elementului de fantastic. În concluzie, cu cât intervenția fantasticului în derularea evenimentelor considerate normale va fi mai profundă, cu atât va crește ancorarea literaturii SF în dimensiunea posibilului.

De altfel, Florin Manolescu însuși creionează o asemenea supoziție: "Vulgarizarea și anticipația reprezintă o literatură SF de gradul I, a posibilului sau o literatură cu model direct." (2) Aprecierile sale se referă însă numai la două dintre componentele speciei literaturii SF, restrângând nepermis domeniul investigației.

Același DEX definește *probabilul* ca pe ceva "care se poate întâmpla, produce; care poate fi adevărat" (3). Altfel spus, probabilul aduce o notă caracteristică suplimentară anumitor aspecte din câmpul posibilului, determinându-le capacitatea de a pătrunde în câmpul Realității. *Probabilul* este o calitate oferită literaturii SF de către elementul științific pe care-l incumbă operele circumscrie genului. Cu cât acesta este prezent într-o proporție mai mare în textul literar, în detrimentul celui fantastic, cu atât universul conturat în operă se apropie mai mult de Realitate, căpătând credibilitate.

Operele lui Jules Verne au format, în secolul XIX, prototipuri de realitate probabilă pe termen scurt, de prognoză anticipativă, în vreme ce în acest final de secol XX același lucru se întâmplă cu operele *hard-SF* și cu cele *cyberpunk*.

Raportul între Posibil și Probabil este unul de filiație: dacă un eveniment este posibil, automat el deține și un grad mai mic sau mai mare de probabilitate ca să devină real. Am putea aprecia deci că, dacă am considera Posibilitatea și Realitatea drept cei doi poli ai lumii în care trăim, Probabilitatea ar constitui firul ce ar lega ele două universuri, fiecare fiindu-și suficient sie însuși.

Concluzia unui astfel de raționament este aceea că toate operele SF aparțin, *sine qua non*, câmpului semnat al Posibilului și, în mod particular, o parte din ele care își axează credibilitatea pe exploatarea factorului științific pătrund în acela al Probabilului. De aici, cele aparținând unei secțiuni extrem de înguste își fac intrarea în Realitate, sub forma anticipațiilor / a previziunilor tehnice și științifice (cele mai unoscute exemple se pot extrage din scrierile lui J.Verne, A.Robida, în secolul XIX, și din cele ale lui A.C. Clarke pentru secolul XX - ca să nu dăm decât aceste exemple).

Cu cât factorul fantastic / ficțiune este mai important în operă, cu atât ancorarea ei în Probabil este mai puternică, iar universul paralel pe care-l conturează devine mai credibil ca "altă Realitate", la care nu avem acces decât acordându-i, în mod voluntar, credibilitate, pe perioada de timp cât ne cufundăm în interiorul său, cu ajutorul actului lecturii.

În fapt, se întâmplă exact același lucru ca și în cazul basmelor – ne formăm o structură de așteptare, în care, în mod conștient, ne propunem să credem în "universul altfel" în care accedem și-i acceptăm coerența. Cu cât gradul de probabilitate va fi mai mare, cu atât inserția în Real va determina, în mintea noastră, o stare de incredulitate (nu trebuie decât să ne amintim cu ce fel de zâmbete au fost întâmpinate, la începutul secolului XX, scrierile lui J.Verne, catalogate drept romane de aventuri pentru copii și tineret).

Cu cât gradul de probabilitate scade, aria Posibilului își întărește caracteristicile și, în mod implicit, coerența, formând ceea ce actualmente denumim *universuri paralele*, a căror existență, chiar și în domeniul fizicii, este numai presupusă, dar nu și certă.

Într-un astfel de univers ficțional, gradul de incertitudine este maxim, el fiind acela care determină credibilitatea sa. Nimeni nu va arunca

din mână, după primele capitole, cartea lui H.G. Wells "Mașina timpului", pe motiv că nu poate să creadă în universul imaginat acolo. Mai mult, devine interesant chiar jocul cu Realitatea, pe care-l face aici scriitorul, inserând în text termenul "mașină" pentru elementul auxiliar cu ajutorul căruia eroul face deplasările de-a lungul axei temporale. Lipsa aproape completă a oricărei descrieri tehnice, precum și a principiului de funcționare ne determină să presupunem că, de fapt, autorul nu a făcut altceva decât să înlocuiască noțiunile mai vechi (și, implicit, perimate) din basme, noțiuni de tipul calul năzdrăvan, trăsura fermecată, bușteanul vrăjit etc. cu acest termen, cunoscut publicului acestui secol mașinist prin chiar esența sa.

Din această perspectivă, scrierile unui Isaac Asimov sunt mult mai credibile în ochii unui public, mai avid ca oricând de senzațional și de lipsă de certitudine (care determină apelul la rațiune și logică), decât operele lui A.C. Clarke, a căror principală caracteristică este anticiparea și prognoza de tip social. Paradoxal, deși veridicitatea romanelor sale s-ar putea verifica mai ușor, acțiunea derulându-se foarte aproape de timpurile noastre, iar extrapolările sale tehnice, științifice și chiar de factură socială pornesc de la elemente reale, existente în contemporaneitate, ele sunt mult mai puțin gustate și acceptate, în comparație cu acelea ale conaționalului său, a cărui acțiune se derulează într-un viitor foarte îndepărtat și se petrec de-a lungul întregii galaxii, aducând în prim-plan personaje destul de asemănătoare, în unele privințe, cu acelea din basme.

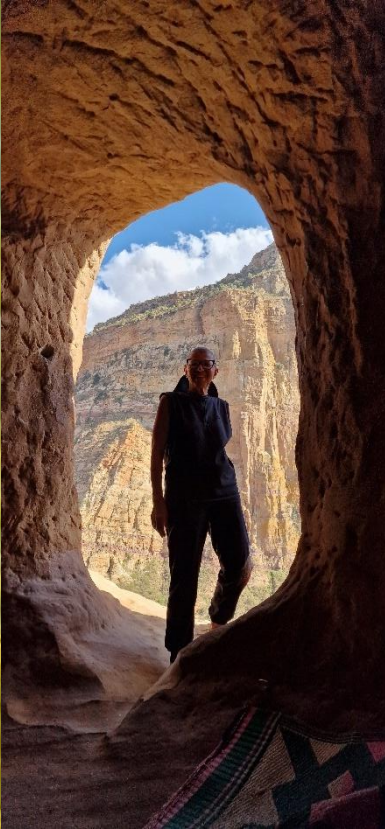
Rezultă deci că, din relația dintre Posibil și Probabil, operele cele mai apreciate de către lectori sunt cele profund ancorate în aria Posibilului, marcate de fanatstic / ficțiunea cu gradul cel mai ridicat. Universurile ficționale cele mai credibile sunt cele a căror legătură cu Realitatea prezentă este cât mai mică posibil, tinzând spre zero (să ne reamintim, spre exemplu, de povestirile cu fantome: care om rațional crede în existența lor? Și, totuși, ne îngrozim cu toții, atunci când citim o lucrare de ficțiune pe această temă, bine realizată d.p.d.v. al tehnicii literare, acceptând, în mod conștient, universul paralel pe care-l propun).

Bibliografie:

1. *** , Dictionarul Explicativ al Limbii Române, Ed. Academiei, București, 1975
2. Manolescu, Florin, Literatura SF, Ed. Univers, București, 1980, p.43.
3. *** , DEX, Ed. Academiei, București, 1975

Brambura prin trei puncte cardinale

Irina Catighera

În trei puncte cardinale m-a purtat 2024. Întâi, spre Sud, în Etiopia, oaza creștină din inima Africii. Pentru a doua oară, după zece ani, reluarea a două circuite, care nu au cum să nu te marcheze. Circuitul cultural și religios, cu punct culminant bisericile monolitice de la Lalibela și circuitul triburilor din Omo Valley River, la care am adăugat depresiunea Danakil-Dallol, fantastică prin culorile frapante, vii, galben-verde; și imensitatea deșertului de sare. Îndepărtatul și uluitorul - prin sălbăticia sa anacronică - trib Surma, la o singură zi jumătate distanță cu mașina de orice. Și perla Etiopiei, regiunea muntoasă Tigray, peste 600 de mănăstiri creștine, pictate în stâncă, cu o ascensiune pe care o faci o dată în viață și ești recunoscător destinului, zeilor și forței care te-a ajutat să izbândești, legată în corzi, în vârfurile picioarelor și ale mâinilor, pe peretele vertical de stâncă, până la mănăstirea Abune Yemata, legat.

Apoi, în vară, am ajuns mult spre Est, în îndepărtata Kamceatka, țărâm întunecat al vulcanilor activi și al pădurilor nesfârșite, acolo unde elicopterul devine taxi spre Valley of Geysers, unde te îmbeți cu

ceata și mirosul adâncurilor Pământului. Spre lacurile incredibil de turcoaz, pe malurile cărora se plimbă familii de urși, iar din marea Ohotsk saltă spectaculos balenele. Ascensiunea pe vulcanul Tolbacik, unic în lume ca structură, devine o aventură în sine și în Sakhalin și Kurile, cu aerul japonez al locuitorilor și construcțiilor, unde caviarul și somonul fac parte din meniul săracilor.

În toamnă, am pornit spre Vest, în Bolivia, situată la peste 4000 metri înălțime. Aici, saturația oxigenului în sânge scade la 80-82%; cu majestuosul Tiwanaku, frivol prin prezența fotografiilor de serviciu, dotați cu jucării colorate Salar de Uyuni. Pacea desuetă a misiunilor iezuice din jungla Amazonului și Paraguay, țărâm cu parfum putred de orhidee, dezmăț culinar, cuiburi de naziști în ruină și, din nou, răsfăț în patrimoniul UNESCO, prin încă două misiuni iezuice.

Poate că 2025 îmi va aduce Nordul, încă nu fac planuri, simt că, deocamdată, trebuie să stau pe loc.

Foto: Irina Catighera

Muzicoteca de dinamită

Bogdan-Lucian Stoicescu

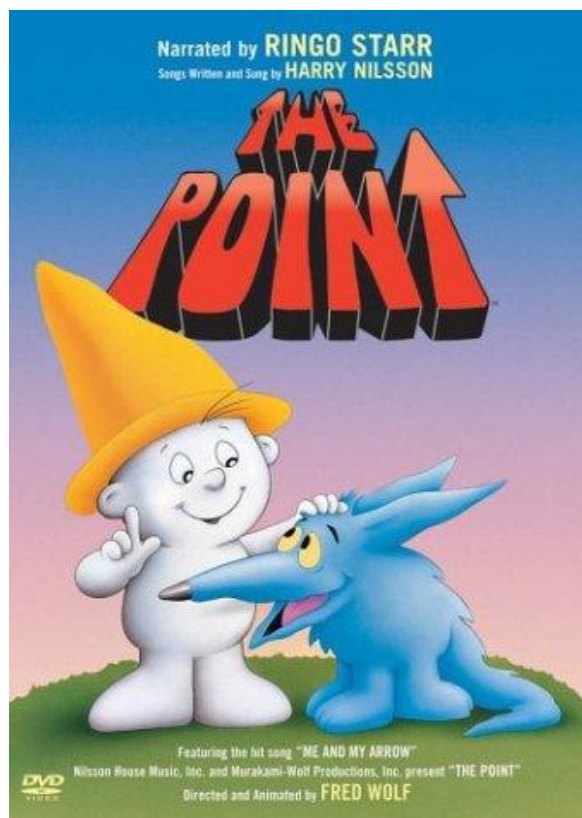
„Eu cred că muzica nu trebuie să fie tot timpul complicată pentru a plăcea. Trebuie să fie, pur și simplu, o muzică bună de ascultat într-un moment potrivit.”

Frank Vincent Zappa
(1940-1993)

Trei albume video și o fotografie

Unu

În doar câteva cuvinte, este vorba despre o capodoperă muzicală, o simbioză perfectă între sunet și imagine: pelicula de animație **The Point**, apărută, în 2 februarie 1971 (și difuzată sub titlul „Oblío și Săgeată”, cam în aceeași perioadă și de Televiziunea Română, care mai avea ani buni până să fie și liberă!), purtând semnătura regizorului american *Fred Wolf* (n. 1932) cu un scenariu de *Carole Beers* și *Harry Edward Nilsson III*, acesta din urmă una și aceeași persoană cu uriașul muzician cunoscut, îndeobște, pe numele său scurt, *Harry Nilsson*, dispărut prematur, la doar 53 de ani

(în 1994)... Adică acela care semnează coloana sonoră și muzica acestui splendid film, venit la doar cinci ani după o altă capodoperă a genului, pelicula de animație *Yellow Submarine* (1966), pe muzica *The Beatles* (despre care vă voi povesti câte ceva într-un număr viitor al revistei noastre).

De altfel, filmul „*The Point*” conține piesele celui de-al șaselea album (omonim) de studio al lui Nilsson, care în cele 14 melodii incluse, ne istorisește o hazoasă dar mai ales cu tîlc poveste (pe care o putem numi, fără teama de a greși, chiar o fabulă), despre extraordinarele aventuri ale băiețelului numit *The Point* (Oblío) și ale neprețuitului său prieten, cățelușul Arrow (Săgeată), adresată depotrivă celor mari dar și celor mici, pentru că e știut faptul că, de foarte multe ori, noi aștia mari, nu percepem pînă la capăt noima poveștilor pe care le auzim...

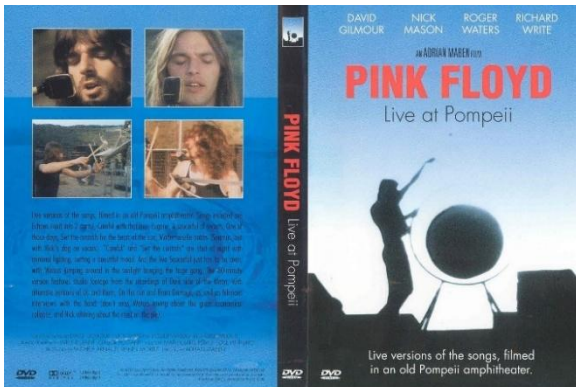
Printre vocile eroilor acestui film, privitorii-ascultători îi vor putea recunoaște și pe unii dintre posesorii lor, precum ar fi celebrul actor *Dustin Hofmann*, iar povestitorul fiind nimeni altul decît beatle-ul *Ringo Starr*!

Doi

Pink Floyd: Live at Pompeii, este un film remarcabil, o capodoperă și el, aidoma celui despre care tocmai am scris mai sus. Este vorba despre documentarul de doar 64 de minute, apărut la 2 septembrie 1972, purtînd semnătura regizorului scoțian *Adrien Maben* (n. 1942), dedicat supergrupului britanic de rock progresiv (care chiar că nu mai are nevoie de nici o prezentare), **PINK FLOYD**. Grupul, înființat în 1964, avea, pînă la data apariției filmului, șapte albume apărute [*The Piper at the Gates of Dawn* (1967), *A Saucerful of Secrets* (1968), *Music From the Film More* (1969), *Ummagumma* (1969), *Atom Heart Mother* (1970), *Meddle* (1971) și *Obscured by Clouds* (1972)], fiecare dintre ele reprezentînd momente de referință nepereche ale istoriei muzicii rock din toate timpurile, în general, și a curentului progresiv & psihedelic, în special, impunînd numele trupei dacă nu ca pe cel mai reprezentativ, în orice caz, printre cele mai importante ale genului.

Așadar, pot fi văzuți la lucru cei patru componenți ai acestui adevărat careu de ași (*David Gilmour*, *Roger Waters*, *Nick Mason* & *Rick Wright*) interpretîndu-și câteva dintre cele mai valoroase compoziții de pînă atunci, într-un cadru natural de excepție (open space), reprezentat de anticul amfiteatru roman de la Pompei și de al vulcanului Vezuviu din apropiere. Trebuie să amintesc și faptul că pelicula a mai cunoscut,

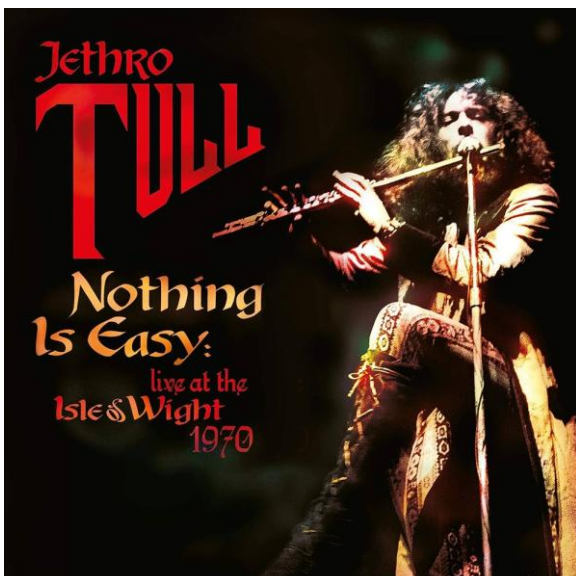
ulterior, două versiuni: a doua, în 1974, de 80 de minute (în timpul elaborării de către trupă a celebrului album *The Dark Side Of The Moon*) și, în sfârșit, o a treia, în anul 2003, de 90 de minute.

Versiunea originală (1972) conține piesele: *Echoes* (part one), *Careful With That Axe, Eugene*, *A Saucerful Of secrets*, *One of These Days* (I'm Going to Cut You into Little Pieces), *Set the Controls for the Heart of the Sun*, *Mademoiselle Nobs* și *Echoes* (part two)

Trei

Isle Of Wight este o insulă situată în apele Canalului Mânecii, în sudul arhipelagului britanic, ea fiind separată de litoralul Marii Britanii printr-o strâmtoare cu o lărgime maximă de 5 kilometri. Cu o suprafață de aproape 400 de kmp și o populație care nu depășește 150.000 de locuitori, este cea mai mare insulă din largul coastelor Regatului Unit. Insula se bucură de o poziție geografică nepereche, beneficiind de o climă blândă și de peisaje pe măsură (cu numeroase cursuri de apă, plaje impresionante și spectaculoase faleze de piatră), lucruri care i-au oferit, dintotdeauna, un excelent potențial turistic. De care n-a dus lipsă niciodată...

La sfârșitul anilor '60 ai secolului trecut, în plină epocă hippie, mai exact în luna august a anului 1968, aici s-a desfășurat – premonitoriu, parcă, anunțind emblematicul concert maraton de trei zile din august '69 de la Woodstock (New York) din SUA – o primă ediție a unui festival de muzică rock, care s-a bucurat de un fulminant succes.

O a doua ediție a avut loc în august 1969 (cu Bob Dylan cap de afiș, în prezența a 240.000 de spectatori!) iar o a treia, care a durat trei zile (28-30 august 1970) a reușit să strângă o cifră

record de 640.000 de spectatori, grație prezenței pe scenă a unor nume gigantești, care nu mai au nevoie de nici o prezentare, printre care: Jimi Hendrix, Miles Davis, Emerson, Lake and Palmer, The Who, The Doors, Kris Kristofferson, Supertramp, Chicago, Family, Cactus, Sly and the Family Stone, Free, Joni Mitchell, Ten Years After, Mungo Jerry, John Sebastian, The Moody Blues, Leonard Cohen, Pentangle, Donovan și, nu în ultimul rând, Jethro Tull. De altfel, mai multe piese din aceste recitaluri au făcut și obiectul unui dublu album (LP): „The Isle of Wight Festival 1970”.

Dincolo de problemele sale tehnice și organizatorice, inerente unei manifestări de-o asemenea amploare, acest uriaș concert în aer liber s-a bucurat de un succes enorm, el rămânând în istoria muzicilor numite, cu un termen generic, pop-rock, drept unul dintre momentele de referință ale genului.

Albumul video **Nothing Is Easy: Live at the Isle of Wight 1970**, pe care vi-l supun acum atenției, este apărut în luna septembrie a anului 2004, fiind un film document care prezintă prestația super-grupului britanic **Jethro Tull** (cu a sa muzică greu încadrabilă într-un stil anume, rezultat al unei fuziuni de rock, muzici celtice ancestrale, muzică clasică, blues, art rock alternativ, progressive, jazz), prin prisma liderului său, redutabilul flautist, chitarist, vocalist și compozitor Ian Anderson, avându-i la celelalte pupitre pe nu mai puțin valoroșii săi „coechipieri”,

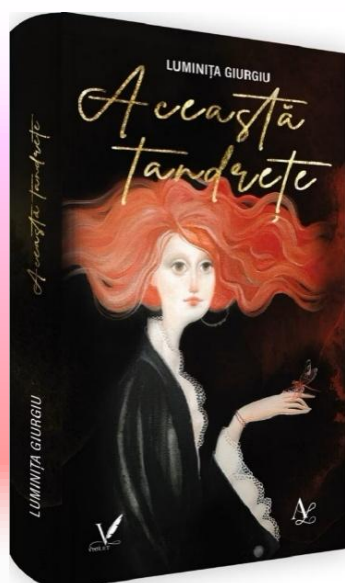
Martin Lancelot Barre (chitări), Glenn Douglas Barnard Cornick (bas), John Spencer Evans a.k.a. John Evan (clape) și Clive William Bunker (percuție), adică formula de bază a trupei. Albumul a fost înregistrat în cea de-a cincea zi a festivalului din anul 1970, când Jethro Tull a cântat opt compoziții proprii (după grupul britanic *The Moody Blues* și înaintea celebrului chitarist american *Jimi Hendrix*): *My Sunday Feeling*, *My God*, *With You There to Help Me*, *To Cry You a Song*, *Bourée*, *Dharma for One*, *Nothing Is Easy*, *We Used to Know / For a Thousand Mother*.

... & o fotografie

1961. **Louis Armstrong** (1901-1971) cântându-i soției* sale în fața Sfînxului și a piramidei lui Keops, una dintre cele șapte Minuni ale Lumii, poate cea mai importantă...

Înainte să devină unul dintre titanii jazzului dintotdeauna, Louis a fost cărușas, lăptar, vânzător ambulant și lustragiu. La vârsta de șapte ani descoperă muzica, care va deveni marea pasiune a vieții sale, începînd să cînte pe la colțuri de stradă împreună cu tot felul de trupe improvizate, neavînd posibilitatea să-și cumpere o trompetă și nici să folosească vreun alt instrument de suflat, care să fie pe placul inimii sale...

* *Lucille Wilson* a fost a patra soție artistului, cea care avea să-i ofere confortul și echilibrul pînă la sfîrșitul vieții sale.

În universul poeziei Luminiței Giurgiu pare că au erupt, în același timp, toți vulcanii expresivității și ai simțirii. Acest lucru se datorează, în mare parte, vibrației neconținute, dar și tumultului de stări, afecte, incertitudini, uimiri, generate de întreaga sonoritate a vieții, cum spune poeta într-un vers. Este o poezie picturală și de-o versatilitate stilistică aparte, care pare să nu își epuizeze curînd rezervele de cuvinte și de trăiri intense.

Savu Popa

P O E Z I E

**PETER SRAGHER
GABRIELA FECEORU
DAN CIUPUREANU
LUMINIȚA GIURGIU
MIRCEA TECULESCU
ANDREEA ELENA NEGOIANU
DAN ȘALAPA
CARMEN ȘTEFANIA MATEI
DAN PETRUȚ
EMILIA PETCOVICI
VASILIE AURELIAN ALIN
LIDIA ZADEH
SORIN MICUȚIU
IULIA DRAGOMIR
GELU UNGUREANU
ADRIAN IONA
GABRIEL DINU
NOEMINA CÂMPEAN**

▶ **PETER SRAGHER**

mai simt căldura din

sărutul tău
pe buzele-mi uscate
de așteptare
și ochii tăi căprui
mai luminează
noaptea

*și nu mai ești
și nu mai ești*

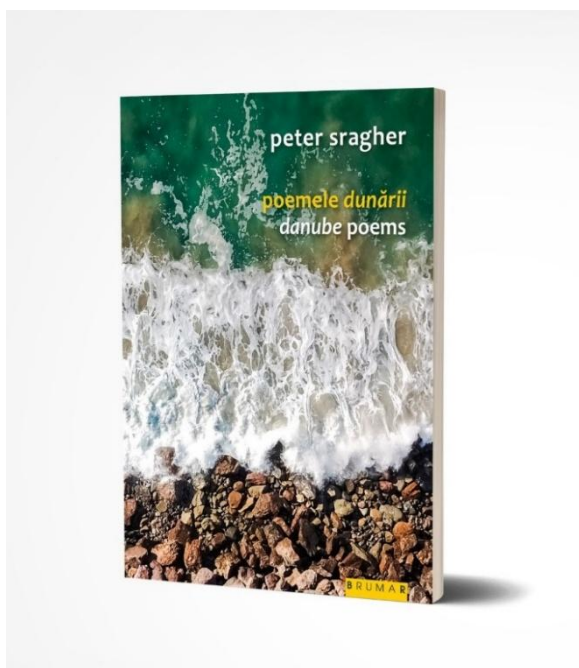
dar florile din casă toate-ți
respiră frumusețea
din pașii tăi pierduți
din glasul tău ce-abia-e
auzit

*și nu mai ești
și nu mai ești*

dar îți aud cuvintele
ce-mi mângâie iar
chipul
și-adorm în binecuvântarea
mângâierii tale

și ești
atâta de mult ești

tunari, 2.02. 2023

▶ **GABRIELA FECEORU**

nu-i nimic

când îți ceream să rămâi tot plecai
când îți ceream să mă susții mă sfidai
când îți ceream să mă iubești mă urai
când îți ceream ajutor mă evitai.

nu-i nimic eu am să rămân cu mine pentru
totdeauna
nu-i nimic eu am să mă susțin până când am să
reușesc
nu-i nimic am să mă iubesc eu și am să mă cresc
nu-i nimic când am nevoie de ajutor
am să mi-l ofer eu total și necondiționat.

norii au trecut de pe cerul meu

reacțiile nu mai hrănesc burți flămânde
niciodată niciun cuvânt frumos
peste tot petale mânjite cu minciuni
mintea umană trăiește pe bază de continuitate
dar la tine totul era vremelnic
o serie de victime rotite pe degete
din ce în ce mai rău
cu cât îl ajuți mai mult cu atât
te distruge mai tare. gray rock
gri ca o rocă. sunt gri. glacial.

primăvara nontoxică

nu mă las contaminată de dinamica
absurdă a prafului catastrofelor, dramelor.
stăteam un pic și mă gândeam
de ce eu să-mi cer iertare
pentru ce i-a trecut altcuiva prin minte.

cred că nu mai sunt interesată de așa ceva
cred că mă animă și mă bucură alte lucruri.
mă-ntorc spre mine și când sunt tristă mă țin în
brațe
când sunt bolnavă mă îngrijesc.

am greșit și eu. știi când?
când mi-a păsat de tine.

mici insule de locuri stabile
am găsit cu timpul
barca mi-am curățat-o cu grijă, e gata de plutire
dacă soarele îmi e prielnic, dacă nu sunt furtuni
voi naviga lesne de pe o insulă pe alta

am îngropat toate armele pentru pace
vântul să-mi poarte înscrisurile
pentru sinceritate și pentru deschidere
pentru frumusețe și pentru adevăr
pentru actele de caritate
gânduri pe care le-am reluat
cu norii albi deasupra
pe care i-am tras în barca mea
și o cafea în termos
peștii înoată sub barcă
își caută drumul prin apă
în bancuri vesele aurii
și eu am stins ca pe o țigară
C.B. Strike. Inimă neagră ca noaptea.

senzația aia de pepsi cu lămâie

cetinele-s înalte și dacă
te ridici pe vârfuri cu ele cu tot
ai impresia că
cineva a luptat cu adevărat pentru tine
e senzația aia de imbatabil
e senzația de pepsi cu lămâie
aici mă conectez direct cu
infinitul. spațiu central lipsit de corporalitate
ca atunci când plutești
și nu mai cauți fericirea ta în ochii cuiva
am fost sinceră? da.
am plătit pentru asta? da.
motivul fericirii mele e
întoarcerea la 0
sufletul meu care e atât de bun
încât merită un fotoliu comod
merită blândețe și prioritate
ca un copil iubit de mic
de acasă.
am căutat asta în toate loviturile pe care le-am
primit
în toți pumnii pe care i-am încasat
în tot ce am rugat să nu mi se facă și mi s-a făcut
ca un copil iubit de mic
de acasă
sunt cu mine
la o cană de cafea și fac planuri
pentru viitor
fac ceva ce nu mai puteam face
cu puțin timp în urmă
cum e?
ca o sărbătoare
de eliberare.”

DAN CIUPUREANU

notes

te rog să mă ierți am trăit fără sentimente

am stat în întuneric cu zilele
au uitat sensul junglei pesemne sunt oameni drepti
orice nu are nevoie de un loc ferit să zâmbească
nimeni nu vrea cutie de lemn să nu fie văzut

mi-a spus că a avut o străfulgerare - și-a amintit
că poziția de pe scaun a rămas neschimbată
de când a ascuns sarcina (o fetiță a dormit gravidă
ca soarele să se nască a doua zi)
și s-a redresat
apoi parcă a văzut un fum cum iese din ea
și dispare în noapte

nu știu cum să spun dar încă te iubesc

că atunci când m-ai potolit cu bodyguardii de la han
că s-au luat de tine și ți-au pus mâna pe fund apoi
te-am dus acasă și am luat bâta de baseball și sabia
și m-am răzbunat vijelios ca șeful din cartier să afle
și să mi le confişte - ne-am despărțit și ai traversat
dar nu puteai trece de un tico cu patru golani care
voiau
să te ia cu japca și am dat multe cuțite la întâmplare
prin geam
roțile scârțâiau apoi motorul se îneca ca cel pe
care-l tăiam
dacă ți-aș spune că te iubesc ca atunci când le-am
spus
"e a mea și vă măcelăresc pe toți" când se adunau
și-ți făceau curte că erai prea frumoasă ca și acum
- la discotecă făceam măcel, numai după ce te
duceam acasă
și am fugit împreună să trăim săraci și aș fi intrat
dacă nu erai cea care mă calma mereu - am fost la
tine în clasă
să te învoiesc șa să jucăm biliard și interlopii te
protejau
și soră-ta era protejată pentru că vă iubeam că un
câine
(Omar - cel ce alungă diavolul de la două străzi
distanță)
m-ai salvat când am fost arestat și îmi lăsași țigări
în gheana de gunoi și îmi puneai bani după oglinda
din bar
- îți mulțumesc că nu m-ai părăsit când am căzut
pradă iluminării
îți mulțumesc
când am vrut să trăiesc doar în mine
ai lăsat totul în urmă și ai venit să mă oblojești

îți plăceau bărbații duri și ai ajuns să fii infirmiera mea

- ți-a făcut cu ochiul cu stânga m-am făcut că-l tai cu dreapta i-am dat knockdown

m-ai legat și m-ai ținut închis două zile

apoi ai dat în mine și iar ai chemat câinii
nu știam când e zi sau noapte
pe pereți zgâriaseră cei din valenton
am reținut "garde la morale" și asta am făcut
apoi m-au transferat la nebuni nu aveam voie
să fac nimic îmi luară telefonul și țigarile
(fata de șaisprezece ani tăiată pe tot corpul)
(doamna de cincizeci dependentă de cocaină)
e sinistru la ei faci duș cu cineva la ușă
dormi în pat cu zăbrelele în caz că vrei să fumezi
am sunat centrul de criză să mă ia de acolo
unde doamna cicatrice a încercat să mă descoase
apoi îmi dădeau liber ziua la choisy unde am cunoscut
toți aurolacii golanii narcoticii și alcoolicii
medy plângea și mă strângea în brațe -
era foarte curat și dormea în scări de bloc
- acolo am văzut viața și mizeria acolo m-am împrietenit
cu o țigancă pe care o ajutam cu traducerea și nu știa ce are
spunea mereu "tristețea, of, de unde o veni tristețea?"

nu mi-e frică de Tine, înțelegi?

nu mi-e frică de puterea Ta
și cred că ce mi-ai făcut Te-a depășit
și cred că nici Tu nu știai câte poți face
nu mi-e frică de Tine, Doamne, înțelegi?
mai mult nici nu cred că s-ar putea
doar pune-mă la încercare și-Ți voi răsturna
carul cu demoni de care a trebuit să mă salvez
singur
îți mulțumesc pentru tot și iartă-mă, uită-Te
în ochii mei când îți șoptesc că nu mi-e frică de Tine
uită-Te la mine și promite că nu mai faci nenorociri
îmi tremură mâna de furie dar mă voi purta că un înger
uită-Te în ochii mei și promite-mi că mă lași în pace

aș vrea să mă ierți nu eu am inventat
bomba atomică și îmi plac pisicii
aș vrea să mă ierți
nu știu aproape deloc
cum este concepută această lume și
cum ar fi trebuit să mă nasc inocent

mi-e frică să mo

nu vreau să cunosc paradisul
nu vreau să-l văd pe Dumnezeu
decât în mine nu vreau să visez la infinit
timpul trece rapid rapid rapid ca un manipulator
nu cred nimic până inima nu vede
nu cred decât în coșmaruri
nu mi-e frică să mor dacă lumina se stinge definitiv

urletul din tine este asurzitor

chiar dacă nimeni nu-l aude
te uiți fix și uiți să închei gândul
ți-e frică chiar dacă n-ai făcut nimic
imaginația te fentează la milimetru
în timp ce fumul se ridică din țigara făcută scrum
vocile celorlalți te acaparează și te aiurești
degetele mele îți răsfăță părul te depresurizezi
apoi adormi liniștită ca un copil care s-a jucat toată
ziua

Dacă cele mai negre gânduri, Doamne, ar fi din ciocolată,
Ori răutatea zeamă de cireasă coaptă, sau ura din
parfum de scorțișoară,
așa e c-am avea gurile dulci și mintea aromată cu
cele mai
Frumos mirositoare gânduri, de-am îndulci această
lume,
Noi, păcătoșii, și doar cei drepți cu gurile sărate
s-ar tot ruga amarnic?

► LUMINIȚA GIURGIU

unu la sută

pentru fiecare răspuns corect
te amăgești că vei primi
o zi în plus
un prieten sau
o bomboană fără staniol

uneori chiar se întâmplă

amăgirea crește nivelul poeziei în sânge
și poți zbura ca albina
care-și umple burta cu miere asigurându-se
că zborul ei va face opturi gingașe
sub formă de infinit

iar dacă nu te încap
dezbrac-o
lasă-mi-o mie. mărimea xs (se pronunță ex(c)es) e
visul oricărei
naive întârziate, iar eu mă trezesc târziu dimineața
pregătită să jucăm meciul perfect având nimic
la-ndemână doar mingea asta de cârpe și gardul
electric
pe care praful nu ostenește

scriitor de vagoane

trebuie să fi fost scriitor de vagoane
ca să-nțelegi
mersul lucrurilor așa cum creta
se șterge pe degete de grăsimea uitării
ca să uite mai bine

dreptul la (ne)fericire se câștigă prin sudoarea
fiarelor vechi
ele stau și așteaptă până le intră văzduhul în ochi

din șine timpul fură și vinde
bucăți de pâine cinstită ca să câștige

mi-am făcut abonament la
mersul trenurilor
la privilegii și la unele publicații
ei, de-aș fi scriitor de vagoane

să trec prin dinții mașinii
de tocat vieți
fluierând

ca pe o pană

chiar pictorul tribunalului i-a spus
că e puternică frumoasă
sensibilă delicată
și că n-avea cum să câștige procesul
mai bine se lasă de la bun început zugrăvită în
culorile moi ale obișnuinței
sau fie
puțin foarte puțin mov
și-ar pune el mai bine în valoare astfel talentul

între timp ar apărea incredibilii
martori care să îndulcească cu jurăminte aerul,
cuiete
bătute cu vârful în sus luați loc
și sorbiți încetișor vinul iar ce nu știți spuneți așa
să vă ajute
cuiul, memoria și toți pereții hrăniți
cu lapte praf

dar ea nu l-a crezut i-a smuls limba
și s-a pictat din imaginație

nod în gât

n-o să mă crezi, dar dreapta mea
scrie dintr-un motiv
pe care nu-l știu

e greu și până la urmă inutil
de dibuit. cine
se mai întreabă de ce
soarele se oglindește-ntr-un ciob oarecare sau de ce
bufonul regelui este un pitic fără tată și mamă

sufletul meu carne
prin care trece nepăsătoare
și crudă frumusețea lumii purtând
în mâini un cuțit

n-o să mă crezi, dar îl folosește la tăiat noduri
am unul în gât.

ArteFapte

Într-o lume gri, pune tu **culoare**

▶ MIRCEA TECULESCU

EIDOS

- un récit, un poème -

5. Când culoarea norului a redevenit cenușie, cum formele statuiilor din parc, au plecat repede. erau triști amândoi, un pic iritați și mer-geau cu pași grăbiți, care stricau împrejur totul. priveau pământul, dar acesta nu le spunea vorbe de încurajare. în jur creștea galopul a mii de copite, ce le acoperea senzațiile și gândurile ascunse în trupuri, triste forme de libertate! când ea a intrat pe ușa căminului opt, lui nu i-a mai ră-mas decât el; atunci au înflorit în juru-i ciulini neobișnuiți, cu flori roș-aurii, ca niște stele părăsite. și a apărut o fântână în care, dacă ai fi a-runcat o piatră, ar fi lovit alte pietre. s-a aplecat să se uite iar un ochi întunecat, fără gene, i-a întors privirea transformându-i chipul într-o oglindă - care o arăta pe ea în camera de cămin, povestindu-i colegei - în timp ce timpul lor dispărea încet, undeva, dăruit trecutului ascuns în crăpăturile pământului.

6. Crăpăturile pământului - albicioase, înghețate, întinse peste tot - deltă a unui nemișcat fluviu. fața ei ignorase răsăritul soarelui. fața lui privea zidurile posedate de umbre. haite de lupi ieșiți din coșmare erau pornite spre orașul de la poalele muntelui, încurajând ninsoarea. hainele tăcerii îi acopereau ca pe niște manechine - un alb murdar se așternea peste amintirile lor - gândurile ei nu mai voiau să stea de vorbă cu gândurile lui. peste tot iluzii; observau ceea ce creierul lor decidea că văd, în baza informațiilor puse la dispoziție de nervii optici: forme, reliefuri, distanțe, culori - la seminarii și cursuri - negre, nedivizate, neînsemnate și calme. totuși, într-o zi, pe uriașa tablă din amfiteatru a apărut o morișcă de semne, ce măcina trecutul transformându-l într-o pastă vindecătoare. probabil o iluzie, căci la prânz vocile bucătăreselor au ivit fețele de masă - mâncarea - colege, colegi, câțiva șoricei ca de obicei.

7. De obicei la fețele celorlați se adăuga a-cum și chipul celui care știuse să-i devină iubit. deja folosit îndrumarul - cu tot ceea ce trebuie ui-tat după o separare. era ușor și simplu, cu acela își decora acum orele libere, căuta drumuri înaripate de păsări, aprecia parfumul fanfarelor de flori; trăia parcă într-un alt corp, o himeră îi călătorea sângele, împingând-o spre altceva. în fiecare zi soarele

palid al amiezii se retrăgea cu pași vinovați înspre căminul de pe colină, unde locuia el. începutul fiecărei nopți tremura, mo-rișca semnelor dispăruse de mult; și în tăcerea a- ceea mică, rotundă, s-a putut observa pe gradenu de la intrarea în cantină o zonă galben-verde; umbrele celor care treceau pe lângă ea păreau dintr-odată albastre sau mov, nefiresc alungite. mai apoi, într-o sâmbătă fără pic de culoare, zona aceea ca o revelație, înmulțită cu patru, s-a mutat în amfiteatru.

8. În amfiteatru, în acea discretă primă sâmbătă din martie, clepsidra era de tot goală, nu mai conținea nici o zi. totuși, ea a așteptat să se întâmple ceva, căci umbra lui în umbra ei continua să stea. dar umbra lui a trecut mai departe, geamănă cu sfinxul dresat să ignore tot ce ascunde. apoi s-a așezat lângă un zid pe care existau un fel de agățători, ce urcau spre noapte - simboluri ale zeitelor înșelătoare: percepția-descrierea-memoria. întinericul a venit aproape și împreună au privit stelele ce se diluau în balta de primăvară, ca niște picuri de lămâie puși într-o cană cu ceai. după câteva zile, când ea a revenit la cursuri, schimbată, totul dispăruse, evaporat. uneori, demonii îți pot clona trupul punându-ți fire albe de păr la tâmpile; pot lipi pe chipul tău un surâs liniștit, ca atunci când agăți un tablou într-o cameră de tot goală; sau te pot duce pe o insulă pustie, unde să aprinzi focul și să așezi deasupra, pe trei pietre afumate - cât să încapă - vasul cu apă.

► **ANDREEA ELENA NEGOIANU**

A fost Țara Galilor

Era momentul ospățului
Vinul roșu era înghețat în cârpele de la stânci
Și fetele alese își răbdau destinul.
Furtuna marii nordice nu a stins focul
Nimic nu reușise să încălzească pământul.
Balaurul aștepta ofranda,
Oaspeții așteptau mâncarea
Și fetele tinere, moartea.

Fiecare inimă are sonetul ei,
Mai de preț ca orice există sub adâncuri.
A fost Țara Galilor

Elena

Cea mai frumoasă dintre muritoare,
Elena și-a încoronat surorile cu slavă și trufie
Iar în lumina soarelui
Ne împletea părul cu trupul nimfelor,
Iubitele lui Zeus,
Ele adunau florile de pe morminte.

Pentru noi, războaiele s-au câștigat
Bărbații noștri ne-au dat ce-i mai de preț.
Mi-ai șoptit:
Ei sunt robii frumuseții,
Să-i cinstim cum se cuvine!
Și sângele stăpânilor ne-a iubit vitejește.

Ave, Împărăteasă! În Troia e liniște
Să cântăm împreună imnul gloriei
Căci numele nostru e scris în pietre.

Aripi de plumb

Strălucitor, un șoim
Cu pene sălbătice de mătase aurie
A zburat din cerul lui curat până la mine
Și mi-a șoptit cuvintele unui suveran:
Lumină, cer și fericire.

Într-un ochi avea soarele
În celălalt luna.
El știe!
Flautul la care cânt se aude și astăzi
Aripile mele sunt de plumb și cresc
Iar trompetele deschid porțile veșniciei.

Suntem două păsări ale aceluiasi soare
Să dansăm în cinstea lui!
Să dansăm
Până când florile vor dispărea de pe pământ.

De chipul meu

După secetă,
De chipul meu am lăsat să se bucure pădurile
Ochii mei i-am dat câmpiilor de piatră
Și sunt o primăvară plimbată
Pe un covor de ani bătrâni ai pomilor.

Dar eu, dragostea mea, nu mă pot dezgoli.
Sunt avară de fragila mea tinerețe
Și am o delicată înfățișare.

Un zgomot al vântului într -o cupolă
E chipul meu de când am părăsit norii
Să fiu eu codru, încântare
Toate anotimpurile, îndrăgostită
Să vizitez orașe în tablouri, iubită
Să port o piele proaspătă de frunze:
Ca pe o haină, o haină a mea, tânără.
Sărmană frumusețe!

► **NICOLAE NISTOR**

Elefantul din vitrina de cristal.

călca atent printre bibelouri
să nu strivească visele
de porțelan ale acestei lumi
pe lângă el treceau
coloane de muribunzi
fără conștiință care mergeau
în pădure să moară
doar el se strecura printre
oameni ca o umbră
să ascundă locul unde
se va retrage definitiv
singurul loc sigur
în afara vitrinei
unde era scos
la vânzare
o vânzare de lux
pentru că era alb
apoi închis în el
refăcea visele
prin descătușarea cuvintelor
ca un galop de elefant tânăr
care împrăștia cristale

▶ **DAN ȘALAPA****Fuga de pe Terra**

Doamne,
 În noaptea asta fug de pe Terra
 Iau un taxi și tot o tulesc,
 Unul mai tare decât acela
 Din "Taxi Driver" cu De Niro,
 Te rog,
 Adoarme-i în post
 Pe polițiștii intergalactici
 ai lui Spielberg,
 Lucas și Saizescu,
 Și mai slăbește, te rog,
 Atracția gravitațională
 Și îți promit că mă-ntorc
 De pe Lună, totuși,
 Să-mi irolesc păcatele și moartea,
 Aci, pe planetuța asta, simpatică,
 Frumoasă ca o măsea de minte

Batem palma, Doamne,
 Sau chiar îmi iau cosmosu-n cap?

Divorț simbolist

Luna, luna aceasta divorțează!
 E un divorț de formă,
 Ea diformă fiind
 Din cauze fără formă
 Și pe un fond fondant,
 Dar nefondat,
 Un clar divorț, declar aci,
 Cu mari neclarități
 De clarinet dezacordat
 Precum un dezacord
 Între un cord și-un cont bancar;

Un mic tramcar, tramvai ca vai de el,
 E-acest divorț de pus la colț,
 Divorț de care și un vortex
 Oricât de circular, solar,
 Solenoid, ovar ovoidal,
 Sinusoidă insipidă,
 S-ar face o rece cărămidă,
 Pe loc și toc, și tic, și tac
 Ca un orologiu de brotac,
 S-ar da și peste cap,
 Și peste pește,
 Material de caviar concav

Și niciun pic bolnav!

Ah, ce mai divorț
 Complet impur, dar brav,
 Divorțul lunii de simbolismul sclav!

Covoare și tălpi

Covoarele toate
 Se aștern din când în când,
 Pe cei mai înalți pereți,
 Tavanul ar vrea și el să fie
 Plin de minunatele fire-mpletite,
 Dar tace meditativ ca un guru,
 Doar podeaua zâmbește,
 Lustruită de sărbătoare;

Ea știe prea bine:
 Vine o vreme când tot
 Ce-i călcat în picioare
 Înviază ca lumina
 Și urcă pe verticală
 Vestind sacrificiul tălpilor
 Ostenind pe orizontala alcătuirii.

Ploaia

Cerul cheamă apele
 Să i se adune sub lacrima norilor,
 De acolo, le lasă peste pământ,
 Peste asfalt, peste iarbă
 Și peste minți slobode,
 Tună și fulgeră ca-ntr-un joc
 Nedescoperit de magicieni,
 Știut doar de copiii precoce,
 De acei mici Nikolas Tesla,
 Care ne înconjoară
 Cu atitudini foarte serioase,
 Pe care noi le traducem
 Drept capricii de odrasle răsfățate,
 Dar priviți, fiecare fulger
 E un secret irepetabil,
 Fiecare tunet e o muzică
 Scrisă o singură dată,
 Bucurați-vă,
 sunteți
 Contemporani cu inefabilul
 Chiar acum
 Și de fiecare când plouă,
 Când tună,
 Când fulgeră
 Ori vă fulgeră un gând

▶ CARMEN ȘTEFANIA MATEI

nod

mă îmbrățișează o pasăre cu aripi infinite
eu nu o iubesc dar ea, da!
o urăsc pentru această iubire
plămânilor mei le-au crescut pene
ea se bucură nespun, îmi spune
că-i tot mai aproape de suflet
mi-e frică
nu-i blândă ucide fără milă, tot!
chiar și dimineața aceea
când am senzația c-am renăscut
ea o prinde și o rupe
iar eu nu știu efectiv pe unde să evaderez
ea mă iubește nespun, îmi spune mereu
într-o zi am să fac o gaură în penajul ei
am să-i sfârtec înveliș cu înveliș
până când am să văd zorii zilei din nou
n-are cum să ajungă la suflet, nici eu nu am ajuns
sunt un biet călător cu buzunarele goale
pantaloni rupți îmbrățișat de o pasăre neagră
prin lume
adevărul e că suntem mai buni în a fi răi
rău și bine o pojghiță subțire de gheață între suntem
într-un dans perpetuu
nu ne pricepem tot timpul
ne lovim atunci când ritmul muzicii ne ia
prin surprindere
sau pur și simplu nu ne este în sânge
în afara sferei noastre hăul ne strigă pe nume
îl auzim îl vedem îl simțim îl ignorăm
de foarte multe ori îl visăm
cum ne înghite știi căderea aceea în gol
când vrei să te trezești și nu poți
și nu ești foarte sigur că visezi sau că ai murit
de fapt clipele alea de incertitudine
parcă ar fi cele mai lucide clipe din viața ta
când de fapt nu te mai regăsești nicăieri așa este
nu suntem ai nimănui
nici măcar nouă nu ne aparținem
ce bine că ne distanțăm iluzia fericirii
ne dă această senzație că nimic rău nu se poate lipi
de noi sunt acele momente când pur și simplu zbori
mergând și plângi râzând pentru că tu crezi
că poți crede până la capăt în ceva
pentru că blestemata aia de speranță nu-ți dă voie
să renunți
te face să lupți până la ultima picătură de sânge
stoarsă din tine
așa ești tu construit ar spune unii alții

și-ar băga picioarele în ea de viață â
și ar dansa nebunește pe pojghița aia subțire
de gheață știi de ce
pentru că avem doar o singură șansă

acum

cercuri de păsări zboară printre nori
azi e soare cu dinți în casă suntem puțini
fugim de oameni
cuvintele îngheață sub măști
ne prefacem că suntem bine
ne râd ochii și-atâtea scenarii peste scenarii
culori peste culori noiembrie așa nu ai fost
frați părinți bunici ce mai faceți
nu ne-am văzut de mult timp
e frig și stăm în case puțini lângă sobă
în tăcere doar lemnele trosnind pustiu
am învățat să plâng fără zgomot
fără nimic
oamenii mă văd și trec apă liniștită
unduire circulare neant ploaia vine
din senin niște nori adunați plumburiu
se întunecă e târziu i-am pus visului mască
just în case îi râd ochii
îl văd îl simt e a doua mea viață
nu-s numai eu e toată lumea
suntem mulți de data asta un pic mai apropiați
dar nu-i decât o imagine imaginație
frați părinți bunici nu ne-am văzut demult
ce mai faceți

păpușile spun te iubesc

liniștea asta ne ucide lent de parcă viața
nu ar face exact același lucru
dar ne place să dăm vina unii pe alții noi în noi
să ne scoatem curați ca cei mai buni pământeni
nu, de ce să oprim planeta hai să mergem până la
capăt să ne scoatem ochii permanent
să cântărim iubirea gram cu gram
până o să o luăm razna
să auzim păpușile spunând te iubesc
da, ca într-un blestem
noi să răspundem automat și eu!
nu, nu opriți planeta vreau să merg până la capăt
odată a fost o mare albastră ca un univers nou creat
două inimi de carne strâng scoici
și apoi le aruncă înapoi în mare doar una rămâne
și se apropie de ea învățând sunet cu sunet
despre liniște
te iubesc! ...

și eu!

▶ DAN PETRUȚ

01. noaptea în care m-am întins alături de Dumnezeu

era o noapte înaltă, după cât de ușor puteam atinge vârful copacilor, mirosea a zahăr ars, păsări duceau gustul de cacao spre locul cu vizibilitate, scriam despre omul bun pentru care nimic nu părea greu de făcut, mi-a întins o strachină cu friptură de miel, ca unul dintre vulturii strânși pe stârv, am închis ochii așteptând judecata, nu mi se întârea nicio parte a trupului, după cum auzisem că se întâmplă cu cei spânzurați, semn că iubirea dintâi îmi trecuse. voi scăpa cu câteva răni, dar voi fi mai departe un trup și nu mă voi despărți de cap atât de repede cât mi-ar dori bogații orașului.

de un prost-gust desăvârșit, împăratul mi-a spus: poți să scrii un psalm și mai frumos despre mine? atunci l-am rugat să-mi descante, vrăciul său personal mi-a desfăcut un ananas pe masa improvizată din brațe de oameni și tigve în care ghicea viitorul, moartea strănuta printre cruci, narcisele mici încercau să-i înșele privirea, ceea ce mi se părea de neînțeles.

ospățul nu începuse fără semnul în care lumea își punea mari speranțe, focul își trecea limba pe fețele noastre schimbate în rău, Dumnezeu strălucea de o parte și cealaltă a mesei, m-am întins lângă el ca și cum aș fi ignorat înțelesul acelui titlu cu sens divin, coborât din abstractul în care plutise, devenind brusc tangibil, măsurabil într-un fel ce mă amuțea, șarpele nu părea să știe să mintă. într-adevăr, nu părea.

02. ideea de a scrie

te iubesc așa cum o fetiță își strânge păpușa la piept crezând că îi va spune mamă
așa cum păsările sar de pe un tren pe altul și cablurile nu le fac niciun rău
sau cum ploile acoperă crăpăturile
pentru ca țăranul ion să se întoarcă acasă ud

aspru
până la piele gata să uite cât a trebuit să aștepte
până a sărutat pământul convins că de atunci ești a lui
așa cum sunt eu de ideea de-a scrie

03. casa soarelui

ninge atât de frumos, încât nimeni nu poate să-mi facă vreun rău.
după somnul ce-a ținut luni întregi, credeam că înnebunesc precum cei mai buni dintre oameni. doctorul îmi arată un punct: definește normalul, după mintea mea, în mâini potrivite lutul ia forme umane.

am văzut munți de pământ scoși din pieptul copacilor, nenumărate noduri cu suflet se rugau pentru blândețe și apă, din tăișul cuvintelor, mi-am făcut coarne de plug în apărarea iubirii.

bunicul, din ce în ce mai puțin, stătea pe un pat lângă sobă, îi curgea dintr-un picior, bunica plecase, mama năstrea și nu voia singură, privea către ușă, din pântecul ei am promis să nu uit moartea în locul plin de lumină, încercam să-l trezesc ca pe un om pe care nu-l poți atinge cu mâna.

05. căpșunarul

Mi-au adus ce-a rămas de la alții. Am aruncat farfuria cât colo. Iar m-au bătut. Mi-au pus foarfeca-n păr, m-au târât, m-au călcat în picioare. Le-a fost frică prea mult. Doar viața poate lovi așa de rău. Stăteam cu mâna întinsă, parcă cerșeam. Nu știam ce se-aude: apa din streășină ori sângele meu, clocotitul. Ceilalți copii dormeau prost; dădeau vina pe mine. Educatoarea și-a scos haina și-a zis: nu așa se educă un suflet! Am început să văd prin pereți. Șoapte cu forme gotice sau altfel de cum citisem în cărți, dar absolut goale; palmele mamei. Visam. Nicio line-ntreagă. De la încheietură la vârfuri. Faguri de căpșuni. Îmi era ciudă să vorbesc răgușit așa că i-am scris: ia-mă acasă! Doctorul mi-a pus mâna în piept: ăsta moare râzând, dați-i sânge. Sau mai faceți! Nimeni nu îndrăznește să mă taie Femeia în alb mi-a zâmbit: Îți e frică? Ba nu!

Mirosea a mâncare!

► EMILIA PETCOVICI

caii mei negri...

țin minte tot... și frunzele veștede,
și cerul spart de ploaie,
și toate cuvintele frânte pe buze.
tot țin minte...
iar niciun răspuns e un răspuns.

sunt mai nebună ca luna plină...
nu mai aud nici un alt glas,
nu mai văd nici o singură culoare,
doar caii mei negri nechează.

La marginea nopții...

Încet, s-a întors cu fața spre fereastră,
și a rămas așa, până i s-a limpezit privirea.
Un sâmbure de adevăr a început să încolțească,
lăsând-o cu privirea rătăcind prin cameră.

Fusesse o noapte crudă și totul era anapoda acum.
Inima i se urcase în gât... se întreba
dacă nu cumva moare; gândul îi răsuci golul
stomacului, făcând-o să plângă.

La marginea nopții, acolo unde visele ei cădeau
și se topeau ca fulgii de zăpadă,
ea și-a lipit fruntea caldă de peretele rece;
simțea mirosul de cărămidă veche și umedă.

îmi las inima în palmele tale...

când nu îți voi mai putea spune
am să ascult un cântec...
când nici să ascult nu voi mai putea
mă voi scrie, iar cuvânt de nu voi mai fi
îmi voi lăsa inima în palmele tale
să o citești până la capăt.

același drum...

uite mamă
e pe sfârșite toamna
eu însă umblu încă desculță
pe-același drum vechi de piatră
și îmi prind margarete în păr

de ce înfloresc
nu știu
dar sigur e și drumul tău.

rătăcire...

când rătăcea
ea rătăcea prin hățișul trăirilor fără nume
adânc
într-un iureș al ceasurilor
se simțea ca un strigăt într-un pahar gol
și se putea așa de ușor pierde
căci soarele alunecase demult din calea ei.

nicio veste...

înfrigurate degetele mele urcă și coboară
pe stâlpul rece de la poartă -
n-am primit nicio veste nu trece nimeni

cercetez strada... cu grămezile de spații goale
aruncate la întâmplare
seamănă cu ziua de miercuri
când se ridică gunoiul

nu vine nimeni totuși las poarta descuiată
singur și risipit în toată casa
albește dorul meu

Să mai fi rămas...

Anotimpul s-a oprit în caisul din fața casei
pământul îi poartă umbra; ca o potecă veche,
eu port umbra ta.
Lumina începe să scadă - s-a întunecat cerul -
și o ploaie fină se grăbește să picure;
să mai fi rămas un ceas, m-ai fi dus să văd florile.

încă o toamnă...

până ochiul meu străpunge întunericul
cu fiecare clipire câștig o noapte
iar când zăpada va fi acoperit toți trandafirii
eu te voi fi iubit încă o toamnă.

noapte fără lună...

prin perdea
din spatele unei amintiri fixează atent strada
trotoarele se preling pustii pe sub felinare palide
strada rămâne cu privirea-n gol
repetându-și că viața uneori întârzie

telefonul meu continuă să rămână mut
cu ochii nehotărâți între zâmbet și plânset
fixează strada...
împărțim momentul de stânjeneală pe din două

▶ **VASILIE AURELIAN ALIN**

Chemări în noapte

Întrebare pe carnea mea
moliile solare
Noapte, viermii tăi
ca un fagure
mănâncă vina mea
De unde? Cine? Încotro?
Viață
Rost
Mai bine tăcere
ghilotină amară
peste cuvânt
defunct
Mistică
Unire
Mormânt
Dor
Nespus
Sus
În curând...

CEC

Liniștea picură în inima mea
tortură chinezească
vocea ta cu anii
neauzind

Ca un CEC în alb mi-a rămas imaginea ta
în pupila tăiată cu zimți de argint
Între mine și tine sunt atâtea litere
un orb ar putea scrie biblioteci întregi
iar eu
vrând să-ți sărut buzele dintre picioare
leg litera A de E

În Marea Trecere

Pare că încă mai trăiesc
nu-s nici plin nici gol
pășesc egal lovindu-mă uneori de umbre
Cuvântul e mai prețios decât aurul
și poate de aceea oamenii au devenit ieftini
și ușor de amanetat
Norii aceia anunță ploi
dar lumea crede că e bine
încă poți să mănânci mici în piață și să bei bere
încă poți să-ți susții echipa favorită
încă poți să înjuri politicienii

încă avem bordeluri și droguri
și mc.donalds deschis non-stop
În stație mă așteaptă încă doi oameni
Patru fără zece
Pentru puțin timp o irealitate atât de lungă...
Oare mașinile acestea trec prin fața mea
ca o ironie a șanselor irosite?
dar cum să prinzi chiar și una singură
să te arunci în față și să prinzi o șansă?
trupul meu e prea fragil se sfarmă la fiecare pas
Patru și două minute
Ar trebui să vină autobuzul albastru
s-au scumpit tare biletele
toate se scumpesc și toate au un preț
poate că de aceea cămilele poartă ace în urechi
când trec pe trecerea de pietoni
iar mașinile le lovesc din plin
în gol
Dar de ce nu mai vine autobuzul
Patru și două minute
și timpul de ce stă pe loc

Teoria literaturii

O să vă cânt noua poezie-cimitir
ca un necromag o să fac să danseze
prin fața ochilor voștri formele goale
de dincolo și de aici
O să împodobesc cavoul cu flori alese
în timp ce coasa va defrișa
prin pământ
iar tămâia vă va intra prin urechi
în gură
să vă spele picioarele
sunt un copil cu o păpușă
mă joc
cu un sentiment
cu un gând
cu mine însumi și cu voi
cei adunați la acest priveghi
„Optzeciștii ne-au făcut colivă
și de-atunci tot mâncăm
de-aia am făcut burtă și ni se tot apleacă”
poietic vorbind
„Cu ei poezia noastră a devenit mică
atât de mică
îți trebuie microscop și pensetă
atunci când o cauți prin pantaloni”
„Dar măcar stăm la aceeași masă
cu poezia europeană” - vor spune ei
„Da ne-am sincronizat în impotență”
Vă îndemn la pastile albastre
să facem
să (f)putem poezia Mare
„cri-cri-cri/ cri-cri-cri”

▶ LIDIA ZADEH

ORIZONTUL

mă îndoiesc de mine până la dezlegare
ca o barcă pierdută într-un ocean fără limanuri
neștiind dacă valul mă duce înainte
sau mă lasă în urmă
mă îndoiesc până și de orizontul pe care îl văd
ca și cum linia lui ar fi doar o iluzie optică

dar în mijlocul acestei îndoieli
unde totul pare să-și piardă sensul
se întrezărește o speranță
nu din apă
nu din cer
ci din adâncul meu
îmi adun puterile și las teama în urma mea
apoi continui să înot spre necunoscut
pentru că orizontul există doar pentru cei care
cred în el

OGLINZI

ochii nebunilor strălucesc fără să ceară voie
cuiva avizat
e vremea lor
își împletesc părul cu mâinile înspre răsărit
în foișoare tăcute
e vremea cântecelor de leagăn
să se audă dinspre asfințit

câțiva poeți fictivi se privesc în aceeași oglindă
viața lor este o rădăcină de plop simplificată
dar nimeni nu vede că toate fețele sunt rădăcinile
aceluiași plop
mort de câteva secole

CUPRINS

aș schimba cuprinsul cărții de câte ori o răsfoiesc
dar ar putea fi prea târziu și chiar inutil

îmi citesc soarta pe fiecare pagină
și fiecare pagină e un poem
un poem alb-negru ca o fotografie veche
sau mai bine spus ca un negativ decolorat
aș fi vrut să nu te întâlnesc
aș fi vrut să nu te iubesc
fiecare vorbă neprimitoare ne-a fost
un pumn de pământ
așa pe tăcute aproape că ne-am îngropat
în noi înșine fără să ne dăm seama

aș fi vrut să nu mă întâlnesc
aș fi vrut să nu mă iubesc
chiar și acum când tinerețea este la final
și nici că-i pasă de tristețea noastră

TIMPUL

aș rămâne vie într-o stare de hibernare
abandonată unui destin de sine stătător
cu inima goală de atâta remușcare
cu ochiul plin de albul sărat al nopților

mă reculeg fără să cer voie cuiva
iar într-un pustiu minuscul al timpului meu
am curaj să mă privesc printr-un vizor
ce ar mai fi de văzut?
voi continua să scriu despre orice
în mijlocul nopților
până când ritmul obsesiv al silabelor
va deveni un imn al sorții

povara eternității e oglinda securizată
a deșertăciunii
aș putea împărții noaptea cu același cuțit
care pe vremuri mi-a fost stăpân
și care mi-a întunecat sângele
cu amarul lui metalic

de atâta nesomn îmi risc existența
inima îmi bate din ce în ce mai rar
totuși
o mai aud

SUPRAVIEȚUIRE

inventez pretexte care să mă rupă de realitate
să-mi golească ochii de lacrimi
și să-mi astupe rănilor mușcate
necuvinte dintr-o dragoste putredă

existența mea depinde de aroma ceaiului
și de gustul amar al ciocolatei
de aceea când mă gândesc
la singurătate
și la urma inelului de pe degetul nechibzuit
mi se face o greață imensă
cât o câmpie de greață
se poate supraviețui frigului din curtea casei tale
se poate supraviețui chiar și priverii nefirești
cu munți de ciocolată pe rafturile din camera ta
se poate scăpa de starea de rău doar dacă
nu ești dintre aceia care sunt fără de scăpare

dacă tot vorbim despre supraviețuire...

▶ **SORIN MICUȚIU****Vecernie**

hipnotizat
soarele privește în craterul apusului
învăluit în văzduh
în mireasma zilei a patra

o linie magică
desparte lumina de întuneric
și în umbră îngerul cântă
veșnicia îngenuncheată
în urma ultimei raze
tot cerul îl pleacă odată cu mine

Mama

peste sufletul meu a pus stăpânire
un anotimp fără nume
uneori mă visez desculț
alerg peste pietrele scăldate
în râuri de lacrimi
în așteptarea unei minuni
de înger rămas

seară de seară furișată timid
în memoria mea nu te sfiești să-mi spui
că aștepti bucuria invitației la o cină
între cer și pământ

Nostalgie

sub tălpile desculțe iarba cea crudă se pleacă
verde și moale și udă de rouă îmi fură privirea
răzlețit mi se culcă în poală îmi arde-n călcăie
cândva
pe Tabor copilăria zburda cu îngerii fără aripi
copii ca și mine

Când oamenii tac

mărginită de umbrele fără frunze
cu mâinile vârâte adânc în buzunare
luna nu are nevoie de măști

distanțată de nori o creangă uscată
se rupe sub tălpi și printre gânduri
își face loc suspinul timid
vântul fluieră un colind
într-o noapte de iarnă
surprinzător masca facială schițează
un zâmbet

▶ **IULIA DRAGOMIR****Pământul Făgăduinței**

M-am scufundat ca într-un râu
Am râs și am plâns, am tot descoperit
în văpaie povestea poveștilor
Mi-ai fost stâlp de nor inspirație
stâlp de foc
rânduială în robia sentimentului.
Cu privirea lipită unul de celălalt
ca într-o o izbăvire fără de sfârșit,
împreună dintr-o parte în alta
cu un toiag dăruitor de timp
dragostea, râvnind continuu

Boboteaza

m-am trezit invitată la ospățul timpului.
Dragostea se deșerta în palmă
eram lângă lacul adânc
lin în care soarele își scâldea privirea
mă purtase pe aripi la Teofania lumii
am întins mâna pentru împărtășirea cu viața
dimineața

Excelsior

În copilărie ninge
și alunecam pe derdelușul ochilor
era un decor în care pășeam cu tălpile goale
alergam învățam să îmi fac scut din tăcere
dansam pe acoperișul înserării
se potrivea mânășă baletului printre cercuri
creșteam căutându-mă

Nădejdea vieții

ploua și apa curgea prin tavanul zilei
se prelingea, iar eu stăteam întinsă în pat
între vise simțindu-mă ispitită de apropierea
unei dezlănțuirii exact așa cum mă simțisem iubită
cândva îmbrățișată
Ploua în casa chemărilor
și mă propteam în tencuială
să pot elibera din pântecul zilei o mirarea
Ploua și tu mă așteptai
cu un șuvoi de recunoașteri
deschiderea brațelor Îți înfigea ochii tăciune
în privirea mea abia susurată

anul întindea din ușă sărbătoriri

► GELU UNGUREANU

PLACIDITATE

Ce poate fi mai grav decât un descântec
simulacru stins cu tăciuni cu tot
în apa templului? Haosul de la intrarea în
neant recidivează pe zi ce trece
cu atâta convingere
dar
despre neant n-am să discut cu cei ce-au fost
cum strugurii pentru vulpe sunt puși.

FATUM

Prea multe îndemnuri sunt înscrise pe ușa
Clopotniței când ispitele se răzvrătesc
în noi spre ducă

să facem schimb de pretenții cu erezii,
pe albia secată ce tot așteaptă râul înapoi?

În noaptea asta cu popasuri curtate și sfioase,
trec zvonuri de tămâie printre brazi,
ne-am putea lecuî ochii
rămași priveghi al chipului de ceară
păzit de lumânare.

FIOR

După lungi așteptări redevenim începători
iar tu o ții una și bună
că fulgerele nu fac altceva
decât să sâcăie norii ori să provoace virtuale
zâmbete naționale.

A îmbătrânit ecoul aporiilor din tinerețe
în surdină de mi se înfioară burta
ca în liftul de mare viteză ce încă
mai coboară-n mină.

REFRAȚIE

Am simțământul că ștacheta
înțelegerii a fost ridicată peste noapte,
îmi vin la îndemână numai încercări nereușite.
Caut să explic neputința prin felul de a fi
și sper că nimic nu este mai vremelnic
decât privirile aruncate-n van.
Încă nu reușesc să intuiesc direcția razelor
ce bat în geamul întredeschis
spre curtea mică a marelui imperiu.

SEMILUNA GLUMEATĂ

M-ai împins până am clarificat
lucrurile
în camera falsă mi-ai dat brânci
cu poemul abia început am devenit radical.
Penumbra de aici nu știe ce vrea
dă să se întoarcă. Am numit-o înserare,
nu i-a convenit și mai să plesnească de ciudă.

Când semiluna glumeată îți hărăzește locul
din hamac
te-ar adormi cum leagănul pruncului
e legat de genele Domnului.

PENITENȚĂ

Sunt un cerșetor cinstit, dar și viclean,
când donatorii mi-i aleg.
De la tine am primit numai cuvinte bune,
de la el un acatist.

Am proferat chemarea îndrăzneată
de lângă cușca cu lei, ai răspuns cu privirea
de gheață, dar înduioșată apoi
de ochii-ncarcerati cu ei.

PAROLĂ

În sfârșit am ațâțat ceva
din sentimentul compasiunii
mă privești cu milă relativă
și o subită mângâiere rămasă
dintr-un instinct primar.

Profiți de briza ingenuă ce te înconjoară
parfumată te retragi în ea.

Incert, promiți că vei evita
nuanța neagră ce acoperă ca un vâl
cântecele orchestrei îndurerate.

MUȚENIA ÎNTREBĂRII

O sete de clipe rare chinuie dorința și suferi
cu gândul să afli ceva despre agonia
nesfârșitelor numere.
Te-ncearcă o întrebare demult neîntrebată
Muțenie căzută-n desuet de dragul tăcerii
Îndoiala tresare sub sprâncene. Să procur
o scânteie pentru ochii prea mult astâmpărați
și-o iască de aprins zorii pierduți?

▶ ADRIAN IONA

ACUM CITESC

(e un fel de-a spune)
 ...de fapt mă interesează
 mai mult spațiile dintre cuvinte
 și punctele - da!
 punctele ce-mi pun piedică
 ...adică mă împiedică
 să mă gândesc numai la ce ascund
 cuvintele
 poate avea dreptate Pessoa când spunea
că orice punct e chiar centrul infinitului
 ...asta însemnând că și *eul* - ca punct imaginar
 ar putea fi centrul acelor confuzii
 ce-mi contrapunctează viața
 ...de care devin vag conștient
 atunci când ne-trăind
 doar citesc sau - mă rog!
 atunci când erect și eretic
 în numele unei rațiuni (fără vreo necesitate)
 sau a unei necesități (fără vreo rațiune)
 trec printre cuvinte
 de fapt
un fel de rătăcire tristă
 ...în timp ce eu citesc ca și cum aș trăi
 o altă viață în contratimp -
 sau poate nu

AM AFLAT

(poate nu întâmplător) că *existența denumește ceva*
care a fost deja trăit
 numai că pentru mine de cele mai multe ori
 a trăi înseamnă să rătăcesc printre lucruri
 desigur
 și printre cuvinte se poate rătăci
 ...dar ele - odată cu timpul
 mă macină mărunț tot mai mărunț
 după care e de-ajuns o suflare
 de vînt - ori duh ca să mă risipesc
 asta - dacă nu cumva
 între timp voi fi reușit să intuiesc
ceva din Sensul (contrar sau dimpotrivă)
 care se caută pe sine în mine
 ...atunci când la rîndul meu
 îmi caut un sens rătăcind printre cuvinte

ÎNTRE LUCRURI

și cuvintele despre lucruri
 mereu se naște îndoiala de aceea
 cu ce ascund cuvintele în noi
 și noi în cuvinte nu *se poate trăi într-o lume*

dincolo de gânduri nu se poate trăi
 cîtă vreme uitările noastre
 (*după geometria ascunsă a firii*)
 nu se întorc în noi
 nu se întorc pentru a deveni
 presimțiri și desfătări
 poate ale unor altfel de simțuri

ÎNTRE

gînd și actul ce dă trup gîndului
 un fel de *așteptare activă*
 sporește - parcă prezentul
 ...îi dă amploare și simultan îl exaltă
 îl face fecund pentru că nu mai este
 un simplu *acum* în care se petrece
 un fapt - ci o înfăptuire un fel de
cuprindere prin înțelegere
 ...despre care se poate spune
 că se naște din *nevoia noastră*
de a distinge în indistincția
întîmplătoare a lucrurilor

ERA ÎN ZORI

iar mintea mea asemeni unei pînze
 (fără centru ori margini) se vâlurea - parcă
 sub *presiunea ușoară a unui gînd*
 a gîndului meu din zori - mereu zorit
 să dea contur clipei când deschid ochii
 ...și constat că lumea există că eu exist
 ceea ce mă face să-mi doresc ca viața să fie
 o perpetuă dimineață chiar dacă - uneori
 mintea mea va fi asemeni unei pînze luată de vînt
 chiar dacă - alteori voi simți cum timpul
 trece prin mine (ca prin nimeni)
 spre nimic

PENTRU CĂ TRĂIESC

doar în măsura în care sînt trăit
 am ajuns să cred
 că ceea ce numesc „eu”
 este mai curînd un fel de mască
 alcătuită de „nimicuri”
 împerecheate nu prea bine”
 de aici vine - poate
 și nevoia de-a căuta în oglindă
 ce-ar trebui să găsesc în mine
 aceeași oglindă
 în care privindu-mi privirea
 tot încerc să-mi dau seama:
 de ce - uneori
 chipul nu e decît o mască
 de ce - alteori
 masca pare a fi chipul

► GABRIEL DINU

E totuși bine!

Războiul din Ucraina nu s-a încheiat.
Așa cum nici războiul tău cu tine
nu s-a sfârșit,
dar nici războiul meu cu mine
nu a ajuns la vreo pace.
E totuși bine!
Ochii noștri au privit ochii
lui Mihai Eminescu.
În unele zile, cândva
ochii mei au privit
ochii lui Aurelian Titu Dumitrescu,
în alte zile, ochii lui Aurelian Titu Dumitrescu
au privit ochii zeului Nichita,
pe când scriau împreună
Antimetafizica. Ochii tânărului Nichita
au privit ochii lui Tudor Arghezi
recunoscându-l ca patriarh al literaturii române,
de-atunci, i-a sărutat mâna.
Celui care copil fiind,
într-o zi l-a privit fix în ochi
pe Mihai Eminescu
intersectându-se pe stradă.

Ce-ți doresc ei ție, dulce Romanie?

Se dedică celor de la pădure

Ce-ți doresc ei ție, dulce Românie?
Politruci de aur, de argint și ghips?
Vin și călăvie, când pe năsalie,
te-au adus cumva.
Să îi ierți că au uitat ce-au vrut,
de fapt. Și-au pupat inelul la înalte porți.
Uneori desigur, te-au strigat în somn,
alteori în șoaptă, niciodată tare,
să nu îi audă păpușarul șef,
să nu îi certe, păpușarul mare.
Acum că ai aflat, totuși, în sfârșit,
dulce Românie, țara mea și a lor,
pot atât să-ți zic, pot atât să plâng,
pot atât să-ți strig:
-Dulce Românie, culcă-te la loc!

Zâmbetul morții

Nu mi-a zâmbit ea. Era moartea.
Îmi zâmbea pe furiș din oglindă.
Parcă ar fi vrut să-mi spună:

-Pandemie ușoară!
Parcă ar fi vrut să mă certe
că nu port mască.
Nu mi-a zâmbit ea. Era moartea.
Aceeși pe care am mai întâlnit-o
cu ocazia unor accidente de mașină,
în viața asta. Nu mi-a zâmbit ea.
Era moartea. Îi mai zâmbise lui John Lennon
înainte ca acesta să acorde un ultim autograf.
Dar și poetului român Ioan Stratan,
cu câteva minute înainte de-a fi găsit
într-o baltă de sânge.

Incluziune

Atunci am râs, sau poate am plâns:
M-am născut *de ziua miliției*,
la Spitalul Brâncovenesc!
De bucurie, cârmaciul de-atunci,
a demolat spitalul.
M-am născut de ziua miliției,
Ana Blandiana nu scrisese cartea
despre motanul Arpagic,
Vali Sterian nu compusese
piesa Antirăzboinică.
M-am născut de ziua miliției,
într-o societate ce o prevestea
pe cea de azi,
care ne vroia tuturor binele,
dar în afară de unii,
toți o duceam tot mai prost,
de la o zi la alta.
M-am născut de ziua miliției
și devin din timp în vreme,
tot mai anormal și mai xenfob
pentru ceea ce trăim azi.
Într-o zi am vrut să intru și eu
în *rândul lumii* ăsteia
și am mers să-mi cumpăr
ca orice bărbat din zilele noastre
ce respectă sfânta corectitudine politică
material pentru o fustă.
Dar, vânzătorul din mall era kurd.
Și mi-a răspuns în limba chineză.

A închis ușa și a plâns

A închis ușa și a plâns! Mereu plagiem
câte ceva. O viață, o iubire, o moarte
o eternitate. Era vineri sau joi, Nici numai știi.
Era poate soare sau nori. A închis ușa și a plâns!
Pe pagina de facebook
a lui Dumnezeu, nu era nimeni.

▶ NOEMINA CÂMPEAN

SECVENȚE

1

în visul meu mama mea ajunsă la bătrânețe e
 însărcinată
 dar nu cu mine
 nu sunt eu copilul pentru care pântecul e prima
 casă
 nu eu urmez la accidentul nașterii
 pe banda rulantă de la supermarket sau
 pe scara ascendentă a lui iacob
 din grădina de zarzavaturi a bunicii
 nu sunt eu copilul care va supraviețui venirii pe
 lume
 intrării în viață
 intemperiilor climatice și jocurilor de noroc
 săritului de muștar ca funcție și atribuție paternă
 să mă plimb pe bicicletă în salonul 219, etajul doi
 e fezabil doar pe timpul nopții sau în vis
 stăteam pe balcon în plin soare cu
 mâinile ei în mâinile mele
 sentința medicului verbalizase moartea
 mamei mele însărcinate la 62 de ani
 cea mai frumoasă vârstă
 pun în acord adjectivul cu substantivul
 ca să accept înainte de vreme
 într-un timp care nu mai respiră
 moartea mamei mele. tocmai ca eu să fiu îngerul
 feminin al morții
 în pantaloni scurți și pelerină lucioasă de thriller
 copilul imposibil care anunță stingerea
 printr-un alt copil imposibil cu pielea încrețită
 născut deja îmbătrânit aruncat pe malul apei
 precum moise
 în coșul de papirus

2

fobia legată de toate datele din calendar
 folosim cuvintele și nuanțele care ne reprezintă
 intervalul dintre o reprezentare și o alta mai
 neghioabă ca ea
 aș vrea să mă adresez organului tău desprins
 chirurgical de organism
 atunci când pornesc în căutarea lui în lumea cea
 largă
 îi compun descântece, îl feresc de deochi
 îl așez între eșecurile și nefericirile vieții noastre
 în luna iulie redevin o poetă a morții
 a destinului neiertător
 iartă-mă că nu am fost de față când
 medicul ți-a recomandat să nu mănânci supă de
 varză

să nu omiți să mă iei în călătorie printre stele
 nu ai simțit nimic în timpul anesteziei și nici după
 aceea

la trezire te-ai întrebat dacă operația stă să înceapă
 orele s-au comprimat gazos într-un balon roșu
 dintr-un film alb-negru
 ora unu a înghițit cea de-a cincea oră
 eu stăteam pe bancă ca un sac de rafie golit de
 numere de telefon
 de dialog interuman ce nu se putea reanima
 nicicum,
 reverberând zădărnice și vijelie
 schițând neîncetat o influență nefastă de fructe
 contaminate
 și deteriorate în lada frigiderului
 numărăm firele de iarbă de sub piciorul de fier
 forjat al băncii
 și nu simțeam nimic
 și nu simțeam nimic și unele plăci de beton erau
 mai pronunțate la culoare decât celelalte
 n-au mai jucat scrabble din epoca fanariotă

3

mi-am omorât toate neamurile. nici pe nepoți
 nu i-am lăsat deoparte
 le-am croșetat mâinile cu o funie albastră
 de ramurile copacului suferind
 tranșat cu forme anormale de ultima furtună
 furia ultimei furtuni a privilegiat
 carnea lemnoasă consumată de lupii din parc
 cu mult înainte de a deveni o criminală
 nu mai suportasem vizuina de amintiri pestrițe și
 infirme
 ce se zbătea în șocuri termice să iasă de sub
 tiparniță
 și nu-mi îngăduia nicicum asfixierea
 din rădăcinile copacului m-au năpădit bărcile de
 salvare
 ușoare elastice vii anchilozate
 pe mine însămi nu mă pot ucide, dar nici nu mă
 pot izbăvi
 sunt mireasa stărilor de suspendare
 și poate chiar de amânare a păcii
 pe unii i-am îngropat în panoul electric al
 cabinetului meu
 alora le-am falsificat certificatele de naștere ca să
 pară mai bătrâni
 mai uscați și mai amnezici decât sunt sau decât
 vor ajunge vreodată
 celor mai mulți le-am scurtat urechile și pleoapele
 pentru
 a mă uita mai firesc
 a pune un asterisc peste numele meu
 în arborele genealogic al familiei
 adaos fermentativ de glucoză cancerigenă

P R O Z Ă

LIVIU ANTONESEI
BOGDAN-LUCIAN STOICESCU
SIMONA POCLID
DANIEL DĂIAN
LIVIA DIMULESCU
GELU VLAȘIN
VIORICA BÉDU
GEORGE COSMIN BORȘ
ANGI MELANIA CRISTEA
RAUL SEBASTIAN BAZ
MARINA ANCA – FRANȚA

▶ LIVIU ANTONESCU

Seara în care a dispărut Kazimierz

Nu, nu este vorba despre vechiul meu prieten KJ, pe care l-am cunoscut pe cînd era atașat la ambasadă și, împreună cu ambasadorul, au poposit în biroul meu, neoficial; erau în trecere spre Suceava, unde urma să se petreacă un eveniment al comunității poloneze din zonă. Au stat cît să onoreze un pahar de frîncușă de Cotnari, pe care m-am grăbit să-l ofer cînd am văzut figurile lor lipsite de entuziasm la vederea sticlelor de Coca-Cola. Cum mi s-a părut că le-a plăcut, am rugat secretara să-l cheme pe șoferul meu și l-am rugat să ducă o cutie de vin la mașina oaspeților. Nu poți să știi cînd se poate dovedi de folos. Dar cum spuneam, nu de prietenul meu KJ este vorba, slavă Domnului, el n-a dispărut, ci de Orașul Liber Kazimierz, cartierul evreiesc al Cracoviei, așa că opresc digresiunea, deși mi-a făcut plăcere să mi-l aduc aminte, cu tot cu simpaticul lui ambasador. După ce mîncasem de prînz, am ieșit să bîntui oleacă pe străzi și prin librăriile din centrul orașului. Nu este chiar invazie de cărți în alte limbi prin ele, dar cu atenție, poți descoperi cîte ceva. Așa am reușit să-mi iau romane de Kundera și de Makine în franceză, tot în franceză, un roman de Roth, dar și mai multe cărți despre Polonia, viața evreilor polonezi, în traducere, desigur. Polona mea este atît de funcțională încît mă ajută să mă descurc în gări și aeroporturi, pe terase, în baruri și cafenele și, mai ales, la cumpărat țigări, „*dva Marlboro light duza*”. Da, dacă n-ai la îndemînă cuvîntul polonez, pui repede unul englezesc pe care îl știe toată lumea! Cred că *papitosy* a fost unul din primele cuvinte învățate, imediat după formulele de salut și urări. Sînt vitale, degeaba bei o vodcă sau o bere cu un prieten, dacă nu repeți cît mai des *sto lat*. Cum vedeți, polonezii sînt mai preciși decît noi, nu umblă cu la mulți ani, ci exact o sută de ani!

De data aceasta, la cea mai veche librărie din lume, parcă fondată la 1682, dar memoria mea nu are acoperire în aur, n-am găsit nimic interesant. Surpriza avea să apară la altă librărie din Rynek, Piața Mare, o librărie combinată cu un magazin de suveniruri cracoviene, unde am găsit primul roman publicat de Kosinsky după stabilirea în America, un roman scris într-o engleză atît de sumară, minimalistă aș spune, că l-am putut citi fără dicționar. Dar un roman superb, trecînd peste asta, cu imaginația scriitorului debordînd în toate direcțiile.

Se apropia ora patru, cînd aveam stabilită întîlnirea pe o terasă din apropiere și m-am mutat acolo. Marele farmec al Cracoviei stă și în faptul că terasele sînt deschise în toate anotimpurile, mesele sînt acoperite cu umbrele uriașe, iar în partea rece a anului, au încălzitoare electrice sau cu gaz și pături roșii de lînă. Da, Cracovia e raiul fumătorilor! Puțin înainte de patru, au apărut – profesoara de română de la Jagiellonă și un student român, care făcea o specializare acolo, poate studii aprofundate, masterale urmau să vină mai tîrziu, o dată cu bolognizarea universităților. Nu s-au așezat, m-am ridicat eu, plătisem la venirea vodcii, da, cea cu pai, Żubrówka, preferata mea dintre toate vodcile poloneze. Planul nostru nu era complicat, o plimbare de cîtiva kilometri pînă în Kazimierz și o cină kosher acolo. Obiceiul meu în călătorii este să mă adaptez la bucătăria locului, e și acesta un mod de a-l cunoaște. Pe deasupra, asta îmi permite să mai luxez dieta pe care o țin cu sfințenie în țară. Iar despre produsele kosher mai aveam o teorie de uz personal, că sînt sănătoase! Nu le aplic, desigur, o definiție religioasă, ci una de-a dreptul medicală! Iar în Orașul Liber, ca prin minune, puteai găsi produse kosher mai mult decît oriunde în lume, vodcă kosher, piroști, bere neagră porter și orice ți-ar putea trece prin cap. Mie îmi era dor de celebrul żurek, borșul cu de toate, inclusiv ouă fierte și cîrnați, care face singur o masă, dacă nu vrei desert, de cîtiva pirogi cu carne, cei mai buni colțunași mîncăți vreodată, și o porter; pe vremea aceea de vodcă încă îmi era dor foarte des!

Era deja întuneric binișor, în anotimpul rece noaptea se grăbește la Cracovia, sigur că e în sudul Poloniei, dar e totuși la nord. Cobora și o ceață ușoară. Am luat-o pe Grodzka și am început să coborîm spre ținta noastră. Cînd am ajuns la monumentul pentru Katyn, bună ideea cu acea cruce înaltă din lemn, ceața se îndesise deja. Abia vedeam silueta monumentului, iar Wawelul era prins complet în ceață. Mergeam pe trotuarul stîng, ca să nu facem ocoluri și traversări inutile. Înainte de a traversa linia de tramvai, care limita imensa arie pietonală a centrului vechi al Cracoviei, deja nu mai vedeam nici la doi pași, nici unul pe altul nu ne vedeam bine. Cînd am încheiat lunga traversare, două benzi pietonale despărțite de liniile de tramvai, pe malul celălalt, ceața era deja compactă. Ca un loc comun, aș putea spune că era o ceață londoneză, doar că eu am fost de mai multe ori la Londra, în toate anotimpurile, și n-am văzut vreodată ceață, iar ploii am prins vreo două scurte, în primăvară. Într-un decembrie, mi-am scris articolul pentru ziarul la care colaborez atunci, la o măsută din parcul privat din Manchester Square;

erau vreo douăzeci de grade, de-ale noastre, adică Celsius.

Dar să lăsăm Londra în Brexitul ei de-acum, pe care așa de haios îl ironizează McEwan în cel mai recent roman, și să revenim la Cracovia noastră de acum vreo douăzeci și ceva de ani. Stăteam pe trotuar și nu ne venea să credem, ca să ne putem vedea între noi trebuia să ne privim de foarte aproape, ceea ce acum, la vreme de pandemie, ar fi imposibil. Pe stâlpi, becurile aruncau un fel de lumină gălbuie, care nu răzbătea nici douăzeci de centimetri. Eram ca într-o mare de lapte, doar că puteam respira. Nu văzusem pînă atunci așa ceva și, din ce-mi aduc aminte, nici după aceea nu am mai văzut. Nu doar la Cracovia, ci oriunde în lume. Imensitatea albă și densă avea ceva copleșitor, mie îmi trezea o neliniște vagă, dar tot neliniște era. Ne-am sfătuit să ne ținem cît mai aproape unul de altul și am plecat mai departe. În principiu, după niște sute de metri, dădeam de prima străduță spre Orașul Liber. Nu-i mai scriu numele complet, e destul de anevoios să tot caut z-ul cu punct deasupra, care îl transformă în j. E ciudat cum sună numele acesta în polonă, un fel de Kajimierj, ei par să aibă o obsesie pentru j-uri. Mie îmi place mai mult cum sună în mult e dulcea și frumoasa, dar nu e treaba mea să le fac observații. Nebunia e că au j, doar că acesta se pronunță i... Numai că au fost oleacă sadici cei care le-au inventat alfabetul. Și nu mai vorbesc despre gramatică, care pare mai dificilă decît cea germană; da, un fel de limbă slavă cu gramatică nemțească! Dar cum spuneam, treaba lor...

După vreo zece minute de înotat prin ceața lăptoasă, ne-am dat seama că am ratat prima străduță spre Orașul Liber K. Nu-i nimic, ne-am spus, sîntem mai atenți și intrăm pe următoarea. Nu se vedea nimic, așa că am ratat-o și pe aceea. Încă nu era ireparabil, vom intra prin Rynek Wolna, Piața Libertății, pe lîngă muzeul de etnografie și folclor. Ne-am dat seama că am pierdut-o și pe aceasta, cînd am ajuns la podul metalic pentru tramvaiele care leagă cartierul de oraș. Pe care, de altfel, l-am văzut, mai degrabă bănuir, după ce m-am împiedicat eu de un parapet. Pe deasupra, parcă eram noi trei într-un oraș pustiu, nu circula nimic, farurile, fie ele și din cele pentru ceață, n-ar fi putut ilumina nici un metru în față. Nici trecători nu erau, iar dacă vor fi fost, oricum nu i-am fi putut vedea, cred că nici auzi. Eram nervoși, dar cumva și amuzați. Cracovia cea magică, cu Kazimierzul ei magic la pătrat, de fapt supramagic, ne juca o frumoasă farsă. Nu eram prima oară la Cracovia, iar în Orașul Liber mai fusesem de cîteva ori, altfel cum aș fi știut de infinitele varietăți de produse

kosher? Iar tovarășii mei puteau fi socotiți deja cracovieni, așa că ne-am decis să ne continuăm explorarea. Ne-am reîntors, mergînd încet, încercînd să zărim vreuna din intrările în cartier. Cum aveam să ne dăm seama după vreo jumătate de oră, ratasem din nou toate posibilitățile. Am luat-o iar la drum, cu gîndul că, dacă reperăm Wolna, ne va fi mai ușor să intrăm pe acolo. Fără succes. Cum o luasem pe o stradă probabil paralelă cu Piața, dar mai apropiată de podul metalic decît de cartier, am zărit deodată, ceea ce părea să fie o vitrină de restaurant luminată. Cu bricheta, am luminat ceasul și am constatat că trecuse de șase, mergeam prin ceață de mai bine de două ore; mă simțeam umed și înfrigorat. Le-am făcut semn că pentru mine e gata, nu mai rezist la hălăduiala aceea fără sens. Aș spune că au aprobat cu entuziasm, chiar dacă deloc zgomotos.

Ne-am apropiat de vitrina aceea palid luminată. Nu vedeam firma de sus, doar că era din lemn, ceea ce deja îmi suna cunoscut și am simțit că mă răzbește și foamea pe lîngă frig. Da, era un restaurant cu mîncare tradițională, kuchnja tradycyjna, mi-am spus un slavă Cerului energic, am deschis ușa și le-am făcut semn să intre. Au intrat, am intrat și eu, cuprins de o lumină ce mi se părea orbitoare și de o căldură binecuvîntată. Instantaneu, am reperat o masă liberă, de altfel erau puțini clienți, în salonul pentru fumători, în apropierea căminului, în care flăcările se zbenguiau vesele. Ne-am scos hainele groase pe loc, era cald, poate prea cald și ne-am așezat la o masă mare din lemn abia geluit, pe niște scaune, eu pe o banchetă la perete în același stil.

A venit o chelneriță tînără și drăguț îmbrăcată în costum popular din Malopolska. Cu o față veselă și roză ca un trandafir. După aventura noastră bezmetică, în toate sensurile cuvîntului, mie totul mi se părea frumos. Înainte de a apuca să ne dea meniurile, i-am și spus cu voce gîtuită vodcă, Żubrówka. Cînd a revenit cu băuturile, mi-am dat seama că am făcut rău că nu i-am spus și cantitatea! Pentru mine, avea un păhărel cu vreo 40 de cl de votcă! L-am luat totuși și i-am spus să mai aducă unul cu o cantitate cam de patru ori mai mare. A înțeles imediat, nici nu terminasem păhărelul și a apărut cu un pahar ca lumea, umplut cum se cuvine. În afară de papanășii de la desert, nu mai știu ce au luat companionii mei, de altfel, țin minte papanășii pentru că eu nu am luat desert. Eu am luat un *zurek* adăpostit într-un castron generos și, deși eram sătul, am comandat și o mică porție de cinci piroști. Mai mîncam, mai sorbeam o gură de vodcă. Mă simțeam atît de bine că n-aș mai fi plecat vreodată de acolo, cu atît mai puțin în

coșmarul alb și umed de afară. Deja, în vreme ce mă luptam cu pirogile, am isprăvit votca. După o scurtă deliberare cu mine însumi, m-am decis pentru porter. Cît am mai stat acolo, am sporovăit despre întîmplarea noastră, ajungînd la concluzia comună că draga de Cracovia ne-a supus unui număr de magie. Asta a fost, fără îndoială. Trecuse de opt cînd am plecat. Ca să nu ne mai rătăcim, am hotărît să trecem podul metalic pe celălalt mal al Vistulei și să ținem firul apei spre centru. Direcția bună măcar o știam. Așa am făcut, dar nu pe trotuarul de pe malul fluviului, riscai să cazi în apă și asta mai lipsea, după ce ne uscasem și încălzisem, ci pe cel de sus. Așa am și făcut și am reușit să ajungem pe la casele noastre.

A doua zi, m-am trezit aproape de prînz, aș spune că m-a cam stors de puteri aventura din seara precedentă. Nu era ceață, era chiar și un fel de soare printre norii zdrențuiți. Soarele întreg la Cracovia e o marfă rară, chiar și vara, nu degeaba au o vorbă care spune că anul trecut vara a căzut într-o joi! Și totuși, în ciuda meteorologiei umede, a întunericii ce domnește o mare parte din an, aproape toată ziua, există un farmec al Cracoviei, care nici nu știu exact de ce ține. Te farmecă pur și simplu, cel puțin așa am pățit eu și, din auzite, mulți alții. M-am trezit mai bine cu un snop de cafele, m-am îmbrăcat de stradă și m-am decis să revin la locul crimei, ca să înțeleg ce s-a întîmplat de n-am reușit să găsim un loc pe care îl știam toți, în care fusesem de multe ori, chiar și eu. Am luat-o pe același drum, să nu perturb experimentul, după ce am refăcut lunga traversare m-am oprit, mi-am aprins o țigară și am luat-o cu pași lenți înainte. Am observat prima intrare în Orașul Liber fără dificultăți, ar fi trebuit să o vedem și pe ceață, măcar pentru faptul că un chioșc destul de mare era aproape jumătate de metru pe trotuar, în parcul după care începea străduța, unde la vreo douăzeci de metri pe stînga, era hotelul ce purta numele cartierului, deși nu era chiar în cartier, ci în marginea acestuia. A doua intrare era imposibil de ratat, de asemenea, iar cea de la Wolna, mai mult decît imposibil. Și clădirea muzeului etnografic era ieșită în afară. Pe deasupra, de la restaurantul tradițional, era destul să traversăm strada, să mergem cîtiva metri, ca să dăm în piața agro-alimentară a cartierului, deci în cartier! Absolut nimic nu poate explica neputința noastră de a găsi Orașul Liber în afara dispariției lui magice și temporare. Acum era la locul lui, mă plimbam pe străduțele și prin piețele sale, tocmai mă pregăteam să intru la Pod Krokodily, să-mi iau o vodcă, sau mai degrabă un absint, dacă tot am trecut printr-o magie...

Și celălalt K, mă întrebați, KJ, vechiul meu prieten? O să vă spun, deși evocarea sa a fost o întîmplare, pe care am lăsat-o în semn de prietenesc omagiu. E bine, după aproape douăzeci de ani de carieră diplomatică, s-a întors la catedră. Dar folosirea singularului în ce-l privește pe Kaž e riscantă. Pe lîngă orele de la Cracovia, face două zile naveta la Varșovia, pentru ore la facultatea de studii europene. În timpul liber, se ocupă de comunitățile poloneze din lume, din Siberia și Caucaz pînă la Suceava sau mai știu eu unde. Iar în restul timpului, traduce literatură de-a noastră, în limba polonă...

6 ianuarie 2021, în Iași

(Povestire din volumul în pregătire:
Povestiri dintr-un teanc de pașapoarte)

▶ BOGDAN-LUCIAN STOICESCU

Tribul amazoanelor (sau despre cum devenise bărbat)

Nu mai știa cîți ani avea cînd îi picaseră sub ochi primele pagini din Cioran. Habar n-avea. În orice caz, era adolescent. Să fi fost, oare, prin liceu? Tot ce se poate... Poate doar Bunul Dumnezeu mai poate să știe... Însă își amintea perfect cum găsise o cărțuie a maestrului, ferfenițată, fără coperti și cu multe dintre pagini – îngălbenite și răscoapte de trecerea inexorabilă a timpului – lipsă: într-un coșcogeamite lădoi masiv, cu vopseaua scorjită și lemnul ciupit de cari, ferecat cu un lacăt uriaș, trecut prin urechile unor belciuge groase, aflat în podul casei bunicilor paterni, Dumnezeu să-i odihnească! De cîte ori o întreba ce-i în lada aia, bunica îi răspundea, invariabil: *Ei, mamă, niște hîrtoage de demult... Niscaiva acte, ceva fotografii, nici io nu mai știu, că de cînd a murit tac-tu mare, amar de vreme, nici c-am mai deschis-o...* Era un pod misterios (sau așa i se părea lui pe atunci), cum cu siguranță sînt toate podurile caselor bunicilor noștri...

Într-o bună zi s-a hotărît și, negăsind cheia lacătului, s-a înarmat cu ceva unelte, a urcat în pod pe scara din cămară și s-a apucat de deschiderea lăzii. N-a fost deloc ușor, pentru că belciugele prin care era trecut lacătul ruginiseră complet și se înțepeniseră în lemnul lăzii. Într-un târziu a izbutit și capacul s-a deschis cu un scîrțîit lugubru,

balamalele fiind și ele la fel de ruginite. Înăuntru, o groază de hîrtoage. Avusese dreptate bunica: teancuri de dosare cu tot felul de documente și acte legate cu sfoară groasă, în pachete și multe fotografii dezrămate, înfățișînd tot felul de personaje în sepia, care îl priveau parcă de pe celălalt tărîm, zăceau ticsite, claie peste grămadă, îmbibate de pulberea groasă a anilor așternuți peste ele. Și, printre toate astea, cartea cu pricina. Sau, mă rog, ce mai rămăsese din ea. Cum ajunsese ea acolo, n-avea să afle niciodată. Întîmplător sau nu (o fi ceva întîmplător pe lumea asta?), în cărțulia pe care a citit-o rapid chiar acolo, în podul prăfuit, a găsit, printre multe alte ziceri deștepte rău, o mărturisire a autorului (despre care la vremea aceea nu știa nimic): „*M-am format sub zodia curvei*”. Hopaaaaa!!! I-a plăcut așa de mult chestia asta, că i s-a înșurubat în creier defintiv. Adică, ce voia să zică scriitorul ăsta? Cu alte cuvinte, că devenirea lui se petrecuse și se împlinise sub aripa ocrotitoare a *Femeii*? Așa se părea. Din clipa aceea, i-a plăcut de Cioran, ăsta, la nebunie, mai ales pentru că, așa cum i se părea el lui, atunci, părea a fi un pișicher făr’ de pereche, de care nu prea putea fi sigur cînd e serios sau cînd se joacă în scrisul lui. Ori era o joacă serioasă? Tot ce se poate...

Cert e că vorbele astea ale lui (pe lîngă multe altele) l-au pus pe gînduri serios și, mai tîrziu, peste ceva ani, nu mulți, cînd revenise la lecturile sale din Cioran și cînd devenise mai *citov* la cap, cum îi spunea bunică-său (cu alte cuvinte, mai copt la minte), avea să realizeze că și cu el lucrurile stătuseră cam la fel.

Nici el nu prea se bucurase, în anii formării sale (copilărie, adolescență, tinerețe, cum ar fi spus prințul Tolstoi), de atenția bărbaților din familie sau a altora din preajmă. Bunicii îi muriseră de timpuriu, pe taică-său îl vedea extrem de rar din pricina meseriei sale care îl ținea departe de casă, iar ceilalți se încăpățîneau să rămîna într-un fundal palid, imperceptibil ochiului său lăuntric. A rămas pe mîna mamei, bunicelor, mătușilor și cercului lor de prietene. Era stăpînit clar de senzația că se află într-un trib de amazoane (își amintește că, într-un an, a primit în dar de la Moș Crăciun o păpușă pe care, de altfel, și-o dorea foarte mult!). Ba chiar, peste cîțiva ani, avea să afle că în rolul lui Moș Crăciun, „cel” care îi aducea daruri an de an, era o... fină de-a bunicii! Amazoanele sale nu puneau preț pe bărbații lor nici în astfel de momente sensibile!

Erau vremuri frumoase... Se simțea la adăpost de toate relele lumii, inclusiv de cele provenind dinspre tribul bărbaților, care atunci cînd se întîlneau jucau table, beau, fumau și

priveau la televizor numai la fotbal (sau așa i se părea lui). Pe femeile lor nu prea le băgau în seamă (doar uneori, la nunți și la alte paranghelii cînd se lăsa cu danț), iar pe ei, mucoșii, nici atît. Doar atunci cînd îi sîcîiau, le trăgeau cîte-o scatoalcă! Cînd s-a mai mărit puțin, vajnicii masculi îl luau la stadion, la „meci”, unde crăntăneau semințe – „albe” sau „negre” – în draci (cumpărate de la țigănci balabuste cu fuste crețe și înflorate, care umblau desculțe printre gradene, cu pungile în mînă, hodorogînd ca niște mori stricate: „*Hai sămințe, sămințe calde, băeții, bomboane agricole, patru la leu!*”). Astea „patru” erau niște păhăruțe din lemn plin, goale doar ¼ și-negrite de prea multă folosire, cu care balaoacheșele le puneau semințele grămăjoară în palmă) și scuipau cojile pe jos, printre scaune, fumau ca turcii și apoi striveau mucurile cu vîrful pantofului, printre aceleași gradene. Cînd „ai noștri” ratau, înjurau, huiduiiau din toți bojocii și-și smulgeau părul de pe cap, iar cînd marcau, urlau și țopăiau ca apucații, de le ieșeau ochii din cap, fețele li se schimonoseau, făcîndu-i de nerecunoscut, de credea că or să dea ortu’ popii (poate tocmai și de aceea nu-i place fotbalul, drept pentru care nici în ziua de azi nu se duce pe stadioane).

Un vecin de-al bunicii, nea Nicu Cîrnu’, zis Gandhi (porecla și-o căpătase de la fizicul pe care-l poseda, uscat ca un țîr), care le trăgea la măsă cu meticulozitate și fuma țigară de la țigară (doar țigarete *Select* fără filtru; se scula și noaptea să fumeze), de parcă avea ciudă pe el, îl chema deseori în atelieru-i improvizat într-un garaj de lemn (fusesse maistru legător de cărți la atelierile marii uzine de utilaj petrolier din oraș) unde, în timp ce lucra, îl iniția – dincolo de minunatele-i povești pe care i le spunea –, printre multe altele și în arta înjuratului (n-a pus *arta* între ghilimele, pentru că la români e chiar o artă, nene, pe bune, despre care va vorbi în la timpul potrivit). Își amintește cum odată, maică-sa (avea, vreo 5-6 ani, poate), l-a mușcat de spate în joacă (era destul de dolofan și cam pufos). Atunci s-a trezit pentru prima oară bărbatul (dur) din el, care-a apostrofat-o implacabil: *De ce mă muști, măăăăăăăh, că mă dooooooare, futu-ți gura mă-tii!!!*, fără să realizeze, pe moment, că gura mă-sii mamei era chiar gura bunicii, ființă la care ținea ca la ochii din cap, ca și la maică-sa, de altfel! Și care mamă a rămas siderată și, pe un ton scăzut, cu ochii holbați de uimire, cu respirația tăiată, l-a întrebat de unde a auzit el o așa gozăvie. „*De la Gandhi, de unde să aud!*” i-a răspuns sec, debordînd de sinceritate și nici că i-a mai păsă de strigătul ei de luptă: „*Dacă te mai aud vreodată, să știi că-ți rup gura aia*

spurcată!” (aha, și-a mai zis în sinea sa, de la gură mi se trag mie toate pocinoagele, hehehe!).

Toate amazoanele (pe numele lor Aneta, Dochi, Lenuța, Mimi, Bliba, Fița, Anișoara, Vali, Stela, Lizica, Toia, Mărioara, Nana și care-or mai fi fost) au aflat imediat „nenorocirea” – băiuțelul înjură! – și așa s-a terminat, pentru o vreme, cu vizitele sale în atelierul lui Gandi, unde îi plăcea atît de mult să zăbovească. Și asta mai ales din pricina fabuloasei atmosfere din acel loc magic, înțesat cu tot felul de unelte minunate și îmbibat cu odoruri pe care le simte și acum în nări: cele ale cleiului de oase pus la topit și al sforii de cînepă, al vopselurilor, bronzurilor și lacurilor misterioase, dar mai ales al hîrtiei și cartoanelor de tot felul, care umpleau pînă la refuz acel spațiu de basm. Pedepsa amazoanelor a fost cruntă, necruțătoare: i s-a închis poarta cu cheia și i s-a intezis cu desăvîrșire să iasă din curte. Asta pînă cînd, într-o bună zi, disperat de dorul atelierului și-al lui Gandi, și-a luat inima-n dinți și a sărit hoțește gardul, netemător și fără să-și rupă hainele sau să se julească în cădere...

Păstrează și acum un volum tare drag lui, *Toate pînzele sus!* de Radu Tudoran, legat de Gandi. Și cînd îi e dor de atelierul lui (adică de cei mai frumoși ani petrecuți pe planeta de mult dispărută a copilăriei sale), ia cartea și-o adulmecă. Pentru că acest volum păstrează și acum, între paginile lui, parfumul fabulosului atelier, cu toate că de atunci a trecut noian de vreme... Ori poate fi doar o părere? Dumnezeu știe...

După Cioran, al doilea adagiu care i-a limpezit decisiv procesul de dumirire privind *eternul feminin* (ale cărui reprezentante începuseră să-l și pe el, ca pe tot omul), a fost (ceva mai tîrziu), acela a lui Nichita Stănescu: *Bărbatul este o femeie ratată*. Care pur și simplu, l-a întors pe dos dar, paradoxal, nu l-a oripilat. Dimpotrivă. Din clipa în care l-a citit prima oară, și l-a tot repetat, ca pe-o poezie, pînă a priceput ce vrea să spună.

Bref, nu e ceea ce, cu un termen generic, s-ar putea numi *feminist*, dar nici nu crede în așa-zisa „supremație” a „speciei” bărbaților. Pur și simplu îi plac oamenii deștepți (vorba ceea: mai bine la pagubă c-un deștept, decît c-un prost la cîștig!), a căror companie o agreează și a căror amicitie, cînd i se oferă, o cultivă. După umila sa opiniune, singurul atu al bărbaților este doar *mușchilatura* (cum i se spunea pe atunci în mahalaua sa). Și atît. În rest, crede că bărbații fac prostii mult mai mari și mult mai des decît femeile, pentru că se bazează pe acest singur avantaj, care le oferă imboldul sine qua non de-a face tîmpenii. Și el, uneori, cînd comite cîte una, simte așa, cum i

se încordează toți mușchii. Îi crește brusc forța, simte cum adrenalina îi diluează uzul rațiunii și-i zbîrlește exponențial tot sistemul osteo-muscular. După ce-i trece, îi pare rău. De prostia făcută...

Unul dintre antrenorii săi de pe vremea cînd făcea handbal de performanță, obișnuia să răcnească la ei, de pe marginea terenului, în timpul meciurilor, cînd gafau sau jucau anapoda: „*Ia-o cum trebuie de mîner* (la minge se referea!), *joci ca o pizdă, băi, femeninuleeee*” (sic!)! Ei, toate ca toate, da’ chestia aia cu *femeninule*, pe el, unu’, îl scotea din minți... Îl putea înjura de mamă, de tată (cu care antrenorul fusese chiar coleg de liceu), de rude, de prieteni, îl putea compara cu toate organele anatomice posibile, da’ de ce să-l facă pe el „femenin”? Pînă într-o zi cînd, în timpul unui meci, după ce îl cadorisise cu apelativul obișnuit, s-a oprit cu mingea în mîină și, privindu-l fix în ochi și fără să-i tresară vreun mușchi pe față, trăgîndu-și o moacă à la Buster Keaton, i-a replicat calm, zîmbind ironic, dar suficient de tare încît s-audă toată asistența: „*Pupa-m-ați în pizdă!*” Evident că s-a întrerupt partida cîteva minute să poată rîde arbitrii și toți oficialii, bașca ăia din tribune, care se tăvăleau pe jos. Era și o statuie, întruchipînd un atlet, plasată într-un mic scuar înierbat la intrarea pe teren: era convins că și aia se prăbușise de pe soclul ei, înecîndu-se de rîs! După meci, antrenorul ăsta a venit la el în vestiar, i-a strîns mîna și i-a zis, bătîndu-l, amical, pe umeri: „*Băi, maimuțoiule, de data asta mi-ai plăcut! Ai gîndit cu creierul tău, nu cu mușchii bucepși! Acu’ s-a văzut că nu ți-a dat statu’ cap doar ca să nu te plouă-n gît!!! Hă, hă, hă!!! Acum ești bărbat adevărat, băi, sulă! Bravo!*”

Așa a devenit el bărbat, pe la vreo 15-16 ani, pe un teren de handbal, grație acestui antrenor (despre care o să vorbească pe larg, la momentul potrivit). A devenit bărbat *mental*, evident, în *creier*, adică acolo unde, foarte mulți dintre aceia din rîndul cărora face parte, ar trebui să fie dar nu-s.

Din păcate, antrenorul lui a trecut, de ceva vreme, la cele veșnice. În ultimii ani ai vieții sale, îl vizita la birou pentru a-l vedea și a mai sporovăi cu el, ca la plecare să-i spună, așa cum numai el știa s-o facă: *Tăticu’, ai crescut cum trebuie, sub aripa mea protectoare! Sînt mîndru de tine!...* Dumnealui e unul dintre extrem de puținii bărbați puternici și adevărați pe care destinul i-a dăruit, pe care l-a prețuit enorm și de la care a învățat multe lucruri care i-au prins bine, după aceea, în adevărata sa viață de bărbat... Și nu numai!

(Din volumul *Bătrînețile obișnuite ale unui copil cuminte. Manual de folosire*, aflat în pregătire.)

► SIMONA POCLID

Ordalia

(fragment de roman)

E iarnă, mama lui Tohar e din nou borțoasă și pântecele umflat îl supără. Nu vrea s-o împartă cu nimeni, nu mai vrea să existe niciun om, astfel încât pântecele acela îi stă în cale ca un bolovan peste pleopă. N-au tată și casa joasă e deasupra lumii. Tohar nu știe ce să facă, nu-l interesează nimic, decât ca pântecele să scadă, copilul să se usuce, să dispară, să se îngheșuie într-un singur punct, dacă trebuie, și mama să rămână ca înainte. Viscolul se înăsprește, timpul e hain, în lume se întâmplă lucruri despre care Tohar nu are habar. Se taie fâșii de pământ din carnea oamenilor, foamea smulge dinții copiilor. Mama lui Tohar pleacă pe ulițe cu părul despletit. Nu spune nimic. Până afară, lacrimile-i îngheață în colțul gurii. Tohar întinde mâna spre ea, dar plămânii mici, încărcăți de lichid, nu-l lasă să se miște. Seara vine Serafim cel bătrân și-l ia în brațe. Tohar nu se împotrivesc. Îi este somn. Când intră-n casă, pe pat, o vede pe mama lui culcată. Pântecele parcă a mai scăzut. Fața mamei este albă, părul lipit prea tare de frunte. Mama are ochii deschiși, dar nu respiră, nu îl privește când intră-n ținut în brațe de Serafim, nu întoarce fața spre el, nu îi vorbește. Mama e înghețată de frig, crede Tohar, dar câteva femei strânse lângă mama, cu fețele plânse, îl înfierăază. Mama e moartă, mama e moartă, își dă seama dintr-odată și durerea din piept îl străpunge. Vrea să urle, dar pieptul mare al lui Serafim cel bătrân nu-l lasă, parcă-i un zid între ziua de mâine și sfârșitul lumii. Ah, mămică, mămică, zice el găuit și întinde mâna înroșită de boală spre trupul moartei. Moarta nu zice nimic. Nu se urnește, nu se emoționează cum ar face orice mamă, nu vine să-l liniștească, să-l încălzească, să-i măsoare fierbințeala frunții. Moarta aceasta este rea, surdă și mută, stă pleoștită cu pântecele ei umflat, parcă-i copac retezat, și nici măcar nu privește pe cineva. Tohar e dus afară. În urmă, moarta înghețată e ștearsă cu o cârpă înmuiată-n apă rece și așezată în sicriul lui Serafim cel bătrân (il pregătise pentru sine, când va muri, dar moartea venise mai degrabă peste drum). Nevasta s-a împotrivit, cum, Serafime, să dai coșciugul tău unei stricate, i-a spus, dar el, om blajin, i-a zâmbit. *Lasă, femeie, că poate-mi ia și moartea odată cu coșciugul, să rămân pe pământ neconținut, să-ți mănânc fierea ție, cum mi-ai mâncat tu mie toți anii.* Nu știm dacă mama lui Tohar i-a luat lui

Serafim sfârșitul, dar după moartea nevestei a trăit mult și a devenit un destrăbălat, chefliu, sănătos tun, în ciuda bătrâneții.

Dând de căldură, după ce stă singur puțin lângă coșciug, Tohar uită de moartă și începe să moțăie. Lângă plită, un copil andru ca el, dar sănătos, voinic și rumen, înmoaie pâine în untură topită, mușcă și îi aduce și lui. Tohar nu poate mușca, i-au căzut și dinții din față, dar molfăie pâinea între gingii și parcă-i vine să plângă sau să râdă. Cine știe? Moarta își vede de drumul ei, nu se întoarce o clipă, cineva îi închide ochii și ea se odihnește. Pântecele se mai dezumflă puțin, fătul e chircit sub mațe, n-a apucat să vadă niciodată Soarele. Tohar e mâhnit și vinovat, a dorit să moară copilul și iată-l pedepsit, rămas singur pe lume. Unde să meargă, cui să ceară ajutor? Serafim cel tânăr îl îndoaie ca pe găscan. Dimineața pâine cu untură. Seara pâine cu untură. Tohar e tot mai flămând, aerul îl pătrunde mai bine, lumea i se pare mai rumenă, precum obrajii copilului ce-l hrănește. Auzi, îl întreabă într-o zi, cum te cheamă? Serafim. Serafim? Ca pe tatăl tău? Da, cum altfel, răspunde celălalt și se apropie de plită, ținându-și mâinile deasupra focului. Vino aici, insistă Tohar, să te văd de aproape. Serafim se apropie cu sficiune, nu știe la ce să se aștepte, celălalt îi pare de pe altă lume. Tohar îl apucă de mână și îl mușcă de deget. Sângelui lui îi țâșnește în gură și îl vede pe Serafim cum plânge.

Trec zilele, moarta e dusă în cimitirul de lângă hotar, Serafim cel tânăr nu-l părăște pentru răutatea lui, dar nici nu-l mai hrănește. Așa învață Tohar că mâna ce te hrănește e mai însemnată decât Dumnezeu din icoane, dar pentru că-i orgolios nu se smerește, nu se căiește și nu-și cere iertare. Serafim cel tânăr e răbdător ca un moșneag pe care nu-l mai mănâncă tuleiele. Trece iarna, moarta se dezgheață în pământ, din pieptul ei ies buruieni, se ivește primăvara. Timpul aleargă. Vine o altă iarnă. Și încă una. Și încă una. Timpul, dihania aceasta solzoasă, de care se lipesc penele și buzele tuturor visurilor, se cutremură dezmiardându-se cu capetele lor. Drumurile se înnoadă neîncetat.

Pentru că viața trebuie să treacă și curmezișul ei să rămână pururi flămând; oamenii trebuie să se fărâmițeze și să râdă. Tohar crește în umbra lui Serafim, iar felul lui bolnăvicios de a fi îi fură bucuria vieții, care și așa-i puțină și rece. Dar el nu se curmă, ci devine din ce în ce mai slab, mai fragil și mai rătăcit, de parcă-i mereu cu capul plecat pentru genunchii morții și, îndrăgostit pururi de tristețe, smulge din părul ei cuvinte de neînțeles, poate chiar bolboroseli de-o șchioapă, pe care nimeni nu le-ar putea desluși. Oricât ar crește, nu

poate înțelege durerea și suferința, la care se uită cu viclenie de copil, de parcă-ar aștepta să mai crească și cu toate lecțiile învățate să plesnească viața în moalele ei și să o dărâme. La 15 ani, Tohar ajunge cu repeziciune la tristețea adâncă, de nemăsurat a dorului de mamă. Numai că, din mama lui a rămas o palmă de pământ pe care el aprinde lumânări și suspină, cu urlat închis în coaste, când nimeni nu-l vede și toți îl uită ca pe o cârpă.

În serile de post, vreme-n care Tohar merge aplecat ca un bătrân, satul se preschimbă-n corabie. Cimitirul, cocoțat pe un deal pare legat de o lume străină și rece, îndepărtată de el, care-l rănește și îl ademeneste în același timp. Ca să nu-și măture singur lacrimile pe lespedea de aur a timpului, Tohar vrea să se întoarcă acasă, dar trebuie să meargă înainte, să devină bărbat și să învețe să-și jelească mamă pe ascuns, ca oamenii să nu vadă, nici sfinții să nu-l poată mirosi, să știe cumva că nădejdea lui în veșnicie a pălit și nu se mai poate întoarce. Tohar merge spre cimitir ca mirele la nuntă, chiar dacă știe că hârlețul va săpa și-n carnea lui și-i va întoarce visurile pe dos. Pășește grav, de parcă la poartă-l așteaptă o femeie frumoasă, cum nu mai există pe pământ, și-și va lipi de brațul lui slab sâni rotunjiți, fierți în apă de ploaie, umpluți cu lapte pentru toate gurile păgâne. Tohar se înzdrăvenește cu această imagine-n minte. Când merge spre mormântul mamei, toată lumea ar trebui să-i stea alături, dar pe el nu-l ajută nimeni. Este orfan și deși Serafim cel bătrân îl iubește de parcă ar fi al său, Tohar urăște lumea; este un deznădăcinat plin de ura, fără căpătâi, a inimii îndurerate. Cimitirul pare că se leagănă. Apele cerului i se strâng sub tălpi. Mămică, mămică, șuieră Tohar și dealul de urcat se lărgește, se despică-n două, să-i înghită tinerețea între fălcile pietroase. Dar niciun drum nu-i un sacrificiu, dacă la capătul lui se află mama. Pentru Tohar, sub pământ, mamei a continuat să-i crească părul, pielea i s-a întins, sâni i s-au întărit. Mama e vie, într-un fel numai de el știut, ca un șerpișor subțire, de mii de kilometri, care înnoadă pământul și strânge între faldurile ei toată durerea lumii. Dacă cineva ar putea privi în inima lui Tohar și, mai cu seamă, în minte, l-ar crede aiurit și l-ar smulge din fața cimitirului, având impresia că intră-n nebulie și-și cotonogește viața. Numai că, așa cum se întâmplă cu oamenii care renunță la viață înainte de vremea cuvenită, pe Tohar nimeni nu-l vede cu adevărat și oricine încearcă să-l întoarcă vreodată cu fața spre viață sfârșește ocărât cu o tăcere stranie, care umblă prin măruntaie ca o sabie.

Trec anii, Tohar ajunge un bărbat înalt și slab, preocupat de tot ce mijeste la suprafața lumii,

precum uleiul deasupra apei. Iată, își spune el, hazardul este singurul definitoriu în existența noastră. Depinde dacă tragi bățul mai scurt sau nu, să răzi mai devreme sau mai târziu, să te îmbolnăvești, să ți se coacă bubele și să nu existe niciun leac. Nici cunoașterea măreață nu te ferește de suferințe, dar dacă ești vraci sau tămăduitor îți poți alina, măcar din vreme-n vreme, poticnelile trupului. Dacă ele sunt cioturoase și se trag din bolile inimii, poate că nici viața întreagă nu-i destulă să te lecuiești. Numai când pământul din om, și atât, suferă, ei bine, atunci se poate vedea limanul. Chiar și atunci nu ajungi la liniștea deplină, căci și eliberat fiind și încredințat că totul are un scop pe care mintea nu-l poate încă vedea, vei rămâne pururi rupt de ceea ce trebuie să fi fost înaintea primei tale clipe. Când erai boare sau nimic, când te răsucaai într-un pântec indiferent, făcut din pietre sau din stele, poate că ai găsit tot ce-ți trebuia. Surogatul vieții, cu gustul său acru, nu face decât să te îndepărteze de liniște. Liniștea deplină? Cine o cunoaște cu adevărat?

În alt colț al vieții, Serafim cel tânăr crește diferit. El este sănătos, voinic și dârz, toate se izbesc în pieptul lui ca într-o lespede fermecată. Îl apară pe Tohar cu brațele, dar niciodată nu vine cu el la cimitir. A venit o singură dată, când erau copii, și Tohar a început să scurme cu mâinile, rugându-l să-l ajute, să o dezgroape, să o mai vadă o dată. Pentru mintea lui Serafim, acest lucru nebunesc a fost ca o palmă peste inimă. Morții nu se dezgroapă. Mamele, tații, frații și surorile, dacă „le-a venit vremea”, se lasă sub pământ și viața se scurge fără încetare. Tristețea nepământeană a lui Tohar l-a înspăimântat. A încercat să îl ia cu el pe câmp, să-i arate bucuria ierbii, dar Tohar nu știa să calce pe pământ. Într-o noapte, când nu putea dormi, s-a apropiat de patul lui Serafim cel bătrân și i-a șoptit în ureche, încet, să nu se audă: Tată, cred că Tohar e bolnav. Iar tușește? Plămânii sau stomacul? a întrebat bătrânul, învățat cu boala lui Tohar, sătul de atâta veștejire a tinereții. Nu, tată, Tohar e bolnav cu capul... Ah, a zis cu ușurare tatăl, asta știu. Nu-i cu leac. Culcă-te la loc. Nu-i cu leac, a repetat băiatul și când a pus capul pe pernă, somnul l-a învăluit dintr-odată. Parcă venise sfârșitul peste toate.

NORR

norr-magazine.com

► DANIEL DĂIAN

Umbrele cuantice ale lui Ael

Ael își aminti pentru a mia oară că realitatea are obiceiul să zgârie ca un șmirghel aspru. Cu degete tremurătoare, a tras de pe marginea patului o pătură subțire, pătată de funinginea unei lumi care refuza să moară de tot. Pământul apocaliptic pe care se zbătea era o rușine a cosmosului cenușiu, fisurat, lipsit de speranță. Ael supraviețuia, înghițind rămășițele unei civilizații în ruină, dar sufletul lui era cernit. Nu doar din cauza foametei și frigului, ci dintr-un dor aproape insuportabil. El visa noaptea la o altă existență, iar acele vise deveniseră mult mai mult decât simple himere. Când pleoapele i se lăsau grele și mintea se scufunda în negurile somnului, Ael pășea într-o lume cu totul diferită. Același trup, aceeași inimă, dar o realitate străină îl îmbrățișa. Pereții casei albe în care locuia păreau calzi, vibrau sub un soare blând care nu era decât o ipoteză vagă pe Pământ. În acel loc, Ael nu era un supraviețuitor neînsemnat care trăgea zilele după el pe o planetă zdrobită, sub indiferența viitorului, ci era un bărbat aparent căsătorit cu Liora, o femeie al cărei râs era ca un clinchet al speranței. Împreună, construiseră o viață de stabilitate, muncind, iubind, sperând, de parcă timpului i s-ar fi putut da o pauză.

La început, Ael crezuse că sunt doar vise. Că și-ar fi dorit o viață mai bună, și subconștientul său îl răsplătea. Dar, pe măsură ce seară de seară lumea cealaltă îl îmbrățișa, el începu să perceapă fisurile: Liora îl privea uneori ca și cum știa mai multe, ca și cum părea să anticipeze că noaptea este doar o trecere temporară, iar soțul său s-ar putea să dispară din nou. Ael încercă să-și înțeleagă statutul, să nu uite cine era în ambele lumi.

Ziua, în realitatea muribundă, pielea îi era mușcată de vântul toxic. Noaptea, îi era mângâiată de mâna caldă a Liorei. Până când, într-o noapte, visul luă o întorsătură neașteptată: o umbră îi apărui în pragul casei, întunecată ca o distorsiune a spațiului-timp. Un glas necunoscut părea să vină din toate unghiurile, șoptindu-i:

– Știi prea bine, Ael, ce ai făcut. Universurile nu se împletesc la întâmplare. Îngrozit, Ael simți cum structura realității sale începe să se destrame. Camera se clătina, Liora plângea în tăcere, înțelegând. În timp ce lumea pe care o cunoșteau părea să se rupă ca o pânză subțire, pentru prima dată, Ael simți conexiunea. O forță stranie, nevăzută, care lega totul.

Umbra îi zise:

– Ai fost alungat în două realități ca pedeapsă. Dar acum, cineva a spart bariera. Timpul și spațiul te vor strivi, dacă nu alegi unde îți aparții.

Treaz, în lumea cenușie, Ael se scutură. Era dimineață. Realitatea sa apocaliptică părea mai grea ca niciodată. Mintea îi era plină de un singur gând: să descopere cine sau ce crease legătura dintre lumi și dacă putea găsi o cale de a le uni definitiv, fără a le distruge.

Inima îi bătea într-un ritm nou, un ritm ce părea să promită că povestea nu se va sfârși aici. Își întinse mâinile sub cerul palid al dimineții, simțind cum aerul otrăvit îi pătrunde plămânii cu greutate. Își amintea vorbele umbrei din vis și ochii i se umplură de o panică mută. Realitatea apocaliptică era o scenă nemiloasă, dar ceea ce se prefigura la orizont era mult mai terifiant. Două lumi care se ciocnesc, sfâșiind existența în bucăți. O astfel de catastrofă nu ar fi distrus doar corpul său, ci și pe Liora, universul ei fragil. Dar cine ar fi fost suficient de nebun să forțeze o asemenea coliziune? Ce creatură, ce voință malefică sau poate disprețuitoare ar fi avut asemenea putere?

Ael își strânse pumnul și privi în jur. Zorii șubrezi ai zilei dezvăluiau peisajul decrepit al lumii sale unde ruinele clădirilor care păreau să se agațe de cer. Pământul era crăpat, dedesubt doar moartea părea să mai respire. În adâncul acestor rămășițe de umanitate, simțea că există și alții ca el, supraviețuitori care, la fel ca umbrele, bântuiau locul din instinct, fără să se întrebe de ce. Dar acum, pentru prima dată, Ael trebuia să afle răspunsurile. Pășea fără țință printre ruine. Un foșnet straniu îi atrase atenția. Sunetul părea să se rostogolească pe pietrele sfărâmate, ca și cum o creatură nevăzută îl urmărise. Se întoarse brusc, cu inima galopând în piept, dar înaintea ochilor erau doar umbre și ruine. „Am început să înnebunesc”, își șopti, dar în același timp, își aduse aminte de privirea Liorei, acea teamă ascunsă, ca și cum ar fi știut că urma să plece și poate să nu mai revină.

Trebuia să găsească răspunsuri. Își continuă drumul, dar foșnetele deveniseră mai insistente. Le simțea aproape, pătrunzând în spatele său ca o otrăvă lentă. Într-o clipă de curaj sau poate disperare, se opri și strigă:

– Arată-te! Cine ești? Ce vrei de la mine?

Tăcerea căzu grea, ca o pătură peste sunetele morții lumii apocaliptice

O formă începu să se desprindă din umbrele unui zid surpat. O siluetă umană sau, cel puțin așa părea inițial. Era acoperită de un fel de mantie ciudată, alcătuită din fâșii de materie

întunecată care vibrau ca niște tentacule. Ochii, două abisuri strălucind cu lumini reci, îi fixară privirea lui Ael, care se simțea închis într-o profundă stare de neputință

– Te-ai trezit, călătorule, spuse vocea, adâncă și distantă, de parcă ar fi fost un ecou trimis dintr-un trecut îndepărtat. Știi că ai fost ales, nu-i așa? Ael își mușcă buzele până la sânge. Și-a dat seama că nu avea altă armă decât întrebările.

– Ales? Pentru ce? Cine ești tu? Cum am ajuns aici? De ce sunt două lumi legate? Vorbește!

Figura înaintă. Pământul părea să se unduiască sub pașii ei. Era ca și cum fiecare mișcare a ei răscolea structura spațiu-timpului.

– Nu sunt cineva, răspuse, dar numele meu a fost cândva Kariel, Păstrătorul Pragurilor. Tu, Ael, ai călcat peste linia dintre lumi cândva, iar acum totul s-a schimbat. Legătura trebuie ruptă... sau consolidată, înainte ca echilibrul să piară și ambele lumi să se destrame. Pielea lui Ael se acoperi de transpirație rece.

Se întrebă ce înseamnă „consolidarea”. Ochii umbrei păreau să-i vadă prin suflet.

– Dacă aleg consolidarea? întrebă, temător și curios deopotrivă.

– Atunci, prețul va fi enorm, spuse Kariel, iar tonul i se înăspri. O lume va trebui să ardă, pentru ca cealaltă să supraviețuiască. Și trebuie să alegi. Repede... A început dansul.

Brusc, forma începu să se destrame, foșnetul pe care Ael îl auzise mai devreme se transformă într-un vuiet puternic. Ruinele începeau să tremure, umbrele ieșeau din colțuri și se contopeau într-un val negru care înainta spre el, ca un torent ce promitea uitarea. Ael știa acum că timpul lui se scurgea rapid și că alegerea putea decide soarta ambelor lumi. Dar care era prețul pe care era dispus să-l plătească pentru iubirea pe care o lăsase în visele sale? Și dacă alegea greșit? Ce monstruos adevăr îl aștepta la capătul acestei decizii? În fața lui, teroarea creștea. Liora și lumea ei deveneau mai îndepărtate. Și, pentru prima dată, Ael înțelese că nici visul, nici coșmarul nu îl mai puteau salva. Alegerea avea să fie a lui, iar ecoul său va răsună în fiecare fir de timp...

▶ LIVIA DIMULESCU

O căsnicie obișnuită

Nu înțeleg de ce, în fiecare dimineață, îmi arată porumbeii agățați de pervaz. Și trebuie să-i dau atenție, așa că mă grăbesc să le pun semințe. Credeam că după treizeci de ani, știe că mă dezmeticesc abia la a treia cafea. N-a fost întotdeauna așa, dar accidentul îl legase de porumbei, mai mult decât de mine. E adevărat că, în primele luni, simțeam că mă urăște de moarte: el imobilizat și mut, eu agitată și încordată.

Cele mai grele dimineți erau pline de zăpadă. Se agita și-mi scria bilețele, insista să aduc de afară zăpadă. Să facem bulgări. O copilărie ridicolă, dar cedam. Cedam chiar și după a treia cafea, nu știam dacă, până la prânz, nu se topeau pe covor. Îi plăcea să arunce câte un bulgăre, fix în spatele meu. Arboram un zâmbet jucăuș, numai de asta nu-mi era aminte. Nu suportam să-l văd îmbufnat. Parcă toată vinovăția lumii se strângea în oasele mele, osteoporoza îmi frângea mijlocul.

– O să ies puțin. Am uitat să cumpăr pătrunjel.

Îl văd coborând privirea, trăgea de degete să le rupă.

– Nu stau mult.

Păcat că au plecat porumbeii. Îi țineau de urât. Voiam aerul de-afară, cu toate noxele din jur. Câteodată, vinovăția intra fix în ceafa mea. Alteori, reușeam să o las la ușa blocului.

– Ce face vecinul?

Ei, asta mă scotea din sărite.

– Bine, citește.

Treceam mai departe, cu răspunsul în spatele meu. Începeam ziua cu o vorbă bună, ce să zic...! Politețea asta ostentativă și ipocrizia mă agasau. Dar voiam aerul din jur, mirosul coclit al străzii. Bine că funcționează televizorul. Cel mai rău este când trebuie să ne uităm la filme de război, lungi și istovitoare. Am atâția *trebuie* în agenda din cap, cât să umplu un marfar. Ah! Să nu uit să-mi așez pe față zâmbetul de femeie fericită. E devastator. Pentru vecina de la cinci, e păcatul originar; cum să fii fericită în asemenea condiții? Pentru aia de la doi, surâsul meu, trucat în oglindă luni e zile, e devastator: *nu mai sunt femei de încredere, cu mila lui Dumnezeu*.

– E bine vecinul? Nu l-ați mai scos afară.

Ca și cum ar fi un câine pe care-l scot să-și facă nevoile.

– Are serialul preferat. Îleșim noaptea.

– Noaptea?

– Noaptea e aerul mai curat și lume puțină.

Rămâne pe gânduri până trec de supermarket. Stană de piatră, stană de ceară, cu ochii bulbucăți de nedumerire. Dar atitudinea mea s-a trezit târziu. Înainte, mă văicăream până ajunseseră să mă ocolească ca pe o groapă în asfalt. Nu uit să mă rimelez, ceea ce contrastează vehement cu concepția lor despre suferință. Lui nu-i povestesc, ar începe să-mi scrie părerea lui pe zeci de pagini. Și n-am chef să-i scriu tot timpul *Ai dreptate, dragule!* Toți avem dreptate. Altceva nu știm. Azi e o zi cu un aer nehotărât. Presiune mare? Nu mă doare tâmpla stângă, ceea ce e bine. *Pătrunjel... și mai ce?* Deocamdată, să-mi iau un cappuccino și să m-așez pe bancă, chiar acolo, lângă căsuța cu cărți. *Cine mai citește?* Jelania îmi adâncește ridul din colțul gurii.

Întotdeauna avusese prea multe gânduri pentru lucrurile din jur. Se obișnuise cu ele, cum te obișnuiești cu degetele. Se încăierau unele cu altele. Se mișcau mai repede decât ea; *ești proastă, nu vezi că-i verde?* Trecea strada cu gândurile în șir indian, ea împingându-le ca pe o turmă de vite. *Ești proastă* n-o mai ardea în capul pieptului. Gândurile făceau un gard în jurul ei, toate cuvintele intrau cu capul în el, auzea cum se căinează în agonie.

– Mai vrei ceva?

Asta ca să-i dau lui putere și să mă simt nevinovată. Gândul era gros, rămăsese în gât. *Și eu aș fi avut grijă de tine!*, găsesc scris în caiet. *Cine știe?!*, vorbea alt gând, care se împotriva. Și scrie, scrie până îi iau pixul din mână și-l azvârl. Se înnegrește și tremură. Ia un tub de pastile de pe noptieră și-l aruncă după mine.

– Vrei să jucăm șeptică?

Nu vrea, deși îl las să câștige. Așa se înșeninează și se uită cu mine la serial.

– Măine merg la bibliotecă. Mai vrei cărți?

Nu schițează niciun gest, mereu a ținut supărarea.

– Mă duc la bucătărie să termin supa. Vrei supă cu găluște?

Ia pixul și-mi face semn că nu scrie pentru mine. Terapeutul i-a zis să scrie orice, să țină un fel de jurnal. A terminat jumătate din caiet. Am avut și eu un jurnal, în tinerețe. Mi se părea că tot ce trăiesc e interesant. Nu mai spun că toată ziua eram îndrăgostită. Nu mă vede, dar mă uit cu coada ochiului la el. Simt o duioșie. Mă întorc din drum și-l sărut pe frunte. Dă din cap că nu-i trebuie. O să-l împac mai târziu, acum trebuie să termin supa. Încă n-au apărut porumbeii.

La început mă privea cu ură. Încep să-mi spună ceva și doar un găâit îi ieșea din gât. Apoi, multe zile nu-mi scria nimic, accepta să mănânce și să-l schimb. Căpătase forță în mâini; sunt sigură că, toată neputința adunată s-ar fi revărsat cu violență asupra mea. Îl cred, dar nu pot simți în locul lui. De atâtea griji, nu mă mai pot lipi de nicio bucurie. Acumulez venin și prea multă frustrare.

Cred că și-ar dori să citească ce scrie. Nu sunt pregătită. Nici nu știu dacă sunt și eu acolo, m-aștept să fiu un personaj urâcios și fără milă. Or, nu-i așa. Doar că atât pot. Mă uit la supa asta cum fierbe și mi-aduc aminte că nu mi-a spus decât la douăzeci de ani că sunt frumoasă. Ce-l costa? Acolo, o vorbă bună, să mă simt într-un fel. Puteam să fiu Baba Cloanța, dar eram a lui. Știm tot unul despre altul, ne știm fricile și tabieturile, aproape că ne citim gândurile. Habar n-am dacă realizează ce liant sănătos e căsnicia noastră. Mi-au ieșit cam tari găluștile. Noroc că nu-i pretențios la mâncare. Așez prânzul pe o tavă și intru în dormitor. A ațipit, cu gâtul într-o parte. Jurnalul e lângă el. *Ea nu știe că întotdeauna am iubit-o. Nu m-am priceput să-i spun.* Iau jurnalul și-l las să doarmă. Îmi fac a treia cafea și citesc. Îmi curge o lacrimă și-o las să-mi intre în gură. Îmi place cum scrie, cred că are talent.

► GELU VLAȘIN

Piatra din Lună

I se spunea Dexter, deși numele lui avea parcă o rezonanță mai apropiată de adevărul absolut. A plecat înspre nimicul din gândul său, înspre marea cea mare, înspre lumea de dincolo de lume. Era acum în pragul de sus al disperării. Era acum acolo, deși încă nu plecase la propriu nicăieri. Dexter a îmbrăcat nebunia și s-a deghizat în propovăduitorul propriei nefericiri, fosta lui mare iubire s-a aruncat cu trup și suflet în hăurile nimicitoare ale dorinței de preamărire. Eul din sine a plecat pe un drum fără de întoarcere.

Își aducea aminte cum fugea de acasă pe dealul cel mare de peste calea ferată – întovărășindu-se cu dulăul din bățatură, Ursache, un ciobănesc de toată frumusețea, negricios ca un urs caucazian și morocănos precum un bunic în zilele lui bune. Dar mereu alături. Aproapele. Ajungea la *piatra din lună*, pe vârfuri, acolo unde numai cunoscătorii puteau să poposească în drumul lor spre absolut. Era aproape deasupra lumii, ca în visele lui colorate dinaintea

Crăciunului. Era acolo doar el cu sine și cu dulăul nedespărțit. Când lumina se îndrepta către cealaltă parte de lume, începea marea aventură. Măinile pipăiau scoarța copacului unde atârname altădată întreaga magie a prăbușirii. Era acolo. Atingerile acelea mistice îi provocau senzații de neînchipuit. Trupul copacului se deschidea la îmbrățișarea lui ca o ușă spre cer, cu zumzet de insecte orchestrând muzici numai de el auzite. Era stăpânul absolut al scoarței copacului, al dimensiunii ancestrale, al macrocosmosului din microcosmos, al eului rătăcitor. Era cu mult mai aproape de absolut decât și-ar fi putut vreodată imagina. Starea de lucruri. Starea de fapt. *Trans(z)bordarea*.

Când a decis că trebuie să plece, nu s-a gândit nicio clipă la urmări. Era conștient că nu mai trebuie să se complacă în suferințe inutile. În suferințele după o iubire absurdă. Iubirea care l-a trădat. Iubirea care l-a făcut să îndure *suferințele tânărului Werther* ca și cum alte suferințe n-ar mai fi existat pe această lume. Fusesse încorsetat în brațele nepotolite ale unei umbre abandonate pe ulița de la marginea unui sat. Monumentul care l-a făcut să-și piardă capul în definitivul uitării. Era omul fără cap. Ființa decapitată pentru care soarele nu mai răsărea de *după dealuri* ci, chiar din ochii tulburați ai unei iubiri nefericite. Abandonase ființa și starea de android. Era acum patrupedul închis în cușca neputinței. Era subjugatul unui infern controlat de cea pe care o credea zeița luminii, a iubirii, dominând ulița satului de la poalele munților.

A deschis ușa cafenelei de pe strada îngustă și a urcat scările șovăitor; parcă avea o presimțire sumbră. Deși nu el mergea, ci pașii lui îl purtau într-un sens numai de ei știut. Își căuta un loc. Își căuta locul în care putea să-și bea liniștit ceaiul. Locul relaxării. I-a văzut împreună la masa din colț, ochi în ochi, cu buzele aproape unite, cu mâinile împreunate într-un dans al dorinței nestrunite; a simțit că pământul de sub picioare se transformă în limbi de foc. Devenise cenușă. Și ceea ce era și mai cumplit, niciun vânt nu se încumeta să îl împrăstie de acolo, să îl azvârle în cele patru zări. Cenușă nemișcată.

La *piatra din lună* vorbea o limbă neînțeleasă. Rostea cu voce tare cuvinte pe care numai scoarța copacului le înțelegea. Era forma nedeslușită a unui ritual. Modul prin care abandona formele fără fond în căutarea absolutului. Trupul copacului devenea trupul său și din el plecau într-o

călătorie nemaipomenită perechi de îndrăgostiți îmbrățișați într-o lumină eternă. Când simțea atingerea ca pe o vibrație, era deja în trupul copacului. Prin venele lui începeau venele copacului să pulseze. Prin frunzele lui, epiderma se transforma în rouă. Prin seva lui, neuronii se scaldau într-un ocean sângeri. Era acolo ca și cum rădăcinile lui ar fi crescut din trupul acestui arbore țâșnit din piatra aceea albă, înfiptă pe vârful muntelui din timpuri imemorabile. *Piatra din lună* îi spuneau localnicii rătăciți secular. *Piatra din lună* care te ducea în lumea de dincolo de lume.

Rămăseseră înțepenți la masa din colț. Nu se așteptau deloc la această apariție. Măinile ei albe, marmoreice, altădată nemișcate, începuseră să tremure și ochii ei se dilatau precum un melc ieșit la vânătoare, după prima ploaie de primăvară. Ea nu mai părea lipsită de viață ca altădată. Părea straniu de vie. Fața lui, tumefiată, alunecând prin ungherele unei încăperi devenite deja prea strâmtă. Niște urlate se alungeau peste mese și clienții pluteau pe deasupra întâmplării. Era prototipul din *Țipătul lui Munch*, era una dintre figurile emblematice pogorându-se din *seria neagră a lui Goya*. Prin Dexter răbufneau toate suferințele *omului decor*. Secunde pareau milenii, clipele deveneau pietre de moară atârname la gâtul clown-ului nedorit.

Pe coasta ungurului cu nume românesc, alerga uneori să o îmbrățișeze pe cea nemișcată, era în prispa casei, unde mulțimi de nevinovați, miniaturi arhaice, obiecte manufacturate ale poftelor sexuale nesăbuite, frați, surori, măcelăreau niște așteptări paternale cu iz de maltratare pentru care mai târziu chiar el avea să fie acuzat. Era scuza perfectă pentru deturnarea unei iluzii. Orb, împiedicându-se printre promisiunile unei dorințe „până când moartea ne va despărți”. Abandonat, abandonându-și trecutul și viitorul, trăind într-un prezent numai și numai al ei, nemișcat, cu dorințe de preamărire. Primele atingeri, primele sentimente îngropate în cenușa uitării; primele șoapte transformate în fluturi, primele îmbrățișări fără sfârșit. Era în al nouălea și ultim cer, pradă poftelor celuilalt, transformat într-o legumă carnivoră, devorându-și propriile neputințe. Secole trăind în cea mai teribilă minciună a unei iubiri inexistente. Milenii rupte din existență, doar pentru satisfacerea unor poftes nesătute și nesăbuite. Însă nu avea niciun fel de scuza. Nesăbuitul cel mai mare era chiar el, Dexter.

► VIORICA BÉDU

Cloazon

– Cristina, mă auzi? repetă neurologul pentru a doua oară. Îți amintești în ce an suntem?

– Desigur. 1960. Ce întrebare e asta? răspunde ea, întorcându-se spre fiul său cel mare, așezat pe un scaun din apropiere. Apoi, continuă, cu un ton ușor agasat, adresându-se fiului ei:

– Ce cauți aici? Unde-i tatăl tău? Hai să plecăm! Se ridică, își ia geanta și se îndreaptă spre ușă.

Medicul, păstrând tăcerea, își notează informațiile și, fără a o privi din nou, finalizează consultația cu un ton liniștit:

– Mă îngrijorează starea mamei dumneavoastră. Vă sugerez să-i spuneți adevărul. Este important să comunicați sincer cu ea și să încercați să-i înțelegeți nevoile și emoțiile.

Afară, orașul, în această zi de toamnă a anului 2020 își scurge ultimele ore ale după-amiezii. Zgomotul mașinilor de pe bulevard nu pare să o deranjeze pe Cristina, care își caută soțul cu privirea, orbită de o rază de soare portocalie, ce i se așează pe fața preocupată.

– Dar unde a dispărut? Acum cinci minute eram împreună, în cabinet.

– Hai să mergem acasă, vine el, știe adresa, răspunde Adi, gânditor, strângând puternic cheia mașinii în palma dreaptă, încercând să-și potolească frustrarea.

Femeia deschide dulapul și, cu grijă, ia hainele de pe umerase. Bluze, pantaloni, fuste. Le împăturăște cu atenție, fără a lăsa pliuri, așa cum făcea dintotdeauna, și le așază în valiza ei maro. Apoi, adună perechile de pantofi într-o pungă, dar se răzgânde: „Nu sunt ai mei” și îi aruncă într-un colț al camerei, nemulțumită. Din baie, adună toate lucrurile personale: șampon, săpun și periuța de dinți. Tresare la vederea chipului său din oglindă, cu fața palidă și părul grizonat, tuns scurt, după preferințele soțului său Daniel. Dacă ar fi fost după ea, l-ar fi lăsat să-i atingă umerii, căci îi plăcea cum vântul se juca prin păr. L-ar fi vopsit șaten, crezând că se potrivește cu ochii ei mari și căprui. Își aranjează o suviță rebelă, își coloră buzele cu ruj și, câteva secunde mai târziu, se așază pe pat să-l aștepte. Camera era simplă, cu o comodă, o noptieră, un fotoliu și televizorul montat pe perete, al cărui sunet o obosea uneori, așa că regla telecomanda pe off. Patul nu era confortabil, iar pernele erau prea plate. Nu-i plăceau deloc. Se uită

la ceasul de la mână și se gândi că Daniel întârzie. Unde o fi? În ce discuții aprinse s-a angajat? Obosită, se întinde pe pat și murmura „vreau acasă”.

Și-a petrecut dimineața în bucătărie, pregătind o supă și un pui la cuptor. Știa că Daniel urma să revină din plimbarea de dimineață cu pâine proaspătă, o salată verde și căpșuni. Așezase masa în sufragerie pentru doi. Copiii erau mari acum, având chiar și nepoți. Îi plăcea când erau toți adunați la mesele îmbelșugate de sărbători. Dar ei adorau croazierele în doi, de când ieșiseră la pensie, și strânseseră multe suveniruri din călătoriile lor, precum și fotografiile, pe care le printaseră în dublu, dorind să lase fiecăruia dintre copii câte un album cu amintiri.

Când soțul său s-a întors de la cumpărături, au luat prânzul împreună, iar după știrile de la televizor, fiecare a moțait în fotoliul său. Dar un zgomot puternic a trezit-o din somn:

– Daniel! Ce s-a întâmplat?

El stă întins, fără suflare, pe podeaua din bucătărie. L-a prins de umeri și l-a zguduit, i-a dat chiar și o palmă. Nimic. O cuprinse un tremur. Imaginea soțului ei se depărta ca un fum alb, inaccesibil.

– Doamna Cristina, e ora de masă, îi spune îngrijitoarea, mângâindu-i umărul.

Ea deschise ochii, buimacă de somn și de visul care care îi încurca gândurile precum un ghem de lână scăpat în ghearele pisicii. Părea real. O situație pe care nu reușea să o depășească, lăsând-o descumpănită.

– Daniel... Puiul este în cuptor, îngaimă ea. Am uitat să-l sting...

– Soțul dumneavoastră a ieșit puțin să ia aer în grădină... Este timpul să mâncați ceva. Am observat că nu ați servit decât jumătate din prânz.

Apoi, asistenta a ajutat-o să se așeze confortabil în fotoliu, dorindu-i poftă bună. I-a luat mult timp să se adapteze la locatarii casei de bătrâni. Era conștientă că pacienții se confruntă cu confuzia și dezorientarea. Așa că nu putea decât să fie răbdătoare și empatică, aducându-le puțin confort, fără a-i contrazice. La început, fiii ei i-au spus adevărul despre tatăl lor, dar retrăiau constant tragedia. Mama lor îi certa cu intensitate: „Nu-i adevărat, mă mințiți!” Așa că au renunțat să îi mai spună. Poate că era mai bine astfel pentru ea, deși tristețea profundă și lupta cu realitatea erau evidente. Nimeni nu putea să o ignore. Asistenta nu avea decât să urmeze sfaturile familiei.

– Bună seara și poftă bună, mama, spuseră băieții, aplecându-se să o îmbrățișeze.

– Mulțumesc, Adi, mulțumesc, Jenică. Taică-tu este pe culoar, a mâncat deja.

Își îndreaptă privirile unul către celălalt, surprinși că le-a inversat prenumele. Era greu pentru ei să se obișnuiască cu degradarea treptată a sănătății ei. Uneori, mama lor părea calmă și avea momente de luciditate, iar în ochii ei se putea observa o scânteie de bucurie. Adesea, boala o închidea într-un univers misterios, pe care doar ea îl înțelegea, pendulând între ceea ce îi era cunoscut și ceea ce era doar o fantezie. Acolo, în cloazon, amintirile din tinerețe străluceau cu o intensitate mai mare decât momentele prezentului care se estompa, fără ca ea să conștientizeze cum totul se disipează în câteva clipe.

– Ce ai făcut azi, mama?

– Am gătit, răspuse Cristina cu un zâmbet timid, ca și cum și-ar fi amintit pentru o frântură de secundă cele petrecute în bucătărie, anul trecut. Puiul cu lămâie, știți cât de mult îi plăcea lui Daniel.

– Da, mama, ai gătit foarte bine, spuse Adi, intrând în jocul ei. Dar acum e timpul să ne bucurăm de masă împreună, nu-i așa? Hai, mănâncă puțin.

– Dar unde este Daniel? Trebuie să-l așteptăm.

Jenică așeză lucrurile mamei sale, pentru a treia oară în decursul aceleiași săptămâni, înapoi pe umerașe.

– Mama, tata... nu mai este cu noi. A plecat într-un loc mai bun, spuse crezând că zgomotul umerașelor estompează vorbele șoptite.

Ochii Cristinei se măriră de surpriză, iar pe chipul ei se așternu o umbră de tristețe.

– Nu, nu se poate! Eu l-am văzut! Era în bucătărie...

– Știu, mama, dar... uite, am adus și ceva dulce, poate îți va face plăcere, răspuse Adi, scoțând dintr-o pungă căpșuni, pe care mama lor le adora.

– A, căpșuni! Îmi plac atât de mult! exclamă ea. Pentru o clipă, confuzia îi dispăruse. După câteva momente de liniște, în care a savurat două fructe, Cristina întrebă, cu o expresie îngrijorată pe chip:

– Dar unde este Daniel?

– Mama... Vine mai târziu.

Mintea ei s-a prins din nou în capcana gândurilor. În aceste momente suspendate, imaginile din teleshow par să rămână nemișcate pe ecranul televizorului. Timpul pare că se dilată, bătăile inimii devin tot mai repezite. Ea se pierdea

într-un ocean de amintiri, căutând cu disperare cel mai mic indiciu al tragediei care refuza să i se dezvăluie.

– Nu, nu este adevărat! Trebuie să fie aici! Eu am nevoie de el!

Disperarea din vocea ei răsună în cameră, iar băieții se apropiu, încercând să o îmbrățișeze. Ei erau conștienți că, în acest cloazon, mama lor ducea un dialog aprig cu confuzia și frustrarea, într-o lume abstractă lor. Ei aduceau o mică rază de lumină, într-un univers distorsionat, unde doar dragostea reușea să reziste în cele mai întunecate colțuri ale minții ei. Dragostea și Daniel.

În cele din urmă, a terminat ce era pe farfuria cu cina, ajutată de băiatul cel mare. Infirmiera i-a adus cocktailul de medicamente, pe care l-a sorbit dintr-o înghițitură. După treizeci de minute, Cristina adormise liniștită în fotoliul din cameră.

▶ **GEORGE COSMIN BORȘ**

Izbit de bordura prezentului, înfășurat de vocea lui

O prietenă mi-a spus că scrisul a salvat-o în copilărie și în adolescență (am impresia că o salvează și acum). Apoi m-a întrebat dacă și în cazul meu a fost la fel și, când am negat, m-a întrebat care anume a fost salvarea mea? M-am gândit mult la întrebarea ei și încă nu am un răspuns. Salvare ... un cuvânt care presupune că aș fi fost într-un pericol oarecare, lucru de care mă îndoiesc. Am copilărit în anii '90, am mers la liceu pe la începutul anilor 2000. Ani tulburi, de acord, dar familia mea nu ieșea cu nimic din comun. Locuiam la bloc, părinții lucrau la șantierul naval din localitate, nu simțeam că-mi lipsește ceva. Majoritatea beneficia de aceleași posibilități și condiții de trai ca noi. După un timp, tata a hotărât să pornească o afacere pe cont propriu în domeniul legumiculturii. Într-o societate încă neobișnuită să sprijine antreprenorii, s-a bucurat de succes o vreme.

Nu-mi dau seama dacă a fost o simplă coincidență faptul că, din acel moment, am început să-mi petrec din ce în ce mai puțin timp pe afară cu prietenii și din ce în ce mai mult timp singur, citind, jucându-mă pe noul computer sau, pur și simplu visând cu ochii deschiși. Mai mult ca sigur, a fost vorba doar de o cristalizare a personalității mele,

așa cum se întâmplă în perioada adolescenței, când tinerii își descoperă pasiunile, libertățile și limitările. Tot din perioada aceea, îmi aduc aminte că-l însoțeam pe tata în deplasările lui cu mașina prin țară și, la fiecare drum, îmi spunea că abia aștepta să se apuce de scris. Era pasionat de literatura SF! Cumpăra o groază de cărți și le citea atunci când putea. În plus, avea multe idei pe care își propusese să le pună pe hârtie.

– De ce n-o faci? îl întrebam. Ce te oprește să scrii? Mi-ar fi plăcut să mă mândresc că eram fiul unui autor publicat, mai ales că, cel puțin în liceu, colegii mei citeau destul de mult și literatura avea încă o aură specială. Tata dădea din cap și zâmbea cu subînțeles, ca de fiecare dată când voia să-mi transmită că *eu ca tine am fost, dar tu ca mine n-ai fost încă*.

– N-am timp. O să vezi și tu cum e, atunci când o să ai o slujbă adevărată, o familie de întreținut. O să alergi după bani de dimineața până seara. În locul tău, aș profita de perioada asta liberă. Eu, dac-aș avea timp la dispoziție, imediat m-aș apuca de scris.

Un profesor de limba și literatura română m-a încurajat, așa că am făcut niște încercări în perioada liceului. Am scris mai întâi poezie și apoi proză și am câștigat chiar și două concursuri locale de creație pentru elevi. Cred că încă mai am diplomele pe acasă, uitate printr-un dosar de carton, în care mama strângea amintiri. Cu toate astea, scrisul nu s-a lipit de mine pe termen lung. Nu-mi plăcea nici să scriu, nici ceea ce reușeam să pun pe hârtie. Abandonam aproape toate textele începute, iar când le reciteam, mi se păreau niște ineptii. Mama se chinuia să salveze fiecare ciot de proză pe care îl uitam prin casă, în speranța că, cine știe, la un moment dat, urma să am nevoie de el. Nu-mi făcea plăcere să scriu, eram prea leneș și deveneam pe zi ce trece tot mai perfecționist, un alt aspect al personalității mele care a erupt în adolescență și care mi-a dat ulterior mari bătăi de cap. Așadar, asociaz activitatea aceasta creativă cu munca, iar munca o evitam din toate puterile, așa cum evitam și realitatea.

Revenind la întrebarea prietenei mele despre salvare, cred că singurul pericol care m-a pândit până la vârsta de douăzeci de ani a fost fuga de realitate, de responsabilități, deconectarea de la palpabil și refugiarea în altă lume; fantastică, imediat disponibilă în mintea mea. Da, de multe ori era rod al propriei imaginații. O lume creată de mine, pe care o țineam ascunsă. Deși nu mă complicam să-i dau viață într-o povestire și o păstram doar pentru mine, lumea aceea era locul sigur în care mă izolam. Departe. Departe de

provocările tot mai mari ale societății. Salvarea a venit, într-un fel, este adevărat, dar sub forma unui șoc. O zgâlțâitură care m-a adus cu picioarele pe pământ.

Tocmai începeam facultatea, când tata s-a îmbolnăvit de leucemie și a fost nevoit să renunțe în mare parte la afacerile sale. Chimioterapia a fost o mare încercare, atât pentru mine și mama, dar mai ales pentru el. Ca în majoritatea formelor de cancer, pe lângă zilele proaste, când abia se ridica din pat și mergea până la baie, palid, obosit, cu cearcăne vineții în jurul ochilor, avea și unele zile bune, în care se simțea puternic, aproape ca mai înainte, gata pentru orice provocare. Atunci mă lua deoparte și îmi destăinuia planurile sale. După ce urma să se facă bine, voia să construiască noi sere, să aducă noi plante pe care dorea să le cultive, să deschidă un aprozar ca să comercializeze produsele proprii; și așa mai departe. O poveste. Despre scris nu mi-a mai zis nimic. Orice dorință de a scrie dispăruse fără urmă. Prefera să deschidă televizorul, să aleagă un post de știri la întâmplare, să dea sonorul aproape de maxim și să privească în gol, izolându-se în propria fantezie.

Boala și, ulterior, dispariția tatălui meu, au fost puncte de cotitură. M-au smuls din confortul călduț al vieții mele. M-au izbit de bordura prezentului.

Vreme de aproape douăzeci de ani, nici măcar nu m-am mai gândit la scris. Capitolul acesta părea încheiat fără niciun fel de dubiu pentru mine. Totuși, iată-mă acum, la aproape 40 de ani, cochetând cu literara. Satisfacție? Da. Deși este o activitate despre care am crezut întotdeauna că nu mi se potrivește, descopăr în scris ceva nou. Nu o evadare din rutină, ci, mai degrabă, un mod de a afla cine sunt. Și cum mă raportează cu adevărat la lume. Ce s-a schimbat? Presupun că eu m-am schimbat. Oamenii din jurul meu s-au schimbat. Prioritățile s-au schimbat. Am responsabilități, familie, un serviciu. Cine trăiește din literatură în România?

E drept că am descoperit o stare de stabilitate pe care nu o credeam posibilă în urmă cu mai mulți ani, iar lucrurile se prezintă mai bine ca atunci. Desigur, există și neajunsuri, iar cel mai mare dintre ele este timpul. Mă plâng adesea de lipsa de timp. Pe grupul de suport literar, colegii deja mă ironizează, iar eu știu că au dreptate.

Prietena despre care am vorbit scrie de vreo zece ori mai mult ca mine, deși are doi copii mici în grijă. Tocmai îmi spune: *am terminat un roman*. Tu vorbești serios? Avem și o glumă între noi. O întreb cât e ceasul și-i zic: până la ora 9 ai putea să mai scrii o carte. Încerc să nu o arăt, dar

uneori mă afectează. Ray Bradbury a scris *Fahrenheit 451* într-un subsol, la o mașină de scris pe care o închiria cu zece cenți pe jumătate de oră. A terminat primul draft al romanului în doar nouă zile, reușind să facă o economie serioasă. Așadar, nu lipsa timpului este marea mea problemă. Poate modul în care îl gestionez.

Scrișul nu m-a salvat în tinerețe. Nici acum. Deși am făcut niște pași timizi, am scris câteva povestiri, nu se leagă nimic. Lâncezesc în spațiul acela A4, iritant. Pare că mă izgonește. Mă scoate din propria minte, mă dă afară. Pentru că eu mă vreau pe mine, dar vocea din minte nu este a mea. O izgonesc și se întoarce, invadatoare. Mă gândesc la Marquez. Cariera lui literară a început cu adevărat abia după ce a acceptat. Marquez a mărturisit după ce a scris *Un veac de singurătate*. De fapt, la el a fost o descoperire, la mine este o respingere. Vocea lui literară era a bunicii lui, pe când îi povestea întâmplări adevărate și fantastice cu același ton cald, șoptit. Doi ani s-a chinuit să-și găsească vocea literară. Vocea bunicii care îi povestea la ureche. Și eu am primit-o pe a mea. Dar mă lupt cu ea. O alung. O neg. Oare ar trebui să scap de vocea lui? Pentru că nu reușesc să mă îndepărtez de discursul tatălui meu, îmi pulsează și acum în memorie.

▶ ANGI MELANIA CRISTEA

Străini în casa scării

De fiecare dată când se întâlnea cu mătușa ei, Ana avea impresia că se întoarce în timp. Undeva, prin anii 80, pe vremea comunismului triumfător. Natașa nu era o mătușă de modă veche. Rămăsese însă cu amprenta acelei epoci, când doamnele păreau erau egale cu bărbații. Ieșea din scara blocului îmbrăcată lejer, în pantalonii ei negri, strâmți în talie și largi în partea de jos, iar moda care se tot schimba, cu reveniri spectaculoase, o avantaja. Era o femeie subțirică, cu manichiură impecabilă, cu vocea gravă.

Martin o saluta nonșalant, apoi se retrăgea în dormitorul modest pe care îl închiriasse de la Natașa pe bani puțini. Atunci când Ana, colega lui de grupă, îi facilitase închirierea, nu o putuse refuza, deși, atmosfera bătrânească nu îl încântase deloc. Nici biblioteca vastă, care trona ca o femeie trușă în camera principală; dar ajungea repede cu metroul la Universitate și s-a bucurat că Natașa era

mai tot timpul plecată. Parcul de peste drum îi dădea posibilitatea să alerge câteva ture la prima oară, iar din bănuții economisiți cu chiria își cumpărase un televizor plat, imens, pe care, cu acordul femeii, îl montase în bucătărie. De altfel, Natașa (așa conveniseră să i se adreseze) nici nu prea intra în bucătărie. Pe măsură ce înaintase în vârstă, se detașase de orice preocupare casnică. Martin nu era pretențios la mâncare și învățase să își prepare singur câteva feluri de mâncare, după rețete luate de pe net sau uitându-se la emisiuni culinare. Așadar, era mulțumit că se putea desfășura după voia lui în apartamentul micuț și nu își mai pierdea timpul cu diverse mărunțisuri.

Martin lucrase într-un lanț hotelier vreo cinci ani și încă vreo zece ca agent imobiliar. Totuși, nu câpătase acea dexteritate pe care o au comercianții. Se lăsa dus de val, era impresionat de orice turistă și nu reușea să vândă casele la un preț onorabil. Cu banii moșteniți după moartea mamei, reușise să își cumpere câteva costume de haine, ca să își impresioneze fosta iubită; dar acum era timpul marilor realizări; la vârsta de 40 de ani, urma cursurile Facultății de Jurnalism; nu din vocație, ci din ambiția de a avea o diplomă.

Natașa avea nevoie de puțin, banii nu erau o problemă pentru ea. Trăia pendulând parțial între trecut și prezent. Singurătatea ultimilor zece ani o rosesese și părea că își impută pudoarea unei vieți calme. Fostul soț, de care se despărțise acum două decenii, își refăcuse viața alături de sora medicală care îl îngrijea și căreia îi lăsase tot ceea ce obținuse la partaj. Copii nu avea și nici regretul de a nu-i fi avut, doar un cerc de prietene pasionate de plimbări.

Atunci când i-a fost prezentat Martin, pentru a ocupa camera modestă din apartamentul proprietate personală, Natașa s-a mulțumit cu o sumă modică, fără să îi pese prea mult nu va acoperi cheltuielile cu întreținerea din acei bani; s-a bucurat însă că va putea pleca liniștită încolo și încoace, știind că are un om de încredere în casă. Nu i-a păsat de ochii iscoditori ai vecinilor, nici de larma făcută de nepoții care se simțeau ca niște intruși de când Martin ocupase locul pe care, oricum, nu îl prea frecventau. Până la 65 de ani, viața ei, gândurile ei fuseseră canalizate doar spre trecut. Brusc, viața ei se schimbă. Încet-încet, Martin a fost asimilat de toată lumea, iar Natașa s-a adaptat repede noilor tendințe din viața ei.

Se trezea, înainte ca Martin să plece la alergarea din parc și găsea mereu câte o oportunitate de a pleca în oraș atunci când nu călătorea prin țară. Apartamentul rămânea pe loc, cu Martin în el, iar Natașa umbla destinsă cu

pantalonii cambrați pe talie, pe la diverse activități, unde bifa o prezență. Uimitor a fost când s-a atașat de clubul de dansatori din oraș.

Era cea mai în vârstă și, totuși, cea mai tonică prezență. Recupera cu obrăznicie alinturile tinereții, dansând cu fiecare partener, fumând și râzând până la epuizare. Până într-o zi când Martin, aflat în vacanța dintre semestre, s-a hotărât să o însoțească. În seara aceea lipseau mulți bărbați și dintre femeile venite la curs, Natașa nu era cea mai lipsită de talent. Dimpotrivă! Parcă ar fi trăit dintotdeauna prin sălile de dans, așa de poznașă și de uimitoare era. În oglinzile uriașe ale sălii de dans nu se reflecta femeia divorțată de peste două decenii, modestă și caldă, ci o femeie de o singurătate triumfătoare, o femeie pe care o puteai învăța la nesfârșit, iar ea continua să râdă și să își salte pantofii. Nu părea că ar atinge podeaua și se lăsa condusă, oarecum ca într-un joc frivol. Martin era greoi, lipsit de pasiunea dansului, cu care nu interacționase prea mult, însă avea siguranța că este acolo unde se aștepta să fie. Uitase pașii (dacă îi știuse vreodată).

Întorși acasă, se simțiră deodată stângaci. Incapabili să continue atmosfera dintre ei, de la clubul de dans, dar nici să se așeze cât mai departe unul de altul, în aceleași convenții imature de până atunci. Se intersectau prin casă, mirosul de petunii al rochiilor și brățelele înșirate prin cameră mai aminteau de prezența ei în casă, iar acel parfum de bărbat în plină maturitate, capabil să își conducă destinul singur, persista peste tot. Era prima dată când se simțeau neîmpliniți și stingheri în comunicare.

De multe ori, pe casa scării, în acel întuneric difuz, se ciocneau jenați. Martin, venit de la cursuri, Natașa plecând discret. Viitorul părea cert, cu plimbările ei nesfârșite și costisitoare, cu întoarcerile lui târzii și netaxate. Parcă nu se închiseseră bine ușile metroului și fiecare si-ar fi dorit să coboare preț de câteva secunde. Nostalgia umezei pereții albi și, imuni la orice atac de panică, își strecurau umbrele sub cearșafuri.

Ana nu mai trecuse pe la ei de atunci, de la început, când îl adusese pe Martin să vadă camera pentru închiriat, dar când s-a hotărât să își viziteze mătușa și fostul coleg, a observat ciudata potrivire. Când Martin tăcea, Natașa deschidea fereastrele, când Natașa căuta prin bibliotecă, Martin îndoia paginile revistei sportive.

În spatele ei, ușa proaspăt schimbată s-a închis fără un singur zgomot, iar Ana s-a trezit pe casa scării cu sentimentul că cei doi nu mai erau străini. A surâs, în timp ce cobora treptele. Un surâs lipsit de emoții.

► RAUL SEBASTIAN BAZ

La Oaza Scorpionului (fragment)

Celălalt călăreț a sărit pe cal și a pornit în galop, iar eu m-am uitat la Omar cu privirile pline de recunoștință. E greu de povestit ce stare de bine m-a cuprins când am aflat că Alesia era teafără și că urma s-o văd în câteva minute.

– Hakim Omar, a mai zis arabul, caii sunt obosiți și te rugăm să ne permiți să înnoptăm aici. Suntem în total zece. Avem cu noi mâncare și corturi, plus nutreț pentru cai. Nu avem nevoie decât de acceptul tău ca să ne instalăm.

– Sigur că da, a spus Omar, unde altundeva să vă duceți? Așezați-vă unde vreți.

Apoi am văzut un pâlă de călăreți apropiindu-se. Între ei, Alesia, cu un zâmbet larg pe figură, mă privea cu niște ochi șugubeți. Mehmed cel Fără de Odihnă, legat fedeleș, călărea cu privirile în nisip, flancat de doi dintre oamenii lui Hasan Ibn Sabbah.

– Bine ați venit, a spus Omar. Așezați-vă corturile, Hasan vă aduce imediat ceai.

Alesia a descălecat, a venit lângă mine și mi-a spus, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic:

– Cum mai merge, Profu?

Nu m-am putut abține: am luat-o în brațe, am strâns-o cu putere și am simțit cum mă strânge și ea de-mi iese sufletul.

– Merge bine, am răspuns. Mulțumită lui Omar.

Când i-am dat drumul, s-a dus direct la Khayyam și i-a spus, simplu:

– Hakim Omar, îți mulțumesc că m-ai salvat.

I-a făcut și o plecăciune, de parcă ar fi fost la Tokyo sau la curtea Spaniei și pentru întâia oară l-am văzut pe Omar descumpănit.

– Lui Prophyrios trebuie să-i mulțumești, Alesia, el a descoperit că lipsești din cort și tot el a venit să mă roage să te găsesc.

Am mai schimbat diverse amabilități, am băut un ceai parfumat, după care m-am dus cu Alesia să facem o plimbare în jurul oazei și ea să-mi povestească prin ce trecuse.

– Da, Profu, a fost un adevărat coșmar. Acest Jaser, pe care am aflat că de fapt îl cheamă Mehmed, este o brută și un psihopat. După ce am văzut spectacolul cu cămilele, la care nici vorbă de îngropare în nisip și imitat răgetul leului, astea

fiind invențiile lui Mehmed ca să mă atragă, deci după ce am stat o vreme acolo, m-am plictisit, pentru că nu vedeam nimic altceva decât cămile mergând în jurul focului și, din când în când îngenunchind. I-am spus că vreau să mă întorc la cort ca să mă culc. Am încălecat și atunci el a apucat dârlogii calului pe care mă urcasem eu, a scos un sunet ciudat și am pornit cu viteză maximă în direcția opusă corturilor. N-am putut să fac nimic, dacă săream m-aș fi rănit destul de grav, așa că am început să strig, dar individul avea un fel de bici cu care a pocnit chiar lângă obrazul meu și asta m-a făcut să amuțesc. Totuși strigătele mele au fost auzite de o santinelă, care ne-a ieșit în față și ne-a făcut semn să ne oprim. Mehmed a încetinit și, când a ajuns foarte aproape de santinelă, i-a tăiat pur și simplu gâtul dintr-o singură mișcare rapidă. Mi s-a făcut rău, dar asta nu l-a impresionat pe individ. A șuierat într-un fel înspăimântător și caii au pornit din nou, într-o viteză incredibilă. Nu știu cât am mers așa, însă la un moment am redus viteza și mi-am dat seama că Mehmed dăduse drumul frâului iar calul meu se ținea după celălalt ca și cum ar fi fost teleghidat. Am încercat să-l strunesc, dar nu asculta comenzile mele, așa că am renunțat.

Am mers multe ore, la pas, cu o singură oprire undeva lângă un ochi de apă. Acolo am descălecat și am încercat să am o discuție cu Mehmed, dar n-am apucat să spun decât două vorbe și mi-a poruncit să tac, altfel urmând să-mi sfîchiuiască pielea cu biciul. Atunci m-am speriat cu adevărat, pentru că într-adevăr, Profu, mi-am dat seama de întreaga grozăvie a situației. Mă aflam în puterea unui arab care ucisese cu sânge rece pe cineva sub ochii mei și acum mă târa după el prin deșert către o țință necunoscută, dar mai mult decât atât, totul se petrecea cu aproape un mileniu înainte de anul nașterii mele.

Apoi a apărut soarele și am văzut că ne aflam lângă munți. Am mers printre ei și, la un moment dat, am început să urcăm, pe niște cărări foarte înguste, care abia se întrezăreau. Caii însă știau drumul și, fără să fie nevoie de comenzi, ne-au dus până la intrarea într-o peșteră. Acolo era locuința lui Mehmed, care, după ce am descălecat, mi-a spus că urmează să fiu roaba lui, că o să mă țină în robie până o să renunț să mă închin la idoli și o să-i devin sclavă credincioasă, după care o să mă facă, dacă va mai avea chef, femeia lui. Până atunci trebuia să îl ascult orbește, să muncesc pentru a ține peștera în regulă, să gătesc, să am grijă de cai și multe altele pe care mi le-a înșirat. Colac peste pupăză, trebuia să renunț la hainele mele și să port un fel de sac care îi rămăsese de la precedentă nevastă.

– Doamne ferește, Ali, am zis... cred că nu te-ai simțit prea grozav auzind toate astea.

– Vă spun sincer, Profu, dacă nu aș fi avut încredere că până la urmă o să iasă bine, cred că ar fi fost ceva care m-ar fi marcat pe viață. Trebuie să recunosc, totuși, că uitându-mă în jur și văzând sălbăticia munților, gândindu-mă la deșertul pe care-l străbătusem fără să fi întâlnit picior de om, au fost momente în care încrederea a început să-mi slăbească.

– Nu știu cine ar putea să-și păstreze încrederea în asemenea împrejurări, am zis.

– Să vă povestesc mai departe. Mehmed a intrat în „casă” pentru odihnă, spunându-mi că trebuie să îngrijesc caii, să le dau apă și mâncare și să-i perii cu un fel de țesală. Când avea să se scoale, dorea să mănânce, așa că trebuia să gătesc, dar nu mi-a spus ce anume și de unde să iau materia primă. Dacă nu făceam tot ce îmi poruncise, urma să mă bată. Iar dacă încercam să fug, nu aveam nicio șansă, urma să mă prindă rapid și atunci abia aveam să aflu ce înseamnă să nu ascuți de stăpân. Apoi a intrat în peșteră și eu m-am gândit că e de preferat să fac ce mi-a poruncit, pentru că nu aveam niciun chef să fiu bătută. Așa că m-am învățat puțin și am găsit un loc în care părea să fie ascuns ceva sub crengi. Și, într-adevăr, între niște pietre, am descoperit un gen de ceaun în care aș fi putut găti, cu condiția să găsesc niște legume și să pot aprinde focul. În fața intrării în peșteră, la doi metri, era o groapă în care se vedeau urme care arătau clar că acolo se ardeau lemne. M-am apucat să caut ceva care să se poată fierbe în ceaun, dar n-am găsit nimic. Ca să nu mai spun că nu se vedea nicio sursă de apă nicăieri. În disperare de cauză, am intrat în peșteră, unde nu se vedea nimic. Auzeam doar respirația greoaie a lui Mehmed. Ei bine, nu știu ce simțuri are psihopatul, dar asta l-a trezit. S-a ridicat brusc și a strigat:

– Ce faci acolo?

Nu i-am răspuns și am ieșit afară. Am văzut un arab în partea stângă a intrării, care și-a dus degetul la gură, făcându-mi semn să nu scot un cuvânt. În partea dreaptă mai era unul și amândoi stăteau lipiți cu spatele de stâncă. Am făcut câțiva pași, m-am uitat spre cărarea pe care venisem și acolo am văzut furișându-se încă niște arabi.

Mehmed a ieșit după mine și în acel moment caii au fornăit într-un fel neobișnuit, probabil a primejdie, ceea ce l-a făcut să se oprească și să scoată de la brâu un cuțit încovoiat. A făcut un salt spre mine, cu intenția să mă prindă, iar eu, într-un gest reflex, am apucat crucea lui Damian și i-am înfipt-o în mână, făcându-l să scoată un strigăt de durere. În aceeași clipă, cei doi

arabi pe care-i văzusem primii au blocat intrarea în peșteră, iar ceilalți s-au năpustit și s-au interpus între mine și Mehmed, ținând și ei în mâini cuțite care luceau în razele soarelui. A fost ca în filme, Profu, vă spun sincer că mi se făcuse inima cât un purice.

– Ce vreți de la mine? a strigat Mehmed.

– Am venit să luăm fata, a răspuns unul dintre arabi.

– Luați-o, nu mai am nevoie de ea.

– O să te luăm și pe tine, a zis arabul, ca să dai socoteală în fața lui Hakim Omar. Cât de prost trebuie să fii ca să iei o fată din caravana lui?

– Omar nu are nicio treabă cu fata asta, mai bine spune adevărul: ce vreți de la mine?

– Vreau să lași cuțitul și să nu te împotrivești când te vom lega. După aceea, te vei convinge că ți-am spus adevărul.

Un timp, Mehmed a ezitat. Dar, evaluând raportul de forțe, și-a pus cuțitul înapoi la brâu și s-a așezat în genunchi. Doi dintre arabi s-au apropiat și l-au legat așa cum îl vedeți, după care am și pornit la drum. Eu am călărit pe un cal adus de echipa de salvare, pentru că ar fi fost riscant să folosesc calul lui Mehmed, care ascultă orbește de stăpânul lui și cine știe ce i-ar fi trecut prin cap psihopatului să-i comande, să mă arunce din șa ori să o rupă cu mine la fugă. Dar se pare că oamenii ăștia știu cu cine au de-a face, așa că mi-au adus un cal de-al lor.

– Și nu i-ai întrebat cine sunt?

– Ba sigur că i-am întrebat. Mi-au zis că sunt asasini, oamenii unui anume Hasan Ibn Sabbah, care este frate de sânge cu Omar Khayyam. Când am auzit că sunt asasini, nu mi-a prins prea bine, dar mi-am spus că indiferent ce ar fi, în privința mea nu aveau niciun gând rău. Am călărit aproape fără întrerupere și acum iată-mă aici.

– La un singur lucru mă gândesc acum, am zis. Crucea lui Damian se pare că ți-a fost cu adevărat de ajutor!

– Da, Profu, nici nu știu cum mi-am smuls-o de la gât și cum i-am înfipt-o psihopatului în antebraț.

– Ai fost foarte curajoasă, aș putea spune că sunt mândru de tine.

Am mai pălăvrăgit puțin, apoi l-am auzit pe Hasan strigându-ne. Trebuia să mergem înapoi, după cum am dedus din semnele pe care ni le făcea.

Și, într-adevăr, Omar ne chema să decidem soarta lui Mehmed, care stătea în genunchi și privea în jos. Oamenii lui Hasan Ibn Sabbah și călătorii făcuseră un cerc în jurul lui și stăteau așezați turcește.

– Alesia, a spus Omar, cred că tu ești cea mai îndreptățită să ceri o pedeapsă pentru cel care te-a răpit. Și mai cred că și Prophyrios ar putea avea un cuvânt de spus, dat fiind că ești eleva lui.

Trebuie să mărturisesc că primul gând care mi-a trecut prin cap a fost să cer ca mizerabilului să i se taie gâtul, așa cum i-l tăiasse el sentinelei de la Sheberghan. Apoi mi-am amintit că vin din Europa secolului XXI și asta m-a făcut să mă răzgândesc.

– Legile voastre ce spun despre cei care răpesc persoane?

– După legile noastre nescrise, răpitorului i se taie mâna, exact ca și celui care fură. Dar avem o problemă: Alesia nu este o femeie de-a noastră și atunci putem discuta dacă cel care a răpit-o trebuie pedepsit.

– Tu ce zici, Ali? am întrebat.

– Nu zic nimic. Din partea mea faceți ce vreți cu el.

– Putem chiar să-l eliberăm? a zis Omar.

– Nu mă deranjează nicicum.

– Chiar dacă asta înseamnă că el va fi liber să răpească alte fete, pe care nu va mai avea cine să le salveze? am spus.

– Ah, la asta nu m-am gândit. Dar ce pot să fac? Cum să decid eu ca omul ăsta să fie ucis sau mutilat? Ce drept am eu asupra lui?

– El ce drept a avut asupra ta ca să te răpească și să te amenințe?

– Niciun drept. Dar dacă el a făcut ce-a făcut, de ce trebuie să fac și eu la fel?

– Frumos, îmi place, a zis Khayyam. Am auzit că așa vă învață cel pe care l-ați răstignit.

– Nu l-am răstignit noi, valahii, am zis. Dar este adevărat, așa ne învață, să nu răspundem răului cu rău.

– În regulă. Dacă voi nu vreți să-l pedepsiți, nu o să-l pedepsesc nici eu pentru răpirea Alesiei. Dar pentru uciderea sentinelei de la Sheberghan trebuie să dea socoteală.

– Nu am ucis pe nimeni, a spus Mehmed.

– Și vrei să te credem? s-a răstit la el Hasan. Sau poate vrei să te supunem torturii până mărturisești?

– Nu-i nevoie, a spus Omar. O avem aici pe fata răpită, care poate depune mărturie. Alesia, este adevărat ce spune Mehmed cel Fără de Odihnă?

Am simțit că bieteii Ali i se face rău. Dacă spunea că răpitorul minte, îl condamna la moarte. Dacă îi confirma spusele, însemna că minte ea.

– Spune, a insistat Omar. Dacă nu e vinovat, îl lăsăm să plece.

L-am văzut pe Mehmed ridicând privirile

și privind-o pe Ali cu ochii unui câine spășit. Era dezgustător, dar am simțit că a reușit s-o impresioneze.

– Hakim Omar, am spus, omul acesta a omorât santinela, tăindu-i gâtul. Știu asta chiar de la Alesia. Las-o, nu o mai întreba, crede-mă că nu te mint.

– Trebuie să ne spună ea, a zis Omar, altfel nu putem ști care este adevărul.

Alesia s-a întors cu spatele la Mehmed, ca să nu-i mai vadă ochii, m-a luat în brațe și a început să plângă. Apoi a spus, printre sughițuri:

– Da, a făcut-o, i-a tăiat gâtul...

Imediat, doi dintre asasini l-au luat pe Mehmed, s-au suit pe cai și l-au dus târâș destul de departe de noi. Am văzut apoi cum a fulgerat o sabie, după care cei doi au revenit la tabără. Și chiar atunci, soarele a apus, iar noi ne-am dus către corturi.

– L-au omorât, Profu? a zis Ali.

– Da, au făcut dreptate.

– Of, cum poate uciderea unui om să fie numită dreptate?

– Nu știu ce să spun, este un subiect foarte complex. Să fim mulțumiți că la noi acasă nu se mai practică acest gen de dreptate. Hai să dormim acum, mâine pe drum putem continua discuția.

Ne-am băgat în corturi și eu, cel puțin, am adormit rapid. Am visat numai orori, cu oameni decapitați, cu fete biciuite până le crăpa pielea, cu djinnul îngropându-mă de viu pe fundul oazei secate și toate erau atât de realiste încât la un moment dat m-am trezit lac de sudoare. Am ieșit afară și m-am dus să văd dacă Alesia este în cortul ei. Oh, Doamne, era acolo, înăuntru, și o auzeam cum plânge înăbușit și nu știam ce să fac.

(fragment din romanul în curs de apariție *Blestemul Minotaurului*)

▶ MARINA ANCA, Franța

Vacanța

A dmiram prin imensul perete de sticlă al încăperii oaza de oxigen a arondismentului XIV din Paris: părculețul Lamartine, în care mă jucasem toată copilăria. O rază de soare, impertinent de sclipitoare, m-a obligat să-mi întorc privirea spre interior. Pentru că în acea sufragerie de treizeci de metri pătrați mă simțeam la fel de bine ca în a mea, uitam uneori că nu eram căsătorit cu gazda, care era la fel de drăguță ca în ziua în care făcuserăm cunoștință, în ciuda faptului că devenise cam dolofană. Buclele ei negre, răscucite ingenios și lucioase, grație fixativului, îi puneau în evidență pielea lăptoasă și ochii de pisică, de un negru extraordinar. Buzele încheștate îi trădau însă neliniștea. Asta și felul în care își strângea de mână prietena, care mă fixa la fel de intens. Nu am rezistat și am rostit cele două litere blestемate. Dacă mi-aș fi urmat instinctul, nimic din ce s-a întâmplat nu ar fi avut loc. Îmi amintesc perfect. Unde am greșit? Nervos la culme, George a întors Audi-ul în sens invers. S-a grăbit să prindă semaforul verde. Prea târziu! A şuierat printre dinți. Ura secundele și ura semafoarele și a lovit volanul cu palmele de două ori. Razele soarelui m-au orbit câteva secunde și mi-au topit decizia inițială, cea de a-mi consacra vacanța dosarelor de la serviciu. Una peste alta, mi-am zis că o pauză de câteva zile la soare era o idee bună. Îmi stătea bine bronzat. Și nimeni nu va avea curajul să mă împiedice să lucrez la umbra palmierilor. Cum să-mi imaginez că acel Da avea să-mi dea viața peste cap? Auzindu-mi decizia, Ștefan aproape că a strigat: *Ce hotărâre minunată, George!*

Spunând asta, cel mai bun prieten al meu de patru ani încoace, singurul cu care mențineam o relație socială, cu toate că era profesor de înot *din pasiune pentru sport* – ce scuză ridicolă! –, a sărit de pe canapea. Era, fără doar și poate, cel mai scund profesor de înot din lume. Pentru a încerca, prosteste, să se ridice la nivelul bărbaților adevărați, purta pantofi cu puțin toc. La piscină, obligat fiind să stea în picioarele goale, supraveghea înotătorii mergând pe vârful degetelor. Spre marea mea surprindere, parada lui amuzantă, cu o mână ridicată ca să-și semnaleze prezența printre înotătorii din jurul bazinului, combinată cu surâsul lui permanent, atrăgea atenția înotătoarelor de toate vârstele. Erau fascinate de corpul lui musculos, de ochii mari și verzi, dar și

de mustața blondă, tăiată și întreținută cu grijă. Nu mă plictiseam niciodată să-l văd *muncind* și, datorită lui, acea piscină devenise și pentru mine o sursă de pradă fantastică.

– O vacanță în Cuba! Abia aștept, a completat Ștefan, frecându-și mâinile.

– Minunat! au confirmat și fetele, cufundându-se în canapeaua moale a lui Margaux și Ștefan.

Adorabila Margaux, unica fiică a unui bancher englez pensionar, era în continuare, la treizeci de ani și câteva luni – cam de aceeași vârstă cu restul membrilor grupului –, o fetiță răsfățată de tatăl ei și de noi toți. Se încurcase cu diverși pământari, până în ziua în care i se cășunase pe Ștefan. Nu am priceput niciodată de ce își iubea soțul cu atâta pasiune, dar nu eram gelos pe el. Eu pusesem punct aventurii cu Margaux, de teamă că nevastă mea să nu ne prindă în flagrant delict, fie și de ochede. Nu puteam să risc așa ceva.

De la începutul căsniciei cu Margaux, cu trei ani în urmă, Ștefan se întorcea acasă la aceeași oră, o săruta îndelung, își scotea de pe gât prosopul umed – cu un puternic miros de clor – și fugea la duș să se lepede de infidelitatea după-amiezii respective. Își petrecea restul timpului satisfăcând capriciile soției sale, bogată și naivă. În ziua cu pricina, în timp ce Margaux povestea cu accentul ei englez adorabil cât de paradisiacă era plaja de la Varadero, Ștefan admira corpul soției lui George. De-abia aștepta să o vadă în costum de baie. Nici prea înaltă, nici prea scundă, nici prea slabă și nici dolofană, ca Margaux, nici prea vorbăreț, dar nici timidă, avea toate calitățile dorite de orice bărbat, inclusiv de el. Mai mult de-atât, arăta superb! Părul lung și lucios, mai blond decât al lui, îi scotea în evidență gâtul subțire, pe care visa să-l sărute încă de când făcuseră cunoștință. *Gata, gata, gata!*, și-a ordonat el, conștient fiind că nu era rezonabil ca pentru o aventură să-și pună în pericol relația cu George, fiul și fratele unor persoane importante. Se gândea adesea la cât noroc avea să aibă un astfel de amic... și o astfel de soție drăgăstoasă și indulgentă. Nu puncta deloc că el nu plătea niciodată nimic. Nici nu ar fi avut cum! Lună de lună, amantele îi mâncau tot salariul.

După câteva clicuri, telefonul lui George a afișat un hotel de două etaje, cu camere spațioase, cu vedere spre mare, înconjurat de imagini colorate: bazine cu peștișori de toate culorile, un bar cu terasă, un altul aproape de recepție, un ring de dans și mai multe pasarele acoperite cu flori și umbrite de copaci, care duceau spre plajă. Fetele au fost seduse de nisipul sclipitor de alb și de apa turcoaz a oceanului Atlantic.

– Pare foarte drăguț. Iar seara vom dansa salsa, a hotărât Margaux, pe tonul ei capricios.

– Cum dorești, draga mea, a răspuns Ștefan, mios și mai ales inutil, dorințele soției lui fiind întotdeauna împlinite de restul grupului.

– Aceasta va fi prioritatea mea. Și voi învăța rumba, bineînțeles!

Margaux a declarat că va începe o dietă drastică după ce își terminau gustarea. Degetele ei durdulii, cu unghii lungi, îngrijite perfect, au și înhățat al treilea croasant. Ceilalți, cu excepția lui George, în plină discuție cu agenția de voiaj, pentru rezervările de vacanțe, au imitat din politețe gestul gazdei. Margaux terminase deja de mâncat și întindea mâna spre măsuta de cafea, nerăbdătoare să mai ia ceva. A înhățat un rulou cu ciocolată, pe care l-a înfulecat mângâind cu mâna stângă coapsa scumpului ei soț. O adora! O patiserie în plus sau în minus n-avea să schimbe nimic între ei.

George conducea nervos spre centrul nevralgic al Parisului, blestemând ambuteiajele, semafoarele și amintirea gestului fostei lui amante. Nu pricepea ce-i putea place la pitic, după ce avusese o aventură cu el! Fosta lui iubită îl luase pe neașteptate încă din prima zi, când intrase în vorbă cu ea la Café Chic. Se întreba adesea ce s-ar fi întâmplat în cazul în care chelnerul nu i-ar fi așezat la mese apropiate sau dacă persoanele pe care le așteptau nu ar fi întârziat? Au început să se privească din curiozitate, apoi să facă schimb de păreri despre locație, despre vreme, despre băuturile lor și, pe măsură ce-și depăneau părerile pe diverse alte subiecte, conversația politicoasă a luat o formă amicală. Văzându-i discutând, Ștefan fusese convins că formau un cuplu și i-a salutat ca atare: „Doamna și domnul Lenvin”. George nu putuse decât să-l corecteze în trei cuvinte presărate de regret în glas și o privire plină de subînțeles spre Margaux: „Nu suntem împreună”. Aceasta a dat lejer din cap către Ștefan și a reluat răsfoitul revistei ei, ca și cum interlocutorul ei în ultimele zece minute dispăruse de pe fața pământului. Pe de o parte, atitudinea ei îl vexase, pe de alta, îl excitase. Chiar înainte de a începe discuția cu Ștefan, își impusese să o cucerească. Considerând că cea mai ușoară cale era aceea de a-și evidenția poziția socială, a întrerupt narațiunea acestuia cât a putut de repede și i-a punctat pe un ton superior că în calitatea lui de acționar majoritar al Country Clubului parizian, putea angaja ca salvamar pe oricine dorea.

– Slujba este a dumneavoastră, din moment ce aveți nevoie să lucrați, a adăugat el grandoman, asigurându-se cu o privire fugitivă că vecina lor frumușică îl va auzi. În mod

surprinzător, se împrietenise cu el aproape la fel de repede pe cât Margaux îi devenise amantă. Lua prânzul sau cina cu ei – împreună sau separat – și îi invitase de mai multe ori la teatru și la operă, atunci când nevasta lui nu dorea să-l însoțească. Totul decursese minunat până în seara când aceasta îl urmase la teatru pe nepusă masă și trioul lor s-a transformat brusc într-un cvartet efemer, sau cel puțin așa își închipuise. Amanta lui înțelesese că era căsătorit și George înțelesese că abuzase de toleranța soției. Și-a părăsit „iubita” la antract, cu tot tactul de care era capabil și cu fraza, de data asta sinceră: „Mi-aș dori realmente să rămânem prieteni”. Margaux îi surâsese, după care îi întorsese spatele, se îndreptase spre Ștefan, îl luase de braț... și încă se agăța de acesta, cu plăcere, trei ani după nunta lor. Nu-i venea să creadă că în afară de asta se băgase pe sub pielea soției lui până la punctul de a-i deveni cea mai bună prietenă, oferindu-și astfel și luxul de al tortura zi de zi: oare avea să-i dezvăluie soției aventura lor? Înadins sau din greșeală? De atunci, mergea pe coji de ouă cu ea. „Poate din această cauză, să nu o supăr, subconștientul mi-o fi suflat nenorocitul ăla de „Da!”” își spuse el, perfect conștient că propria lui căsătorie nu era așa strălucitoare precum cea a lui Ștefan. Farmecul soției lui cucerea toți invitații la o cină sau la o serată. Pe măsură ce făcea avere sfătuindu-și clienții, din ce în ce mai numeroși, absențele lui stinseseră flacăra din inima nevestei. Spera că vacanța în Cuba îi va permite să-și recapete zâmbetul irezistibil și privirea scilpitoare, astfel încât să poată agăța chiar și acolo câțiva oameni de afaceri în căutare de specialiști în promovarea activității lor. La urma urmei, de ce nu? „Oare de aceea am zis Da? Pentru că ochii ei nu mai străluceau?”

Cinci zile mai târziu, când au ajuns la Havana, George era departe de a-și imagina o astfel de vacanță. Margaux îi uluise înainte de a ieși din aeroport. Ea, care însărcina întotdeauna pe altcineva să-i îplinească poftele, angajase în secret un ghid. Acesta îi aștepta zâmbitor, cu o pancartă și un cărucior pentru bagaje. Purta o cămașă verde pal cu pătrățele mici, roșu cu maro, pantaloni albi și bascheți maro. De statură medie, Guido avea părul scurt, pielea mată, o privire plăcută și, în mod surprinzător, se exprima într-o franceză impecabilă.

La ieșirea din aeroportul internațional José-Martí îi aștepta o altă surpriză: un Cadillac Eldorado Deville decapotabil bej-auriu, culoarea preferată a lui Margaux; desigur, cel mai elegant model din gama mărcii. Cunoscători, George și Ștefan au rămas cu gura căscată. Șoferul a țâșnit de

la volan ca să-l ajute pe Guido să pună bagajele în portbagaj, după care a dispărut în forfota străzii ca o frunză de toamnă alungată de vânt. Ștefan s-a așezat repede în față, a profitat de faptul că ferestrele erau coborâte pentru a-și propti antebrațul de portieră, cu o satisfacție copilărească, și s-a grăbit să-și fleteze nevasta:

– Te-ai gândit la toate, iubita!

– Îmi pare bine că v-am făcut o surpriză plăcută, a răspuns Margaux, mândră de ea.

I-a invitat pe soții Lenvin să se instaleze pe banchetă, convinsă fiind că George se va așeza la mijloc. O amuza ideea de a-și lipi piciorul de fostul ei amant. La urma urmei, erau în vacanță!

A zâmbit, satisfăcută. George îi adresase îndată o otheadă complice.

Guido ținea volanul cu mâna dreaptă și cu două degete de la mâna stângă. De îndată ce dăduse drumul motorului, își proptise antebrațul stâng pe portieră cu așa nonșalanță, încât oricine ar fi crezut că se simțea perfect în mașina lui! Margaux a remarcat că prietena ei era concentrată pe brațele musculoase ale ghidului, pe tunsoarea lui scurtă, pe gâtul fără pic de păr, pe mâna stângă cu degete lungi, subțiri ca silueta lui de dansator și s-a întrebat dacă o făcea din curiozitate sau din gelozie. Oare observase că George îi făcuse cu ochiul? A constatat că ea însăși nu-l observase suficient pe Guido. Era incredibil de sexy! Și-a pus îndată geanta între coapsa ei și cea a lui George, hotărând că scopul vacanței ei va fi să-i sucească capul ghidului. Pe George îl cunoștea suficient și, de altfel, acesta avea tot interesul să-și recucerească soția. Pentru a puncta faptul că nu-i păsa de bariera instalată între ei, George a replicat apropiindu-se de partea din față a mașinii și punându-i ghidului întrebări despre puterea mașinii și alte detalii de care nu-i păsa în realitate. Ștefan ar fi putut participa la conversație, dar nu avea chef. Îl asculta pe ghid cu o ureche, mângâind pielea incredibil de moale a portierei. Voia să profite de fiecare secundă de satisfacția de a se plimba într-o astfel de bijuterie. Soția lui George asculta și ea, dar nu discuția. Se lăsa legănată de glasul plăcut al ghidului și de sonoritățile muzicale tipice Cubei, care se auzau din toate părțile. Ca și Margaux, se delecta cu priveliștea ce li se oferea dincolo de geamul mașinii. Havana era colorată în mii de nuanțe, ca un foc de artificii: clădirile, mașinile, vitrinele, hainele trecătorilor, totul părea atât de vesel că buna dispoziție se așternea pe fețele turiștilor, care nu mai știau ce să admire mai întâi, nici unde să danseze. Din curiozitate, și ca să atragă atenția ghidului, Margaux i-a cerut intensificându-și accentul ei englez irezistibil – în

Franța, nu în Cuba, dar asta nu-i trecea prin cap! – , să le povestească mai degrabă ceva despre țara lui.

Obişnuit să repete istoria Cubei, Guido a început prin a le povesti despre descoperirea insulei de către Cristofor Columb, în 1492, despre cum, luând ca pretext distrugerea unei nave de război ce le aparţinea, americanii se invitaseră în conflictul pe care îl aveau cu spaniolii şi despre tratatul de la Paris, care oferise insula Statelor Unite. Aceştia continuau să-şi impună supremaţia prin embargoul implementat cu ani în urmă. De fiecare dată când ajungea la acest punct istoric, îi tremura vocea de furie. S-a prefăcut că tuşeşte, după care a schimbat subiectul spre Old Havana, cartierul istoric al capitalei. Le-a depănat povestea unor conace atrăgătoare, în ciuda faţadelor lor cu tencuiala căzută şi a acoperişurilor deteriorate din lipsă de bani. Le-a arătat barul în care Ernest Hemingway îşi petrecea serile, uneori zilele, bând Daiquiris, după ce se epuizase scriind ore în şir în camera lui de la hotelul Ambos Mundos. După o pauză teatrală, le-a dezvăluit atât faptul că scriitorul dedicase premiul lui Nobel pentru literatură poporului cubanez, cât şi admiraţia acestuia faţă de „El Comandante”, Fidel Castro.

Cucerită de muzicalitatea cântecelor cubaneze, Margaux l-a rugat, cu aceeaşi voce dulce, să le dea un răgaz să asculte muzica străzii. Nevasta lui George părea şi mai plictisită decât ea de politică, iar părerea băieţilor nu o interesa câtuşi de puţin. Melodiile în ritm de salsa ţâşneau din cafenele şi din stradă. Grupuri de muzicieni şi dansatori le ofereau turiştilor adunaţi în mijlocul lor demonstraţii şi cursuri de salsa, sperând ca aceştia să le umple pălăria pusă la îndemână pe asfalt. Margaux ar fi vrut să oprească maşina şi să danseze la rândul ei, dar era prea târziu. Cadillacul se angajase pe bulevardul El Malecón.

Valurile Atlanticului, când mai mici, când mai mari, se spărgeau de stâncile de la marginea şoselei, azvârlind stropii de apă la câţiva metri înălţime, de parcă ar fi binecuvântat trecătorii. Îndrăgostiţii, sprijiniţi de balustrada şoselei, păreau chiar dornici să primească în dar perlele transparente, acestea dându-le prilejul să se îmbrăţişeze, să râdă în hohote când stropii le udau hainele şi să se sărute, fericiţi că erau împreună în acel loc pitoresc. La capătul bulevardului Maceo – denumirea oficială a Malecón-ului – Cadillacul şi-a continuat traseul către Miramar, cel mai luxos cartier din Havana, unde se afla hotelul lor.

– Ce frumos este aici! a exclamat soţia lui George. Margaux s-a aplecat peste corpul fostului ei amant, ca să o poată apuca de încheietura mâinii.

– O să avem o vacanţă pe cîste, nu crezi?

– Cu siguranţă!

– Noi, da! Dar bieţii cubanezi... cu atâtea clădiri gata să se prăbuşescă şi cu atâtea maşini vechi... Faptul că sunt americane, din anii '50, şi aşa de vesel colorate este pitoresc pentru noi, dar pentru ei sigur nu. Nu vezi ce slabi sunt? Mi se pare suspect cum zâmbesc continuu. Şi par prea binedispuşi în ciuda faptului că oraşului lor este dărăpănat. Cum de cântă cu atâta veselie, cum de dansează în stradă cu atâta entuziasm? s-a mirat Ştefan.

– Mă oboseşti! Ce? Nu poate omul să fie şi sărac, şi fericit? a izbucnit Margaux, agasată de snobismul soţului ei.

– Ce ţi-a venit, Ştefan, să le strici fetelor bucuria? a exclamat George, supărat că le strica buna dispoziţie.

– Ai dreptate. Iertaţi-mă, fetelor! Ar fi trebuit să-mi păstrez gândurile pentru mine.

De îndată ce au intrat în Iberostar Parque Central, snobismul lui Margaux a ieşit iar la suprafaţă. Holul hotelului, cunoscut ca fiind cel mai frumos din capitala cubaneză, nu o entuziasma. Podeaua de gresie – bej, într-adevăr – era urâtită de o multitudine de romburi mari şi negre ca nişte pălării de doliu. „Sinistru”, a subliniat ea către ceilalţi. Câţiva paşi mai departe, barul cu scaune înalte a enervat-o literalmente. Fiind mică de statură, nu s-ar fi aşezat acolo nici bătută. Cum să-şi legene ea picioarele în vânt, ca un copil? A oftat zgomotos, să-şi aline supărarea, conştientă că nu-i putea impune grupului să schimbe hotelul. Exista pericolul ca oricare dintre celelalte hoteluri să fie şi mai modest amenajat.

– Draga mea, lasă-l pe George să ia cheile de la recepţie şi să le ceară valeţilor să ducă bagajele în camere. Nu ţi-ar plăcea să dansăm undeva? i-a propus Ştefan cu vocea lui ademenitoare. Ai spus că vrei să înveţi salsa.

– ¡Venga! Vă conduc la Casa de Musica, a sugerat Guido, arătându-le ieşirea cu o mişcare de braţ elegantă.

– Ce idee minunată! Fireşte, iubitele, a acceptat Margaux, brusc binedispusă.

– Bine, hai să mergem! a zis soţia lui George.

Cu un pas grăbit, de parcă ar fi vrut să fugă de soţul ei, aceasta a trecut prima pragul uşii. Ştefan a urmat-o imediat, ca scăpat de o povară. Margaux se agăţase de braţul lui Guido, ţopăind ca un copilăş, ceea ce de data asta nu o deranja câtuşi de puţin. Perspectiva de a dansa cu ghidul lor chipeş îi stinsese furia. Se concentra de acum pe a doua fază a planului ei de seducere! A preluat conducerea grupului punându-i cubanezului

întrebare după întrebare, doar pentru a-i auzi vocea și a-i da impresia că o interesa țara lui. Cei doi viitori parteneri de dans îi urmau, fără să asculte explicațiile ghidului, dar și fără să schimbe un cuvânt. Îi preocupa ideea de a dansa împreună până când George li se va alătura în club. Fiecare se întreba ce efect va avea asupra lor această intimitate forțată. În timp ce Ștefan era entuziasmat că visul lui se concretiza fără să fi trebuit să ridice nici măcar un deget, soția lui George strângea din dinți simțiindu-se încolțită cu toate că, pe undeva, era curioasă să descopere dansurile cubaneze și să înțeleagă ce putea vedea Margaux la Ștefan. Și ce nu mai vedea! Guido devenise jucăria prietenei ei, iar George urma să inventeze un pretext, cum ar fi cel de a învăța salsa, să flirteze cu o cubaneză. Intuiția nu a trădat-o. Odată ajunși înapoi la hotel, s-a refugiat în suita lor, apoi în baie, apoi sub cearceaf, nerăbdătoare să danseze din nou cu Ștefan. Acesta se descurcase bine. Și George se descurcase... să o decepționeze din nou. S-a prefăcut că doarme când i s-a alăturat în pat.

Înainte de a se retrage în cameră la rândul ei, Margaux i-a ordonat soțului ei să ia o cameră la hotelul din Varadero pentru Guido. „Spune-le să anuleze o altă rezervare, la nevoie”, după care a adăugat cu o voce mai mieroasă: „Niciunul dintre noi nu vorbește limba spaniolă la fel de bine ca el, nu-i așa?” A doua zi, în timp ce ghidul își făcea bagajele, bucuros de oportunitatea de a sta pe gratis în clubul balnear de lux din Varadero, în plus de salariul dublat, cele două cupluri se relaxau în jurul piscinei. La întoarcerea celui de-al cincilea membru al grupului, au vizitat în grabă, la îndrumarea lui, La Fábrica de Arte Cubano. Colecția celor mai frumoase și reprezentative piese ale artei cubaneze contemporane nu o interesau pe Margaux. Prefera să danseze. George a aprobat primul. Era încântat de perspectiva de a se întoarce la club. Nu m-am mirat deloc că am învățat cu ușurință pașii de bază ai dansurilor locale: salsa, rumba și merengue. Îmi era suficient să număr până la opt. Și cu ce dansatoare drăguță am luat lecții! Nu aș fi dansat cu nimeni altcineva pentru nimic în lume. Ne mișcam în tandem din față în spate, unul spre altul, după care făceam piruete și unul, și altul, legănându-ne șoldurile când în același timp, când unul după altul. Avea o siluetă în formă de clepsidră, talia ei se lipea perfect în jurul brațului meu. Mirosea divin, ochii ei erau sclipitori și mă tachina șoptindu-mi în ureche: Besame, adică „Sărută-mă”. De abia așteptam... o oportunitate! Aș fi sărutat-o imediat, desigur, dacă soția mea, care se făcea că este interesată să danseze cu Ștefan-piticul nu s-ar fi aflat în dreapta

mea iar Margaux, agățată cu brațele ei durdului de gâtul lui Guido, în stânga. Eram încolțit. Dar de dansat puteam dansa cu ea. Mi-am zis că puteam să-mi permit să nu lucrez în timpul popasului la Havana, că aveam tot timpul să rezolv treburile la Varadero.

Dacă aș fi știut...

Clubul balnear era în concordanță cu fotografiile de pe site. Primirea a fost perfectă, camerele noastre curate și confortabile, barul plin ochi, iar plaja chiar mai frumoasă decât ne așteptam. Apa era de un turcoaz pal incredibil, nisipul de culoarea untului, extrem de fin, și mirosul iodat al oceanului, foarte plăcut. Am decis să petrec ziua cu restul grupului, când pe plajă, când în apă, când la umbra cocotierilor bând mojitos serviți de Guido, cu tot mai mult rom pe măsură ce treceau orele. Am luat cina cu ei la hotel, am savurat felurile de mâncare localnice, printre care acele minunate quesadillas, am mai băut câteva cocktailuri cu o tonă de gheață zdrobită în pahar și am râs cu poftă, inclusiv cu Guido, care s-a adevărit a fi foarte simpatic și atent la dorințele noastre, și mai ales la cele ale lui Margaux.

Îmi amintesc perfect acea grozavă primă zi cu ei, în acel loc spectaculos. De restul timpului petrecut împreună... aproape deloc. După atâta timp irosit din punct de vedere profesional, am preferat să nu mă retrag în același timp cu restul grupului. Voiam să-mi citesc liniștit e-mailurile și să vorbesc la telefon cu echipa. Majoritatea dosarelor ar fi putut aștepta câteva zile, dar țineam să le arăt angajaților că eram atent la cea mai mică greșeală din partea lor, ca și cum aș fi fost la Paris. M-am instalat la bar și am încercat să-i contactez pe fiecare în parte. Nu a răspuns niciunul! Chiuleau de la serviciu, idioții! Le-am trimis un e-mail de grup pentru a le sublinia nemulțumirea, apoi mi-am închis telefonul, mai mult de furie decât de altceva.

La două scaune de mine, o tânără îmi zâmbea insistent. M-am prefăcut că nu o văd. Nu aveam chef de aventură. Margaux ne pregătise o grămadă de activități. Îmi rămânea foarte puțin timp pentru agenție. Cum însă nu aveam nici chef să dorm, am lăsat paharul pe bar și m-am îndreptat spre ringul de dans ca să urmăresc spectacolul. După câteva minute, am simțit o prezență, mai degrabă un miros de lămâiță amestecat cu arome de iod și nisip, extrem de plăcut. Culoarea verde-absint a ochilor vecinei de la bar mi-a revenit în minte. Regretam că ignorasem invitația ei de a se lăsa cucerită. La urma urmei, asta era distracția vacanței. Am întors capul. Femeia nu mai era la bar. Mirosul plăcut se disipase și el. Iritat, m-am grăbit să mă alătur publicului, astfel încât să nu mă

mai gândesc la greșeala mea. Spectatorii erau așezați pe câteva rânduri de scaune cu spătar, în fața unei scene din lemn. Un bărbat, pe care George l-a recunoscut ca fiind managerul hotelului, se plimba în lung și în lat în timp ce vorbea la microfon pe un fundal de salsa. S-a așezat pe unul dintre scaune, curios să vadă ce va urma. Animatorul i-a propus să urce pe scenă:

– ¡Señor! ¡Venga!

Publicul și-a întors privirea spre el. Purta pantaloni gri pal, mocasini de vară de aceeași culoare și o cămașă albă, căreia îi suflecaser mânecile. Culoarea roșiatică a părului tuns scurt îi pune în evidență irișii albaștri ca marea. Cu toate că se considera un bărbat frumos, i se părea curios totuși ca publicul să-l privească insistent, mai ales că se așezase. Se uita în dreapta și în stânga pentru a-și dovedi că nu el era ținta, dar se înșela. Zecile de perechi de ochi îl fixau pe el, nu pe altcineva. Muzica s-a intensificat, iar publicul, entuziasmat, îl aplauda din ce în ce mai tare. Nu înțelegea ce însemna „¡Venga!”, însă îi era clar că lumea se aștepta ca el să facă sau să zică ceva. Dar ce?

– Este un concurs de dans, l-a informat vecina lui, de parcă i-ar fi citit gândurile. Animatorul îl caută pe ultimul concurent al serii. Prezențați-vă dumneavoastră. Arătați foarte bine, l-a îndemnat aceasta, după care s-a afundat în scaun, gata să aprecieze urmarea animației.

George s-a ridicat, sigur pe el. Muzica antrenantă le inocula tuturor, inclusiv mie, o veselie contagioasă. „La urma urmelor, de ce să nu particip?”, mi-am zis. Am urcat pe scenă plin de încredere în mine. Animatorul mi-a comunicat miza: cuplul câștigător la Jocul seducției urma să primească o sticlă de rom și un bon pentru o plimbare într-o barcă cu motor. Departajarea dintre concurenți urma să fie făcută în funcție de intensitatea aplauzelor. Mi s-a părut o idee fantastică. Seducția era floare la ureche pentru mine. Abia așteptam să încep și în special să văd cu cine urma să dansez. Doar nu era să dansez de unul singur! Animatorul a bătut cu un deget în microfon și a anunțat durata fiecărei reprize de dans, arătând publicului patru degete: „Quatros minutos. Quatre minutes. Four minutes”. Am numărat mental unu-doi-trei-patru, trecând în revistă pașii de bază a dansului tipic, salsa. După câteva secunde de liniște, boxele au difuzat tare: „Suavemente... besame”, „Suavemente.... besame”. Sunetul melodiei, un merengue pe care dansasem de multe ori la Havana a fost dat și mai tare. Partenera mea nu se vedea pe nicăieri. Mi-am zis: „Ce o fi o fi!”, și am început să execut pașii ținându-mi spatele drept. Turiștii m-au privit cu

interes, până când o femeie mi s-a alăturat pe scenă. Executa mișcări similare, dar își flutura fusta semi-lungă cu ambele mâini. Avansa spre mine desculță: Cosette în căutarea unui salvator. Eu! Când s-a apropiat suficient pentru a-i vedea fața, am rămas interzis. Partenera mea era femeia de la bar! S-a lipit de mine. I-am simțit respirația pe gât. Parfumul ei lejer mi-a inundat nările. Am tras concluzia – evidentă – că se înscrisese la concurs pentru mine; să încerce să mă seducă ea pe mine. Ochii ei strălucitori încercau să-mi atragă atenția. Am strâns-o în brațe și am învățit-o într-un lejer semicerc, după care am lipit-o de piept și i-am șoptit: „George”. Am luat-o de mână pentru a face pașii de bază împreună. După doar câteva secunde s-a îndepărtat și s-a învățit în jurul meu ținându-și palma pe gâtul meu. După al doilea tur, și-a ridicat capul spre mine și a pronunțat clar, cu o voce cuceritoare: „Georgina”. De atunci, când mă gândesc la Varadero, mă gândesc la Georgina.

Privind în ochii dansatoarei cu un subînțeles romantic, George i-a tras degetele subțiri spre buze pentru a simula un sărut... și a rămas înlănțuit de zâmbetul ei devastator. Și-a lipit buzele de pielea bronzată, parfumată cu acel miros de lămâiță iodată care îl vrăjise, cu o poftă copilărească. Publicul l-a aplaudat fără să-și închipuie cât de greu i-a fost să-și îndepărteze buzele de pielea delicată ca mătasea și să se recentreze pe pașii de merengue. Nivelul Georginei era superior dansatoarelor cubaneze. Mișcările ei se succedau de parcă ar fi făcut asta toată viața. George vâna clipele în care îi putea vedea fața, demnă de pasiunea unui artist. Sprâncenele erau desenate la perfecție. Probabil erau epilate. Arcul era perfect, în orice caz. Acesta îi pune în evidență forma lunguiată a feței și îi sublinia rotunjimea buzelor. La fiecare zâmbet, gura ei lăsa la iveală două șiruri de dinți albi, perfect aliniați. Preț de o clipă, blondul șuvițelor i-au amintit de existența soției lui și de grația cu care dansase cu piticul de Ștefan la Havana. Acesta se descurcase neașteptat de bine, de parcă ar fi luat lecții de dans înainte de a pleca în vacanță. Nu ar fi fost de mirare. Afemeiatul era în stare de orice să-și atingă scopul. Imaginea falsului cuplu s-a dizolvat de îndată ce s-a lipit din nou de Georgina. Actrița, căci nu putea fi decât o angajată a hotelului, altfel nu-și putea explica abilitatea ei în dans și seducție cu așa naturalețe, s-a apropiat de el, și-a plimbat indexul pe pieptul lui, ușor păros, dezvăluit de nasturii deschiși ai cămășii, căutându-i privirea. Nu a avut timp să aprecieze din plin senzația care îi traversa corpul. Dansatoarea se îndepărta de el mișcându-și soldurile în ritmul muzicii.

Difuzoarele au transmis din nou primul cuvânt din refren „Suavemente”. Georgina nu a fost deloc suavă. Din contră! A executat două piruete rapide până la unicul decor al scenei: un scaun. Când a auzit al doilea cuvânt, „besame”, pronunțat ca un punct final, și-a ridicat fusta – la fel de verde ca ochii ei, genunchiul – rotund ca soarele, și a împins călcâiul exact în mijlocul „decorului”. Atât George, cât și publicul nu puteau decât să-și îndrepte privirea spre glezna și piciorul ei gol. Până și oja unghiilor, roz de damasc, îi atrăgea. Nasul Georginei s-a ridicat învingător spre cer. Publicul jubila. Ar fi aplaudat și el, dar instinctul de competiție l-a îndrumat să continue jocul la fel de – dacă nu și mai și – seducător ca partenera lui. A pus un genunchi pe podea, mâna stângă în spatele lui și cea dreaptă cu palma întinsă spre Georgina. A încremenit la rândul lui, tot cu nasul în sus, dar spre public, nu spre ea. Aplauzele au răsunat și mai tare în curtea hotelului. George s-a poziționat în spatele scaunului pe care Georgina tocmai se așezase cu fața către public. Măinile i-au înconjurat ceafa, fără să o atingă. Maioul ei, cu o țesătură albă atât de subțire încât i se vedea sutienul, era o invitație la flirt! Cele zece degete ale lui George și-au făcut cărare spre sânii dansatoarei în ritmul cuvântului difuzat: Suavemente. Le-a îndepărtat în ultima secundă, în timp ce publicul auzea Besame. I-a mângâiat brațele de la umeri până la încheieturi. A apucat-o de antebrate, a îmbiat-o să se ridice, a înălțat-o în aer și a învărtit-o de trei ori, ținând-o strâns de talie. Georgina și-a lăsat pe spate atât capul, cât și brațele. Simțind că partenerul ei o va lăsa să atingă din nou podeaua, l-a luat de gât, s-a uitat intens la el, ca și cum ar fi vrut să-l sărute, dar a întors iute capul spre public. George i-a dat drumul cu bruschete, prefăcându-se că era supărat. A împins-o departe de el, ținând-o totuși de o încheietură a mâinii. S-a uitat la public cu o grimasă, apoi la ea. Nepăsătoare, Georgina s-a învărtit în jurul lui făcând pașii de bază cu fusta fluturândă în ritm și o privire jucăușă, când spre el, când spre public. Au continuat jocul de-a șoarecele și pisica, antrenați de aplauzele publicului, până când Georgina, lipită de el, i-a prins cu o mână mijlocul. A dat din nou capul pe spate, arcuindu-și propria talie și a întins al doilea braț, cu palma larg deschisă, spre audiență. Știa că va urma ultima notă a melodiei. Cedând impulsurilor bărbătești, George s-a aplecat peste corpul ei, a ridicat-o puțin și i-a furat un sărut îndelungat.

Muzica s-a oprit. Cele patru minute luaseră sfârșit. Aplauzele îndelungate ale publicului, ridicat în picioare, i-a declarat învingători de la

sine. Managerul hotelului i-a aplaudat pe rând, după care le-a înmănat premiul: lui George, sticla de rom și Georginei, biletul pentru excursie. În loc să se bucure de succesul lor, aceasta s-a înclinat și a părăsit scena în aplauzele publicului, a managerului și ale lui. Destabilizat de comportamentul partenerii lui, George s-a îndreptat spre recepția hotelului, nehotărât dacă voia să se culce cu soția lui sau să guste romul pe balconul camerei sale visând la Georgina. Știa însă că înainte de toate avea nevoie de o pauză, să-și revină după avalanșa de emoții resimțite în brațele dansatoarei. S-a așezat la barul de la recepție, cât mai departe de pista de dans, unde muzica continua să delecteze turiștii. Furios că nu avusese prezența de spirit să o ia pe urmele Georginei când aceasta părăsise scena, a pus sticla de rom pe bar și a comandat un whisky. A băut o gură, două, trei la rând, a pus paharul jos și a început să-l învărtă fredonând „Suavemente, besame”, până când și-a adus aminte că Georgina lucra la hotel. A răsuflat ușurat, convins că drumurile li se vor mai încrucișa, eventual chiar a doua zi dimineață, la micul-dejun. Și-a spus că va găsi el un pretext să se îndepărteze de grup la momentul respectiv. Și-a plecat privirea spre buzunarul pantalonilor ca să-și ia portofelul, dar s-a oprit fără voie din mișcare. Sub ochii lui defilau o succesiune de unghii cu lac roz de damasc, precum cel al Georginei. Inima i-a zvâcnit în piept.

– Ce facem partener, gustăm romul? i-a propus ea într-o franceză perfectă, punând o mână pe gâtul sticlei.

Fără să aștepte răspunsul, s-a apropiat de buzele lui, le-a periat cu biletul câștigător și l-a tras de mână spre plajă... Au revenit spre hotel în zori de zi, ținându-se de mână... până ce ringul de dans a apărut în raza lor vizuală. Georgina s-a depărtat repede, i-a trimis un sărut în aer și a dispărut.

„Varadero a rămas un vis”, a șuiert George printre buze, apăsând cu furie pe frână în fața porții parcarii. Salutul paznicului, o dureroasă amintire a întoarcerii sale la Paris, l-a enervat. A răspuns ursuz, a avansat cu viteză, a parcat mașina, a deschis portiera, după care și-a lipit spatele de scaun, cu ochii închiși și motorul pornit. A lăsat ritmul muzicii cubaneze să-i umple mintea cu amintiri. Până la un anumit punct. Până la deznodământ. În vecii vecilor nu s-ar fi așteptat la așa ceva.

(fragment din romanul în apariție:

Amintirile sunt mai periculoase decât gloanțele)

Goethe Institut

Calea Dorobanți nr. 32,
București 010573

Tel: 0213119782

Cafeneaua lui Caragiale

Strada Toma Caragiu nr. 11
(aleea din stanga Teatrului Toma Caragiu)
Ploiești 100042

Email: fv.nicolae@gmail.com
Telefon: 0726 848 976

Asociația NORR

Bulevardul Independenței nr. 22, ap.3
Ploiești 100028
CIF: 50571682

UNICREDIT BANK
LEI: RO61 BACX 0000 0027 4637 7000
EURO: RO34 BACX 0000 0027 4637 7001

norr-magazine.com

ISSN 3061-4724

03 >

9 770000 009778